

Cuprins

Profesiile Libere juridice în statele membre ale Uniunii Europene

(Notar Public

Bogdan Liviu CIUCĂ

Președintele Camerei Notarilor Publici Galați) 15

Certificatul de vacanță succesorală. Procedura certificatului de vacanță succesorală

(Notar public

Vlăsceanu Ioana-Liliana). 30

Procedura legislativă parlamentară în România și în state membre ale Uniunii Europene

(Consilier Parlamentar

Ciprian Bucur

Comisia Juridică, de Disciplină și Imunități Camera Deputaților). 32

Dreptul și aspecte sintetice de validitate

(Emilian CIONGARU,

drd. al Institutului de Cercetări Juridice „Andrei Rădulescu”

al Academiei de Științe a României) 38

Formele de valorificare a bunurilor sechestrate conform Codului de procedură fiscală, aprobat prin Ordonanța Guvernului nr. 92/2003, republicată în 2007, cu modificările și completările ulterioare

(Daniel Iustin Marinescu

Director al Direcției de Politici Fiscale Bugetare si Investitii Locale) 44

Cauze sociale și tipuri sociale care duc la SINUCIDERE

(Marius Idita

Consilier Juridic) 50

Contestația la executare a unui titlu executoriu emis de către o autoritate publică

(Aurelia Bodea

Profesor și consilier juridic) 56

Sfârșitul dreptului internațional?!

(dr. Valentin-Stelian Bădescu

avocat, Baroul București) 61

Efectele apelului în procesul penal

(Av. Drd. Cheran Simona-Elena) 88

Terorismul – repere istorice

(Col. (r) prof. Vasile LĂPĂDUȘI

Secretar general al Asociației Criminaliștilor din România) 92

Universitatea Titu Maiorescu, un nume al succesului!

Invățământul superior românesc se află într-o epocă de mari transformări, în acord cu principiile Procesului Bologna, care conduc la restructurarea din temelii a întregului învățământ universitar european. Marea provocare pe care noua concepție o lansează educației academice este competitivitatea la nivel național, european și global.

Universitatea Titu Maiorescu prin programele sale de licență, masterat și doctorat, s-a impus în spațiul românesc al învățământului superior cu o identitate proprie, cu o filosofie a învățării și calității clar definite. Plasându-se, nu numai prin denumire, sub autoritatea spirituală a lui Titu Maiorescu, părintele culturii și civilizației românești moderne, Universitatea noastră a făcut din calitatea actului de educație un adevărat blazon de onoare. Putem spune că prestigiul Universității Titu Maiorescu rezidă tocmai în calitatea studiilor și a programelor organizate și desfășurate sub egida sa, care au impus astfel în conștiința publică un brand universitar sinonim cu eficiența, creativitatea, inovația, calitatea și performanța.

Concepută pe structura unei universități europene clasice, cu o bogată ofertă de programe academice, Universitatea Titu Maiorescu este, în același timp, o instituție modernă, aflată în eșalonul întâi al reformei învățământului românesc, în spiritul noilor metamorfoze introduse de Procesul Bologna.

Ca membru al European University Association (E.U.A.) și al International Association of Universities (I.A.U.), Universitatea noastră participă activ la geneza unui învățământ european performant necesar edificării societății bazate pe cunoaștere, în condițiile expansiunii tehnologiei și globalizării.

Toate aceste caracteristici ale unei identități foarte bine conturate în învățământul superior românesc, deschid o largă și reală paletă de perspective pentru integrarea absolvenților maioreșteni pe piața muncii din România și Europa.

RECTOR,
Prof. univ. dr. Iosif R. URS

UNIVERSITATEA TITU MAIORESCU O UNIVERSITATE EUROPEANĂ

Universitatea Titu Maiorescu (UTM) a dobândit personalitate juridică la 20 septembrie 1990, ca instituție de învățământ superior particular, non-profit, și a devenit persoană juridică de drept privat și de utilitate publică, parte a Sistemului Național de Învățământ, acreditată prin Legea nr. 239 din 23 aprilie 2002, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 291, din 30 aprilie 2002.

Universitatea Titu Maiorescu are în structura sa opt facultăți: Drept (la București și Târgu Jiu), Psihologie, Științe Economice (la București și Târgu Jiu), Medicină și Medicină Dentară, Informatică și Științe Sociale și Politice

În Universitatea Titu Maiorescu se regăsesc toate ciclurile curriculare de învățământ superior: licență, masterat și – în cadrul Facultăților de Drept și de Medicină – de doctorat. Specializările facultăților sunt variate și într-o continuă diversificare, astfel alese încât să răspundă cât mai bine solicitărilor pieței forței de muncă.

Toate facultățile din Universitatea Titu Maiorescu aplică Sistemul European de Credite Transferabile (E.C.T.S.). Planurile de învățământ și programele disciplinelor sunt elaborate pe baza unei concepții moderne, într-o perspectivă interdisciplinară, în concordanță cu standardele europene ale învățământului universitar european.

Activitatea didactică este susținută de cadre didactice cu o înaltă pregătire profesională, personalități proeminente ale științei, vieții publice românești, membri ai unor prestigioase asociații de specialitate din țară și din străinătate, membri ai Academiei Române, ai Academiei Oamenilor de Știință din România și ai Academiei de Științe Medicale.

Relațiile internaționale directe pe care Universitatea Titu Maiorescu le are cu universități din Eu-

ropa și SUA, precum și participarea la Programul european Lifelong Learning Program/Erasmus reprezintă o garanție a recunoașterii valorii sale, inclusiv în plan internațional.

Universitatea Titu Maiorescu este o instituție fondată pe principiile universității clasice, careș-au dovedit viabilitatea timp de aproape nouă secole, perene și active în cadrul Spațiului European al Învățământului Superior.

Universitatea Titu Maiorescu este singura universitate particulară din țară care a fost invitată să participe la Programul european „MATRA”, având ca scop dezvoltarea unei strategii naționale pentru asigurarea calității în învățământul superior (Developing the national strategy in the field of Quality Assurance in Higher Education in Romania), proiect care a fost finanțat de Guvernul Regatului Olandei și a făcut parte din Programul de aderare a României la Uniunea Europeană.

Prin filosofia ei educațională și prin structura academică, Universitatea Titu Maiorescu cultivă domenii fundamentale ale cunoașterii. În același timp, Universitatea Titu Maiorescu, instituție de elită a învățământului superior românesc, este profund ancorată în prezent, angajată activ în procesul european de reformare și adaptare a educației academice la exigențele și rigorile societății de azi. Acest proces reprezintă, în zilele noastre, cea mai mare provocare adresată învățământului universitar din Uniunea Europeană.

Trăim într-o lume în curs de globalizare, în care diferența specifică o constituie competența, performanța, competitivitatea. Educația, în speță educația academică, reprezintă cheia succesului în această competiție acerbă la nivel european și mondial. Tocmai de aceea, obiectivul fundamental al Agendei Lisabona îl constituie realizarea, până în anul 2010, a Societății bazate pe

cunoaștere. Mijlocul de atingere a acestui obiectiv, calea fundamentală către cunoștințe și cunoaștere, o reprezintă educația. Cuvintele cheie la nivelul Uniunii Europene în acest domeniu sunt: educație de calitate, inovație, creativitate, performanță în educație și cercetare, excelență, competitivitate la nivel global.

Nu întâmplător, Universitatea Titu Maiorescu se situează sub egida unei profesii de credință:

MODERNI ȘI PERFORMANȚI

și a unui motto cu profundă justificare în realitatea academică maioreșciană:

EDUCAȚIA DE CALITATE, SECRETUL SUCCESULUI TĂU!

În peisajul învățământului superior românesc, definit de o diversitate fără precedent, Universitatea Titu Maiorescu se identifică prin câteva particularități esențiale, atuuri incontestabile ale instituției noastre academice:

- respect pentru student;*
- calitatea corpului didactic, format din personalități marcante ale domeniilor de studiu, nume*

prestigioase, autori de largă recunoaștere, academicieni;

– condiții de instruire, de studiu și de cercetare la cele mai înalte standarde europene;

– ofertă de studii, la nivelul ciclului de licență și al masteratului, comprehensivă, modernă și competitivă;

– forme diversificate de învățământ: de zi și ID (o rețea națională de centre de învățământ la distanță), forme de predare și comunicare online;

– studii doctorale;

– abordări didactice moderne, în conformitate cu ultimele evoluții din Uniunea Europeană și cu nevoile reale ale studenților;

– calitatea educației și a cercetării științifice;

– programe europene și internaționale de studiu: mobilități, burse de studiu, stagii de pregătire, schimburi de experiență etc.;

– cultura calității, cultul valorii, al performanței și competitivității;

– pragmatismul educației, adresabilitatea către piața muncii românești și europene;

– perspective reale în carieră deschise absolvenților la nivel național și european;

– nenumărate exemple de succes în carieră oferite de absolvenții Universității Titu Maiorescu.

ALUMNI

Asociația Alumni a Universității Titu Maiorescu este organizația absolvenților Universității Titu Maiorescu. Scopul acestei organizații este de a păstra legătura dintre Universitate și absolvenții facultăților ei, prin intermediul a variate oportunități și servicii științifice, sociale, educaționale. Multitudinea și diversitatea programelor derulate de Asociația Alumni a Universității Titu Maiorescu depind de implicarea fiecărui absolvent, în calitate de membru al acestei asociații.

Asociația Alumni a Universității Titu Maiorescu există pentru a promova atât comunicarea dintre fiecare facultate din structura Universității Titu Maiorescu din București și absolvenții proprii, cât și comunicarea dintre absolvenții diferitelor facultăți, din structura Universității Titu Maiorescu.

REGULAMENTUL ASOCIAȚIEI ALUMNI A UNIVERSITĂȚII TITU MAIORESCU DIN BUCUREȘTI

I. DISPOZIȚII GENERALE

Denumire: Asociația Absolvenților Facultății de Drept a Universității „Titu Maiorescu” din București, prin Hotărârea nr. 1/2010 a Adunării Generale își modifică denumirea în „ASOCIAȚIA ALUMNI A UNIVERSITĂȚII „TITU MAIORESCU”, prescurtat AA-UTM.

Obiectivele AA-UTM: Încurajarea membrilor săi în dezvoltarea și diversificarea relațiilor de colaborare ale facultății pe plan intern și internațional sprijină Universitatea și facultățile pentru o cunoaștere permanentă, cât mai exactă, a pieții muncii și a exigențelor impuse de aceasta pentru pregătirea viitorilor absolvenți ai facultății.

Asociația încheie Contracte de Practică în numele Universității „Titu Maiorescu”.

Membrii AA-UTM participă la sesiuni sau simpozioane științifice interne și internaționale organizate de facultăți sau de Universitate și se integrează în mod specific în programele de cercetare inițiate de acestea, sprijină dezvoltarea de către fiecare facultate sau de Universitate a serviciilor dedicate diferiților beneficiari.

Membrii AA-UTM sprijină dezvoltarea facultăților din Universitate, implicit a Universității

„Titu Maiorescu” din București și cultivă în rândul studenților dorința de a obține o cât mai avansată și temeinică cultură generală și de specialitate, sprijină noii absolvenți în găsirea unui loc de muncă.

Se implică în promovarea imaginii facultăților și a Universității în recrutarea de candidați la concursul de admitere, participă la organizarea și derularea Concursului de Creație pentru elevi, dedicat personalității lui Titu Maiorescu, patronul spiritual al Universității Titu Maiorescu din București.

Sprijină Universitatea și Facultatea absolvită, ca și pe studenții acesteia în obținerea de fonduri bănești suplimentare și de aparatură de specialitate necesare activităților de învățământ și cercetare din Facultate sau Universitate.

Își încurajează propriii membri să se implice și să participe în calitate de cursanți la programul de studii post-universitare organizate în fiecare facultate.

Asociația a reușit să editeze și să publice Revista ProExcelsior <http://aafdutm.ro/revista/> în anul 2009 a unui număr în care au fost publicate cele mai bune lucrări de la Sesiunea de Comunicări Științifice a Facultății de Drept.

În anul 2010 Asociația a tipărit două numere unul în luna Mai 2010, având selectate cele mai bune lucrări de la Sesiunea de Comunicări Științifice a Facultății de Drept și ale Facultății de Științe Economice, iar în luna Septembrie 2010 au fost selectate lucrările absolvenților și ale colaboratorilor, toate aceste cheltuieli efectuându-se din fondurile proprii, din contribuția absolvenților și a sponsorilor.

II. MEMBRI

Pot fi Membri AA-UTM:

Pentru a deveni asociat (art. 5, lit. c), este necesar ca persoana solicitantă să îndeplinească următoarele condiții:

- să fie absolvent sau student al unei facultăți din cadrul Universității „Titu Maiorescu”;
- să fie de o moralitate desăvârșită;
- să susțină material asociația și programele sale prin plata taxei de înscriere și a cotizației lunare, precum și prin alte contribuții benevole, în limita posibilităților.”.

Licențiații facultăților din Universitatea „Titu Maiorescu” dobândesc calitatea de membru al AA-UTM în urma aprobării dată de Comitetul Executiv.

Multitudinea și diversitatea programelor derulate de Asociația Alunni a Universității „Titu Maiorescu” depind de implicarea fiecărui absolvent, în calitate de membru al acestei asociații.

Date de contact:

B-dul. Mircea Vodă nr. 46, Bl. M 22, apt. 29

sector 3, București

Cod Poștal 030669

OP 4

Tel: 0722 88 28 29

Președinte: Marius IDITA

E- mail: marius@aaafdutm.ro

mariusidita@yahoo.com

FACULTATEA DE DREPT

Facultatea pregătește specialiști în drept și a administrație publică, care pot deveni: avocați, notari, consilieri de întreprinderi, funcționari publici, cadre didactice, magistrați, cercetători științifici. Studiile se finalizează cu diplomă de licență, în organizare proprie, recunoscută atât de Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, cât și în străinătate, care le permite absolvenților accesul la cursurile postuniversitare (masterat) atât în cadrul Universității noastre, cât și în cadrul altor universități din țară și din străinătate.

Performanțele obținute în activitatea didactică, de cercetare științifică, de conducere și de organizare a procesului de învățământ au constituit motive întemeiate ca Universitatea Titu Maiorescu să fie inclusă printre primele universități acreditate prin Legea nr. 239 din 30 aprilie 2002, ca parte componentă a sistemului național de învățământ.

Facultatea are ca misiune atât pregătirea pro-

fesională de specialitate a studenților, cât și dezvoltarea nivelului cultural-științific al acestora.

În prezent, Facultatea de Drept dispune de toate mijloacele necesare organizării și desfășurării activităților didactice, de cercetare științifică și practic-aplicative, precum și de cadre didactice specializate, răspunzând exigențelor impuse de reglementările în vigoare privind managementul calității în învățământul superior.

Facultatea de Drept este instituție organizatoare de doctorat (I.O.S.U.D.) în domeniul: Drept.

Facultatea de Drept, parte integrantă a Universității Titu Maiorescu, a fost înființată în anul 1990 și are activități de cooperare bilaterală în mobilități de studii, pregătire profesională și predare cu universități europene cum sunt: Universitatea din Orléans, Paris 12, Paris-Dauphine, Universitatea din Coruña, TELECOM& Management Sudparis (ex-Institut National des Télécommunications).

CONDUCEREA FACULTĂȚII

Decan: Prof. univ. dr. Smaranda ANGHENI

Prodecani: Prof. univ. dr. Nicolae VOICULESCU

Conf. univ. dr. Nicolae CULIC

Secretar științific: Lector univ. dr. Violeta SLAVU

Date de contact:

Str. Calea Văcărești nr. 187, cod poștal 040051
Sector 4, București
Tel: 021 330 11 74
Fax: 021 330 21 41
E-mail: drept@utm.ro

OFERTA EDUCAȚIONALĂ

CICLUL I DE STUDII UNIVERSITARE - STUDII UNIVERSITARE DE LICENȚĂ

DOMENIUL de licență Drept - specializarea Drept

Învățământ de zi - 4 ani (240 credite transferabile) în București

Învățământ la distanță (ID) - 4 ani (240 credite transferabile), în București și în centrele teritoriale ale Universității

DOMENIUL de licență Științe Administrative - specializarea Administrație Publică

Învățământ de zi - 3 ani (180 credite transferabile), în București

CICLUL II DE STUDII UNIVERSITARE – STUDII UNIVERSITARE/ POSTUNIVERSITARE DE MASTERAT

Durata studiilor: 2 semestre

- Dreptul afacerilor
- Drept comunitar
- Științe penale
- Drept bancar
- Medierea conflictelor în drept
- Drept civil și procesual civil aprofundat

Durata studiilor: 4 semestre

- Drept internațional și european (în parteneriat cu Universitatea din Orléans-Franța)
- Relații europene și studii de securitate
- Relații internaționale și diplomatie

CURSURI POSTUNIVERSITARE

DE SPECIALIZARE, durata 2 semestre

- Carieră politică
- Colectivitățile locale în context european

DE PERFEȚIONARE, durata 2 semestre

- Evaluarea riscurilor privind securitatea și sănătatea în muncă

DE SCURTĂ DURATĂ

- Dreptul societăților comerciale
- Dreptul asigurărilor
- Procedura insolvenței
- Drept notarial
- Doctrină politice
- Politica și mijloacele de informare în masă
- Comportamentul omului politic

ProExcelsior

- Comportamentul funcționarului public
- Libera circulație a forței de muncă

CICLUL III DE STUDII UNIVERSITARE – STUDII UNIVERSITARE DE DOCTORAT

Facultatea de Drept este instituție organizatoare de studii universitare de doctorat în domeniul Drept
Facultatea urmărește formarea de juriști cu următoarele calități:

- stăpânirea de cunoștințe fundamentale de doctrină, legislație, jurisprudență;
- capacitatea de a enunța și exprima opinii cu privire la diferitele probleme pe care le ridică instituțiile de drept și de a oferi soluții litigiilor ivite în cazuistica judiciară;
- capacitatea de a concepe acțiuni în justiție, de a pronunța și redacta hotărâri judecătorești;
- capacitatea de a susține public o cauză;
- specializarea în cel puțin o ramură de drept;
- abilitatea de a contribui la abordarea pluridisciplinară a diferitelor instituții de drept;
- aptitudinea de a lucra în echipă;
- conștiința responsabilității sociale a profesiei de jurist: magistrat, avocat, notar, consilier juridic etc.

FACULTATEA DE DREPT – TÂRGU JIU

Facultatea de Drept – Târgu Jiu, specializarea Drept, ființează în cadrul Universității Titu Maiorescu București și funcționează în temeiul Legii învățământului nr. 84/1995, cu modificările ulterioare, a Legii nr. 239/2002 privind înființarea Universității Titu Maiorescu, a Hotărârii Guvernului nr. 1.011/2002, a Hotărârii Senatului Universității Titu Maiorescu din 10 martie 2004.

CONDUCEREA FACULTĂȚII

Decan: Prof. univ.dr. Dan VOINEA

Prodecan: Conf.univ.dr. Anica MERIȘESCU

Secretar științific: Lect.univ.dr. Ion PADUCEL

Date de contact:

Str. Nicolae Titulescu nr. 26,
Târgu- Jiu, județul Gorj
Tel/fax 0253 210 303/ int. 101, 107
E- mail: drept.tgjiu@utm.ro

OFERTA EDUCAȚIONALĂ

CICLUL I DE STUDII UNIVERSITARE – STUDII UNIVERSITARE DE LICENȚĂ

DOMENIUL de licență Drept, specializarea Drept
Învățământ zi- 4 ani (240 credite transferabil)

FACULTATEA DE ȘTIINȚE ECONOMICE

Ca o recunoaștere a calității și profesionalismului manifestate în formarea studenților, Facultatea de Științe Economice, specializarea Finanțe și Bănci, a fost acreditată prin Legea nr. 239 din 23 aprilie 2002 (când s-au făcut primele acreditări în învățământul superior privat românesc), intrând cu drepturi depline în sistemul național de învățământ, fapt care presupune:

1. organizarea examenelor de licență în cadrul facultății;
2. eliberarea diplomelor de licență;
3. organizarea de cursuri postuniversitare.

Facultatea de Științe Economice pregătește studenții în conformitate cu structura Bologna, în două cicluri de învățământ: un prim ciclu de bază, cu durata de 3 ani, urmat de un al doilea, de master, cu o durată de doi ani.

Misiunea Facultății de Științe Economice este de a forma specialiști în economie, cu o temeinică pregătire profesională, capabili de a se integra rapid pe piața forței de muncă, de a dezvolta studenților atitudini de creativitate și competitivitate, în concordanță cu cerințele societății bazate pe cunoaștere.

Absolvenții noștri găsesc multiple posibilități de angajare: în cadrul băncilor; la diferite societăți de asigurări; în cadrul compartimentelor financiar-contabile ale societăților; la societăți de consultanță financiar-contabilă; de asemenea aceștia își pot deschide propria afacere.

Facultatea de Științe Economice a încheiat o serie de parteneriate cu firme prestigioase de audit și consultanță financiar-contabilă. De asemenea, avem parteneriate cu universități prestigioase din străinătate, unde studenții noștri pot studia timp de un semestru sau de-a lungul unui an universitar, examenele fiind recunoscute la revenirea în țară. Dintre asemenea parteneriate îi menționăm pe cei cu care avem încheiate acorduri bilaterale:

- Universitatea din Orléans, Universitatea Paris 13, Universitatea Aydin din Turcia – unde studenții noștri pot beneficia de stagii de studii în Programul european LLP/Erasmus.
- Northwood University, Michigan, SUA – unde studenții UTM fac studii timp de un semestru începând cu anul universitar 2007–2008
- TELECOM& Management Sudparis (ex-Institut National des Télécommunications)

Facultatea de Științe Economice este prima facultate cu acest profil din învățământul particular românesc, înființată în anul 1990.

CONDUCEREA FACULTĂȚII

Decan: Conf. univ. dr. Florin VĂDUVA

Prodecan: Conf. univ. dr. Ioana DUCA

Secretar științific: Lector univ. drd. Mirela Anca POSTOLE

Date de Contact:

Calea Văcărești, nr. 189

Sector 4, București

Tel/Fax: 021 324 83 26

E- mail: stiinteeconomice@utm.ro

OFERTA EDUCAȚIONALĂ

CICLUL I DE STUDII UNIVERSITARE - STUDII UNIVERSITARE DE LICENȚĂ

DOMENIUL de licență Finanțe specializarea Finanțe și Bănci

Învățământ de zi – 3 ani (180 credite transferabile), în București

Învățământ la distanță (ID) – 3 ani (180 credite transferabile), în București și în Centrele teritoriale ale Universității

DOMENIUL de licență Contabilitate, specializarea Contabilitate și Informatică de Gestiune

Învățământ de zi – 3 ani (180 credite transferabile), în București

Învățământ la distanță (ID) – 3 ani (180 credite transferabile), în București și în Centrele teritoriale ale Universității

DOMENIUL de licență Administrarea Afacerilor, specializarea Administrarea Afacerilor

Învățământ de zi – 3 ani (180 de credite transferabile), în București

CICLUL II DE STUDII UNIVERSITARE – STUDII UNIVERSITARE DE MASTERAT

Durata studiilor: 4 semestre, pentru absolvenții ciclului de licență cu durată de 3 ani (ZI, ID, FR), din domeniul economic, indiferent de specializare:

- Managementul finanțării proiectelor europene
- Politici financiare de întreprindere
- Bănci și piețe financiare

FACULTATEA DE ȘTIINȚE ECONOMICE – TÂRGU JIU

Facultatea de Științe Economice – Târgu Jiu, specializările Contabilitate și Informatică de Gestiune și Economia Comerțului, Turismului și Serviciilor, ființează în cadrul Universității Titu Maiorescu București și funcționează în temeiul Legii învățământului nr. 84/1995, cu modificările ulterioare, al Legii nr. 239/2002 privind înființarea Universității Titu Maiorescu, al Hotărârii Guvernului nr. 1.011/2002, al Hotărârii Senatului Universității Titu Maiorescu din 10 martie 2004 și a Hotărârii Guvernului nr. 916/2005.

CONDUCEREA FACULTĂȚII

Decan: Prof. univ. dr. Dan VOINEA

Prodecan: Lector univ. dr. Ion NEAMȚU

Secretar științific: Lector univ. dr. Marian ACHIM

Date de contact:

Bd. Ecaterina Teodorescu nr.100

Târgu Jiu, Județul Gorj

Tel/Fax: 025 322 11 16

E- mail: stiinte.economice.tg.jiu@utm.ro

OFERTA EDUCAȚIONALĂ

CICLUL I DE STUDII UNIVERSITARE - STUDII UNIVERSITARE DE LICENȚĂ

DOMENIUL de licență Contabilitate, specializarea Contabilitate și Informatică de Gestiune
Învățământ de zi – 3 ani (180 credite transferabile)

DOMENIUL de licență Administrarea Afacerilor, specializarea Economia comerțului,
turismului și serviciilor
Învățământ de zi – 3 ani (180 credite transferabile)

CÂTEVA GÂNDURI DE LA COLECTIVUL CADRELOR DIDACTICE ALE FACULTĂȚILOR DIN TG JIU - UNIVERSITATEA TITU MAIORESCU

Pentru Universitatea Titu Maiorescu, orașul Tg Jiu reprezintă practic al doilea centru universitar după cel din București având peste 1000 de studenți la facultățile de drept și științe economice.

Prestigioasa universitate „Titu Maiorescu”, conform proiectului Bologna, a organizat programe de studii de licență la facultățile susnumite implementând principiile învățământului universitar modern la standarde de calitate și de performanță situate la nivel european.

Ca și cadre didactice universitare ne dorim să dăruim o parte din viața noastră pentru studenții noștri, pentru cursurile noastre, pentru ca în cadrul disciplinelor pe care le predăm să facem familiare studenților de la drept toate faptele importante, toate marile idei de dreptate și adevăr și marile curente de opinie despre justiție, care străbat lumea pe care o dirijează.

Ne propunem să fim deschiși față de ideile noi, mai ales față de cele venite dinspre U.E. într-o dorință de progres, de continuă rectificare a cunoștințelor noastre, de revigorare a mentalităților.

Considerăm că trebuie să ne ferim de superficialitate, improvizații, de nestăruință și să avem permanent sentimentul de a-i învăța pe alții, pentru a avea un tineret universitar creativ, mai bun, pentru a-i călăuzi inteligența spre adevăr și voința către bine.

Cu aceste gânduri considerăm că politica universitară trebuie să fie una de înobilare a tinerilor în anii de studii la cursurile și seminariile dar și alte activități cum ar fi cele de cercetare științifică din cadrul facultăților universității Titu Maiorescu din Târgu-Jiu.

**Decanul Facultății de Drept Tg. Jiu
Conf.univ.dr. Dan Voinea**

Profesiile Liberele juridice în statele membre ale Uniunii Europene

*Notar Public Bogdan Liviu CIUCĂ
Președintele Camerei Notarilor Publici Galați*

I. INTRODUCERE

În cadrul Strategiei de la Lisabona, adoptată de Consiliul European în martie 2000, s-a insistat asupra rolului-cheie al serviciilor în economie și asupra importanței acestora în creșterea economică și a numărului locurilor de muncă. Strategia de la Lisabona vizează transformarea Uniunii Europene în “economia, bazată pe cunoaștere, cea mai competitivă și cea mai dinamică din lume, capabilă de o creștere economică durabilă, însoțită de o îmbunătățire din punct de vedere calitativ și cantitativ a ocupării forței de muncă, de o mai mare coeziune socială și de o sporită protecție a mediului înconjurător”, în perspectiva anului 2010.

Serviciile sunt principalul motor al creșterii economice în spațiul comunitar, întrucât reprezintă 54% din PIB și ocupă 67% din locurile de muncă din Uniunea Europeană. În cadrul serviciilor, profesiile liberele sunt chemate să joace un rol important în ameliorarea competitivității economiei europene. Aproximativ o treime din activitatea serviciilor se referă la categoria 74 a nomenclurii NACE, intitulată “servicii furnizate în principal întreprinderilor”, care este atribuită profesiilor liberele, ocupând peste 10 milioane de locuri de muncă, respectiv 6,4% din mâna de lucru utilizată în Europa și realizând într-un singur an venituri de 980 miliarde de euro, cifră de afaceri cu valoarea adăugată de 500 milioane de euro.¹

Sectorul profesiilor liberele este unul dinamic, în creștere, fiind înregistrată o creștere de 7%, în anul 2003. De asemenea, profesiile liberele aduc

¹ www.ceccar.ro

o contribuție importantă activităților economice, întrucât calitatea și competitivitatea acestora au repercusiuni asupra ansamblului economiei. În Italia, de exemplu, circa 6% din cheltuielile suportate de întreprinderile exportatoare se referă la servicii oferite de profesiile liberele.

Importanța profesiilor liberele rezidă și în impactul lor asupra consumatorilor. Concurența în acest sector va avea, în viitorul apropiat, o dimensiune esențialmente locală.

Tratatul de la Maastricht, Cartea Verde a Comisiei asupra Guvernantei Europene, Acordul inter-instituțional din 2003, intitulat “Să reglementăm mai bine”, Directiva 2005/36/EC referitoare la recunoașterea calificărilor profesionale recunosc rolul coreglementării și autoreglementării socioprofesionale ca un complement al reglementărilor și directivelor emise.

În documentele europene, coreglementarea este definită ca fiind mecanismul prin care un act legislativ conferă realizarea unor obiective bine definite de către autoritatea legislativă a unei asociații, organizații neguvernamentale, organism sau a unor parteneri sociali etc. Autoreglementarea este definită ca fiind posibilitatea unei asociații, organizații neguvernamentale sau a unor parteneri sociali de a adopta între ei și pentru ei înșiși linii directoare comune.

Inițiativele de autoreglementare și coreglementare iau diferite forme: elaborarea de coduri de etică, de standarde profesionale și norme, convenirea de acorduri, întocmirea declarațiilor financiare etc.; legăturile cu reglementările naționale sunt foarte diversificate, pornind de la autonomia stabilită prin lege, la elaborarea de

precizări și norme de aplicare a unor reglementări-cadru (coreglementări) sau la definirea autonomă a unor reguli care devin obligatorii prin act al legislativului.

Succesul autoreglementării și coreglementării depinde de numeroși factori, precum: luarea în considerare a interesului general, transparența sistemului, capacitatea și reprezentativitatea actorilor, eficacitatea urmăririi regulilor stabilite, mergând dacă e cazul până la sancțiuni, spiritul mutual de parteneriat al actorilor sistemului cu puterea publică etc. Autoreglementarea și coreglementarea prezintă numeroase avantaje, dar și unele limite. Avantaje: suprimarea obstacolelor în piața unică, simplificarea regulilor, suplețea și rapiditatea punerii în lucru, descătușarea circuitelor legislative, coresponsabilitatea participanților etc. Limitele se referă la: eficacitatea modului de urmărire a respectării regulilor și a sancțiunilor, realizarea unei perfecte compatibilități cu ansamblul reglementărilor existente, exigențele unei încadrări legislative adecvate a unor domenii care privesc sănătatea, securitatea și serviciile legate de interesul general.

Se preconizează că, în viitor, dezvoltarea libertăților de autoreglementare și coreglementare va fi proporțională cu simțul de responsabilitate al actorilor implicați și cu eficacitatea pentru utilizatori (consumatori) a prevederilor acestora.

Necesitatea reglementării unor profesii liberele are la bază trei argumente esențiale. Primul se sprijină pe noțiunea de “asimetria informației” între consumatori și prestatorii de servicii. O caracteristică actuală a profesiilor liberele rezidă în faptul că prestatorii de servicii trebuie să dispună de un nivel ridicat de competență, pe care consumatorii nu o au și nici nu pot să aprecieze calitatea serviciilor cumpărate; de cele mai multe ori serviciile oferite de profesiile liberele sunt “ produse de încredere ” a căror calitate nu poate să fie determinată ușor, printr-o observare prealabilă, iar uneori nici prin consum sau utilizare.

Cel de-al doilea argument se sprijină pe “efectele externe”; în cazul anumitor profesii liberele, prestarea serviciilor și calitatea acestora are o incidență mai mare asupra terților decât asupra clientului care cumpără serviciul. De exemplu, contabilul sau auditorul deși prestează servicii pentru un client anume (o întreținere),

cu sau fără consimțământul clienților (sau numai al unora dintre ei), pot influența deciziile a numeroși terți, cum ar fi investitorii, creditorii, furnizorii, acționarii, autoritatea fiscală, organismul de bursă, precum și orice alt utilizator al situațiilor financiare elaborate de contabil și/sau controlate de un auditor; o clădire proiectată sau construită prost poate pune în pericol securitatea publică etc.

Cel de-al treilea motiv se sprijină pe noțiunea de “bun public”. Anumite servicii oferite prin intermediul profesiilor liberele sunt considerate bunuri publice, întrucât prezintă importanță pentru ansamblul societății și se poate crede că, în absența unor reglementări, prestatorii de servicii nu furnizează corect aceste bunuri publice; este cazul unei bune administrări a justiției, dezvoltarea unui mediu urban de calitate etc. În plus, pot apărea distorsiuni pe piață, precum o aprovizionare insuficientă sau excesivă, furnizarea de servicii de calitate insuficientă sau îndoielnică etc.

Se impun astfel restricții care vizează păstrarea unui nivel al calității serviciilor profesiilor liberele și protejarea consumatorilor în fața relelor practici. De exemplu, restricțiile în acordarea licențelor pot împiedica prestatorii incompetenți să-și ofere serviciile, urmând a fi aplicate proceduri disciplinare pentru sancționarea prestatorilor a căror calitate nu corespunde unor norme minimale. Tot astfel, restricțiile în ce privește publicitatea pot fi utilizate pentru a proteja consumatorii în fața unei publicități înșelătoare.²

Deși profesiile liberele se întâlnesc în numeroase domenii de activitate și se caracterizează prin forme de exercitare foarte variate, ele au ca numitor comun trei valori: independență, responsabilitate și secret profesional.

Independența unei profesii liberele garantează libertate de apreciere celui ce o practică și, prin aceasta, oferirea unor servicii imparțiale și obiective celui interesat, fără intervenții externe și fără conflicte de interese.

Responsabilitate. Persoana ce practică o profesie liberală are, față de clientul său, o poziție autorizată și specializată. El se angajează cu întreaga sa responsabilitate profesională

² Anne-Marie Sigmund, președintele Comitetului Economic și Social European; Adrien Bedosa, președintele Consiliului European al Profesiilor Liberele – expunere, “Ziua europeană a profesiilor liberele”, Bruxelles, 2005

în îndeplinirea actelor și faptelor solicitate și garantează, de asemenea, calitatea serviciilor și prestațiilor oferite, ca și a procedurilor aplicabile în cadrul exercitării profesiei sale. Responsabilitatea celui ce practică o profesie liberală poate fi civilă (în cazul în care acțiunile sale au consecințe prejudiciabile pentru client/pacient) sau penală (în special în cazul divulgării secretului profesional). În cazul neexecutării obligațiilor ce-i revin, persoana care exercită o profesie liberală este expusă sancțiunilor disciplinare stabilite fie prin lege, fie prin regulamentele interne ale organismelor profesionale (ordine sau corpuri profesionale).

Secretul profesional este piatra de temelie pentru constituirea încrederii între profesioniștii liberali și clienții lor, iar această încredere asigură obținerea unor servicii personalizate, adaptate nevoilor și intereselor clientului. Persoana care practică o profesie liberală este ținută de secretul profesional, adică nu poate face publice sau divulga acte sau fapte de care ia cunoștință în timpul îndeplinirii obligațiilor sale profesionale (consultații, corespondență, probe/piese din dosar etc.), în caz contrar aflându-se sub incidența sancțiunilor de ordin penal și/sau disciplinar.

Profesiile liberele presupun, în principal, activități intelectuale care se fundamentează pe cunoștințe științifice, juridice sau tehnice atestate prin diplome universitare sau prin titluri recunoscute. O asemenea pregătire la cel mai înalt nivel garantează calitatea serviciilor furnizate de cel care practică o profesie liberală. Calitatea acestor servicii este dată, de asemenea, de aplicarea normelor deontologice și etice care guvernează profesiunile liberele.

Deoarece nu există o definiție juridică a profesiei liberele, se poate stabili, pe baza principiilor de mai sus, *că persoana care exercită o profesie liberală furnizează unei persoane fizice sau juridice, care are libertate de alegere, servicii non-comerciale, de natură juridică, economică, medicală etc., independente politic, garantate printr-o deontologie duală: respectarea secretului profesional și competență recunoscută. Cel ce oferă asemenea servicii poartă o răspundere personală pentru actele sale.*³

³ Union Nationale des Professions Libérales –www.unapl.org.

II. AVOCAȚI

Toate modelele organizaționale ale profesiilor liberele din domeniul juridic în Europa au în comun faptul că sunt activități profesionale intelectuale, orientate spre apărarea drepturilor, sunt parte a principiului legalității ce guvernează orice democrație și dau efect valorilor etice și sociale. Exercițiul profesiei legale este o relație personală și directă cu clientul, relație care presupune acceptarea unui mandat profesional, protecția intereselor și pretinderea drepturilor, o relație fiduciară, bazată pe încredere, secret profesional, independență și valori etice profesionale.⁴ Cele mai importante profesii liberele din domeniul juridic sunt cea de avocat/jurist și cea de notar.

În ceea ce privește accesul, există foarte multe diferențieri. În aproape toate țările, este obligatoriu ca persoana care practică avocatura să fie membru al unei organizații profesionale sau organism profesional. Totuși, în anumite state, apartenența la un organism profesional este obligatorie mai mult în ceea ce privește protejarea titlului profesional specific (Finlanda, Suedia).

GERMANIA

În Germania, Consiliul Barourilor este autoritatea de reglementare pentru avocați, iar Asociația Barourilor (*Deutscher Anwaltverein*⁵) este organismul de reprezentare a profesiei, care s-a constituit și funcționează pe bază principiului liberei asocieri. Asociația Barourilor este constituită din 244 de asociații locale ale barourilor și reprezintă mai mult de 50% din numărul avocaților germani, fiind, ca toate celelalte asociații locale, o organizație independentă a avocaților. Există 28 de barouri regionale, reunite, obligatoriu, la nivel federal în Baroul Federal German (*Bundesrechtsanwaltskammer*⁶). Orice avocat este obligat să facă parte dintr-un barou. Barourile, atât cele regionale cât și cel federal, sunt considerate “corporații de drept public”, funcționând ca “administrație indirectă de stat”. Barourile regionale sunt supuse autorității de supervizare a statului, care monitorizează modul în care acestea își îndeplinesc atribuțiile. Baroul

⁴ Guido Alpa – *The Legal Profession patrimonial law and Fundamental Rights. Consideration on COM(2004)83 final*, Conferința de la Roma, oct.2005

⁵ www.anwaltverein.de

⁶ www.brak.de

federal reglementează activitatea avocaților în domenii ce nu țin exclusiv de competența legii.

Avocatura este considerată o profesie liberală. Avocatul (der Rechtsanwalt) este complet independent de influența statului și nu poate exercita activități de afaceri (comerț sau alt tip de afaceri).

Accesul în profesie și admiterea în barou sunt strict reglementate prin statut. Tot prin statut, avocații sunt ținuți de datoria de independență, de datoria de confidențialitate și sunt obligați să evite conflictele de interese și să-și exercite profesia cu diligență și obiectivitate.

Legea germană⁷ permite avocatului să-și promoveze activitatea, cu condiția ca marketingul respectiv să se rezume la informarea adecvată a publicului cu privire la serviciile prestate. Curtea Supremă a Germaniei a statuat, începând cu 1990, că "marketingul este vital pentru orice profesie".

În reglementările vechi existau restricții teritoriale în reprezentarea în fața instanței, în materie civilă numai în ce privea prima instanță (Amtsgericht), în tribunale, spețele penale și altele. Actualmente, avocatul, odată înregistrat într-un land, are dreptul de a oferi consultanță juridică și de a apărea în fața instanței oriunde pe teritoriul Germaniei.

Din 2004, sistemul onorariilor minime sau maxime a fost interzis în Germania. Avocatului nu îi este permis să pretindă alte tarife decât cele prevăzute în Ordonanța Federală a Tarifelor pentru Avocați și trebuie să țină cont de circumstanțele cazului de rezolvat. De asemenea, nu este permisă remunerarea avocatului în funcție de câștigul obținut prin rezolvarea cauzei sau în funcție de succesul cauzei.

În ceea ce privește cooperarea interdisciplinară, pot fi constituite parteneriate doar între avocați, consilieri în domeniul proprietății industriale, consultanți fiscali și auditori. Potrivit legii, numai reprezentanții acestor profesii pot fi proprietari ai unei firme private, organizată ca societate cu răspundere limitată sau ca societate pe acțiuni.

MAREA BRITANIE

Problema reglementării profesiei de avocat este delicată, întrucât sistemul de *common-law* are la

bază precedentul judiciar. În Marea Britanie nu există, ca în sistemul continental, o lege a profesiei de avocat, ci numai reglementări interne ale profesiei (autoreglementare). Avocatul nu este obligat să facă parte dintr-o anumită organizație profesională, el putând adera la o asemenea organizație la libera sa opțiune (*voluntary membership*). Există nu mai puțin de 23 de organizații profesionale, organisme sau ordine ale avocaților, toate având putere de autoreglementare, cele mai importante fiind *Bar Council*⁸ și *Law Society*⁹.

Există două categorii: avocați pledanți (*bar-risters*) și juriconsulți (*solicitors*). Calificarea profesională a acestora este diferită și este autorizată de cele două mari corpuri profesionale distincte: Baroul avocaților (*Bar Council*), pentru avocații pledanți, respectiv Societatea de Drept (*Law Society*), pentru juriconsulți.

Juriconsultul este primul contactat de o persoană sau de o organizație pentru consultanță juridică, în domenii foarte variate: dreptul transporturilor, dreptul familiei, drept comercial, drept comunitar, drept internațional etc.

Avocatul pledant oferă consultanță specializată în materie de litigii și de procedură în fața instanței. De obicei, acesta nu are un contact direct cu clientul, fiind pus în temă de un juriconsult.

Consiliul Reginei întrunește 10% din numărul avocaților seniori din baroul tradițional, aceștia fiind numiți de Regină, la recomandarea Lordului Cancelar.

În ceea ce privește pregătirea profesională, este necesară obținerea licenței în drept. Avocații pledanți, după absolvirea universității, urmează o perioadă de instruire pentru admiterea în barou; după intrarea în barou vor urma 12 luni de formare profesională, la finalul cărora vor susține un examen (*Bar Final Examination*); după promovarea acestui examen, vor urma un stagiu de 1 an într-un cabinet de avocatură, după care vor putea practica avocatura în mod independent. În privința juriconsulților, aceștia vor practica independent după: obținerea licenței în drept (3 ani la *Bachelor of Laws* și 1 an la *Law College*) și 2 ani de stagiu. În perioada studenției, cei care vor să devină juriconsulți devin obligatoriu membri ai *Law Society*, dacă întrunesc toate cerințele de etică și disciplină.

⁷ Ordonanța privind profesia de avocat (*Bundesrechtsanwaltsordnung – BRAO*), www.brak.de/seiten/pdf/Berufsregeln/brao_engl.pdf

⁸ www.barcouncil.org.uk

⁹ www.lawsociety.org.uk

Sistemul de onorarii nu este reglementat deplin; potrivit “*Solicitors remuneration order 1994*”, onorariile acestora trebuie să fie rezonabile și să țină cont de complexitatea cazului, de experiența și specializarea necesare, de timpul acordat rezolvării cazului etc. Nu există tarife minime ori maxime.

Cooperarea interdisciplinară nu este permisă și nici parteneriatele între *solicitors* și *barristers*.

FINLANDA

În Finlanda, nu sunt diferențe între juriști și avocați în ceea ce privește dreptul de a oferi servicii de consultanță sau dreptul de reprezentare în fața instanței. Toți practicanții acestei profesii sunt cunoscuți drept “avocați” (*Asianajajat*) și se supun regulilor statutare ale Baroului finlandez¹⁰. Titlul profesional – care este obținut numai prin înregistrarea în barou – este protejat de “Actul Avocaților” din 1958, iar Baroul supraveghează activitățile acestora. Numai membrii Baroului finlandez pot utiliza acest titlu.

Totuși, în Finlanda nu este obligatorie înscrierea în barou pentru a putea practica meseria. Înscrierea în barou este doar o certificare a înaltelor standarde pe care le întrunește un avocat. Toți cei care au o diplomă în drept pot oferi consultanță juridică. După obținerea diplomei universitare în drept (după 5-6 ani de studiu), avocatul urmează 4 ani de stagiu, dintre care 2 ani sub supravegherea unei firme de avocatură. La terminarea stagiului, avocatul va fi examinat din domeniul deontologiei profesiei și al legislației privind profesia de avocat.

Toți avocații profesioniști (*asianajajat*) practică profesia în mod privat, ei neputând fi salariați (contravine teoriei independenței avocatului). Avocații pot lucra în parteneriate sau, începând din aprilie 1992, în companii cu răspundere limitată.

SUEDIA

În Suedia există un singur tip de avocat (*Advokat*), care obține titlul profesional prin înregistrarea în Baroul suedez¹¹. Avocații pot fi apărători publici, cu unele excepții. Accesul la profesie este asigurat prin obținerea diplomei universitare, având dreptul de a acorda imediat consultanță juridică. Juriștii non-*advokat* lucrează în birourile de avocatură, sub denumirea de

juridiska byraer. Este vorba despre cei care urmează cursurile scurte de drept (2,5-3 ani) și se ocupă cu acte pregătitoare activității avocatului.

În materia publicității, conform regulilor Codului deontologic al avocaților, informațiile publice trebuie să fie corecte și conforme cu realitatea. Avocatului nu îi este permis să lase ori să solicite ca altă persoană fizică sau juridică să-i facă publicitate.

FRANȚA

Actele normative care guvernează activitatea avocatului în Franța sunt Legea nr.1130/1971, Decretul nr.1197 din 1991 privind organizarea profesiei de avocat, precum și Decizia nr.003 din 2005 privind adoptarea Regulamentului național intern al profesiei de avocat.¹²

Avocatul (*l’avocat*) are drept exclusiv de pledare în fața tuturor instanțelor, fără restricții teritoriale. De asemenea, are un drept exclusiv de a reprezenta clientul în stadiul pre-procesual dintr-o cauză penală și poate îndeplini anumite acte de procedură în interesul său. Din 1992, când s-a făcut distincția între profesia de avocat și cea de consilier juridic și fiscal, avocatul deține monopolul în oferirea de consultanță juridică, deși acest nou monopol legal conține o serie întreagă de excepții.

În ceea ce privește accesul la profesie, condițiile prevăzute de art.11 din Legea nr.1130/1971 sunt: naționalitate franceză, masterat în drept sau diplomă echivalentă, titular al certificatului CAPA, să nu fi suferit condamnări penale, o bună reputație, să nu fie insolvent.

După obținerea licenței în drept (denumită *Maitrise* și acordată după 4 ani de studiu), absolventul trebuie să obțină “certificatul de aptitudine în profesia de avocat” (CAPA). Acest certificat se obține în urma unui examen susținut la terminarea unui curs de teorie și practică, de 1 an. După obținerea certificatului, absolventul va urma un stagiu de 2 ani, sub îndrumarea unui avocat cu experiență. În același timp, stagiarul depune un jurământ solemn pentru a fi admis în barou și devine avocat stagiar, îndeplind toate obligațiile unui profesionist cu experiență, sub supravegherea centrului profesional pentru stagiaři al Curții de

¹⁰ www.asianajaliito.fi

¹¹ www.advokatsamfundet.se

¹² Consiliul Național al Barourilor din Franța, www.cnbavocat.fr

Apel regionale. După obținerea certificatului de stagiu, poate profesa liber.

Potrivit art.97-98 din lege, pot intra în profesie și persoanele care au dobândit experiență în domeniul juridic (judecători, profesori, notari etc.) de cel puțin 8 ani (în afară de perioada de practică profesională), care vor urma, ulterior aprobării cererii de către ministrul de justiție, un stagiu de 2 ani într-un cabinet de avocatură.

Publicitatea unui cabinet de avocatură (art.10 din Decizia nr.003/2005) este permisă dacă aceasta furnizează informații asupra naturii serviciilor oferite (vechimea în profesie, membrii cabinetului, domeniile de activitate, limbile străine vorbite, modul de fixare a onorariilor etc.), iar punerea în practică a acestora respectă principiile de bază ale profesiei. Indiferent de forma de publicitate utilizată, sunt interzise orice mențiuni laudative ori comparative, ca și orice indicii referitoare la identitatea clienților. Se consideră forme de publicitate non-prohibite organizarea, de către un avocat, de colocvii, seminarii ori cercuri de formare profesională, ca și participarea unui avocat la întruniri pe teme profesionale.

Remunerarea avocatului variază în funcție de natura serviciilor oferite, renumele său și locație. Avocatul percepe onorarii libere, fixate de comun acord cu clientul, chiar și pe cale contractuală. Frecvent întâlnite în Franța sunt remunerarea forfetară (per dosar sau prin abonament) și remunerarea pe consultație, care este o taxă orară și depinde, în primul rând, de complexitatea cazului, dar și de specializarea și notorietatea avocatului.¹³

BELGIA

Înființat în iulie 2001, Ordinul barourilor (*L'Ordre des Barreaux Francophone et Germanophone – OBFG*¹⁴) este organul reprezentativ al avocaților francofoni și germanofoni, al cărui statut a fost autorizat prin ordin regal. Potrivit Codului deontologic al avocaților, “avocatul este un prestator de servicii cu valoare intelectuală, morală și socială”.

Avocatul (*avocat*) practică profesia în toată aria domeniului juridic și deține dreptul exclusiv de reprezentare în fața instanței judecătorești, cu foarte puține excepții prevăzute în statut. El oferă consultanță juridică și reprezintă clienții în

fața instanțelor. În apărarea clientului poate pleda avocatul, clientul însuși, iar alături de acesta, cu încuviințarea judecătorului, chiar și 2-3 rude apropiate ale clientului. În spețele din dreptul muncii, clientul poate fi reprezentat și de sindicat.

Cerința academică pentru accesul la profesie o reprezintă licența în drept. Perioada de studiu este de 5 ani, dintre care primii 2 ani sunt dedicați studierii “candidaturii în drept” (*candidature en droit*), iar următorii 3 ani studiului aprofundat al dreptului. Absolventul de drept urmează apoi 3 ani de practică (stagiu) sub îndrumarea unui avocat înregistrat de cel puțin 10 ani. La sfârșitul a 2 ani de practică profesională, stagiarul susține un examen. Pentru a-și putea exercita profesia, avocatul trebuie să fie membru al OBFG.

În ce privește taxele, în Belgia materia nu este deplin reglementată¹⁵. Avocatul stabilește onorariul său de comun acord cu clientul. Există 3 metode de calcul: taxă orară, taxă procentuală (legea interzice plata în funcție de succesul cauzei) și taxe forfetare. Începând din octombrie 2002, OBFG a fixat prețul primei consultații la un avocat la 25 euro pentru 30 de minute.

AUSTRIA

Există o singură categorie de profesioniști în domeniul dreptului – *Rechtsanwalt* – care oferă consultanță juridică și are drept de reprezentare în fața instanței. Titlul de avocat este protejat prin lege și aparține numai celor care sunt înregistrați la Camera Avocaților (*Rechtsanwaltskammer*). Avocatul are drept exclusiv de a oferi consultanță juridică, cu toate că există și alți profesioniști specializați care, în sfera lor de competență, au această împuternicire.¹⁶

Majoritatea avocaților austrieci își practică profesia în mod independent sau în parteneriate civile, pe tot cuprinsul țării, și nu pot fi salariați. Fiecare avocat trebuie să fie înregistrat la Camera Avocaților, organizație profesională care există în fiecare provincie. Camerele Avocaților sunt corporații publice, autonome, cu drept de auto-reglementare.

După obținerea diplomei universitare, fiecare absolvent trebuie să urmeze o perioadă de formare

¹⁵ Regulamentul OBFG din 27.11.2004 referitor la informarea clientului de către avocat în materie de onorarii, cheltuieli și taxe

¹⁶ www.rechtsanwalt.at, www.gesetze.at

¹³ www.justice.gouv.fr/publicat/avocat.pdf

¹⁴ www.avocat.be

profesională (stagiu) de 5 ani, din care cel puțin 9 luni pe lângă o instanță și cel puțin 3 ani într-un cabinet de avocatură. La sfârșitul acestui stagiului, va susține examenul pentru practicarea profesiei ca titular.

Publicitatea este permisă în măsura în care nu este agresivă ori comparativă, nu furnizează informații ce nu corespund cu realitatea, nu conține informații privitoare la clienți fără acordul acestora și nu poate fi făcută de terți plătiți în acest scop.

Cooperarea între avocați este permisă, aceștia putând forma societăți de drept civil, societăți profesionale înregistrate, precum și societăți cu răspundere limitată. Parteneriatele mixte (avocat-notar, avocat-consultant fiscal etc.) nu sunt autorizate.

SPANIA

Profesia de avocat (*Abogados*) – reglementată încă din 1495, prin Ordonanța Avocaților (*Ordenanzas de Abogados*, act normativ modificat, completat și republicat), promulgată de *los Reyes Catolicos en Medina del Campo* – este o profesie liberă și independentă. Potrivit art.1 din statutul avocaților, aprobat prin Decretul Regal nr.658/2001, avocații nu sunt funcționari publici și își exercită profesia pe baza unei competiții libere și corecte.¹⁷ În Spania, părțile aflate în litigiu sunt obligate să fie asistate de doi profesioniști în drept, un avocat pentru apărare și un *procurador*, care are rol exclusiv de reprezentare a părților în fața instanței (primește notificările/citațiile, urmărește îndeplinirea tuturor formalităților procedurale). Avocatul nu poate fi și *procurador* în același timp; poate lucra în birouri de avocatură de cel puțin 20 de membri, birou care trebuie înregistrat la baroul local (*Colegio de Abogados*) și are drept exclusiv de reprezentare și consiliere juridică. Există 82 de barouri în Spania, 5 dintre acestea aparținând Madridului¹⁸.

Organismele care supraveghează corecta exercitare a profesiei de avocat sunt: la nivel național, Consiliul General al Avocaților; în

fiecare regiune autonomă, Consiliul Barourilor din regiunea respectivă; în fiecare provincie, baroul local.

Profesia de avocat nu poate fi exercitată fără înscrierea prealabilă în barou. După depunerea jurământului de respectare a Constituției și a legilor ce guvernează profesia, avocatul este investit imediat cu toate drepturile și îndatoririle unui membru deplin al branșei. După absolvirea cursurilor universitare de drept (cu durata de 5 ani) și după obținerea diplomei de licență, teoretic, nu se cere efectuarea nici unui stagiului. În realitate, avocații cu experiență sunt nevoiți să-i instruiască pe cei abia intrați în branșă, așa încât aceștia au recunoscut și reclamat necesitatea introducerii unei perioade de stagiul pentru proaspeții absolvenți de drept. În practică, aceștia, de multe ori, lucrează în birouri de avocatură înregistrate, fără a fi plătiți, numai pentru a dobândi experiență.

În ceea ce privește onorariile, acestea sunt de trei feluri: fixe, periodice ori taxa pe oră.

Publicitatea este permisă în măsura în care conține doar informații simple referitoare la numele avocatului și serviciile prestate de acesta și nu este permisă prin telefoane ori vizite nesolicitate.

În Spania, avocatul își poate exercita profesia sub titlu individual, în cadrul unor societăți civile (ca angajat sau colaborator) sau în cadrul unor parteneriate cu alți avocați.

PORTUGALIA

În Portugalia, există trei profesii de bază în domeniul juridic: avocat (*Abogado*), juristconsult (*Solicitadore*) și notar (*Notario*). Nu este permis a fi avocat și juristconsult în același timp.

Pentru intrarea în branșă, sunt cerute licența în drept, înscrierea în *Ordem dos Advogados*, un stagiul de 18 luni într-un cabinet de avocatură și promovarea examenului de la sfârșitul stagiului.

Avocatul are dreptul aproape exclusiv de reprezentare în fața instanțelor și de consultanță juridică. Actul normativ ce guvernează profesia de avocat este Decretul-lege nr.49-84 din 16 martie 1984 (*Estatuto de Ordem dos Advogados*). Profesia de avocat are la bază autoreglementarea. Există Colegiul Național al Avocaților (*Ordem dos Advogados*) și șapte colegii districtuale (Lisabona, Porto, Coimbra, Évora, Faro, Açores și Madeira), care au autonomie administrativă și financiară.

În conformitate cu art.53 din Decretul-lege

¹⁷ http://ec.europa.eu/civiljustice/legal_prof/legal_prof_spa_en.htm

¹⁸ În Madrid, la începutul anului 1989, existau peste 1.000 de avocați rezidenți, 15.757 de avocați în exercițiu și 9.193 de avocați înregistrați, dar fără să profeseze (*colegiados no ejercientes*)

nr.49-84, consultanța juridică este un drept exclusiv al avocaților, cu câteva excepții.

Art. 36 din Codul de procedură civilă (1961), aplicabil și avocaților și *solicitadores*, stipulează că mandatul oferit de client prin declarație verbală, în conformitate cu prevederile legale, împuternicește pe cel mandatat să reprezinte clientul în toate actele de procedură, chiar și în fața Curții Supreme și că este obligatorie reprezentarea părții de către un avocat.

Autoreglementarea profesiei de avocat presupune îndeplinirea anumitor acte juridice (*actos juridicos*), inclusiv, acolo unde legea procedurală o cere, reprezentarea în fața instanței. *Solicitador*, în interesul clientului său, poate solicita, oral sau în scris, oricărui departament public examinarea procedurii, dosarelor și documentelor și, de asemenea, are autoritatea să solicite eliberarea de certificate, fără a fi necesară o procură specială (*procuracao*).

În cadrul litigiilor, acolo unde nu este necesară prezența unui avocat, părțile pot fi reprezentate de *solicitador*. În virtutea art.32(2) din Decretul-lege 49-84, aceștia pot face în continuare petiții suplimentare care nu au o natură litigioasă, ci una administrativă. În districtele unde nu există avocat, apărarea (*patrocinio*) poate fi exercitată de *solicitador*.

Onorariile se stabilesc în mod liber, de comun acord cu clientul. Publicitatea informativă este permisă (poate conține numele avocatului, titlul profesional, adresa). Sunt permise prin lege: menționarea specializării avocatului, mențiuni din activitatea sa, lucrări publicate. Sunt interzise formele agresive, neadevărate, comparative ori laudative de publicitate, ca și apelurile telefonice și vizitele nesolicitate.

*

**

În Belgia și Marea Britanie avocații au un drept exclusiv, dar numai în privința reprezentării clientului în fața instanței de judecată, nu și pentru consultanță juridică. În Austria, Franța, Germania, dar și în Portugalia și Spania - statele cu cel mai bun grad de reglementare în domeniu - reprezentarea legală și consultanța juridică (uneori și alte sarcini) pot fi oferite de către unul sau mai mulți reprezentanți ai profesiilor din domeniul juridic.¹⁹

În ceea ce privește “intrarea în branșă”, în toate statele condiția principală și primordială este obținerea unei diplome universitare în drept/științe juridice. Adicional, se cer a fi susținute unul sau mai multe examene profesionale, iar în unele cazuri chiar o perioadă de practică profesională.

O privire de ansamblu asupra reglementărilor privind exercitarea profesiei de avocat arată că în unele state se aplică prețuri minime; în Germania și Austria, însă, se aplică prețuri minime doar pentru servicii specifice. În mai multe state există prețuri de referință. În materia publicității, există reglementări relativ rigide în unele state. Reguli specifice privind locația (restricții în oferirea de servicii dintr-o anumită zonă geografică) există doar în Franța.

Avocații din Belgia și Germania nu au voie să-și deschidă filiale, iar cei din Franța și Austria au acest drept doar cu îndeplinirea unor condiții specifice. Uniunile sunt interzise în Germania, Belgia, Portugalia, Spania, iar în Marea Britanie le sunt permise doar avocaților pledanți (*barristers*). În plus, în mai multe state, avocații înregistrați nu au voie să-și exercite profesia într-o firmă de cooperare interdisciplinară cu alte profesii, așadar nu pot forma uniuni cu membri ai altor profesii.

În toate cazurile, reglementarea exercitării profesiei de avocat în legislațiile naționale ale statelor membre este destul de rigidă. Totuși, în unele state, în ultimii 10 ani, au apărut câteva “liberalizări”, în special privind prețurile și publicitatea. În acest context, se impune a fi menționat că organismele profesionale ale avocaților elaborează, în cadrul regulamentelor interne (autoreglementare), norme mult mai liberale, în comparație cu legislația națională, în ceea ce privește forma de organizare a profesiei și, în mod deosebit, cooperarea interprofesională.

III. NOTARI

Gama de servicii oferite de notari este considerabil mai mică, în comparație cu gama serviciilor oferite de avocați. Există câteva state în Comunitatea Europeană (Marea Britanie, Irlanda, Țările Scandinave) în care profesia de notar (aș-numitul “notar de tip continental” sau “notar latin”)

professions in different Member States, Institutul pentru Studii Avansate, Viena, ianuarie 2003

¹⁹ Economic impact of regulation in the field of liberal

nu există. Diferența cea mai importantă între notarul de tip continental (“notar de drept civil”, în sistemul bazat pe dreptul roman și întâlnit în aproape toată Europa, America Latină și o parte din Asia și Africa) și celelalte descrieri ale profesiei de notar (“notar public” sau “*Scrivener*”, în sistemul anglo-saxon, al cutumei, unde jurisprudența este cel mai important izvor de drept, iar avocatul este singura profesie de specialitate juridică recunoscută) este aceea că actele notarului de tip continental sunt recunoscute ca probe în fața instanțelor, în cadrul litigiilor. În statele în care nu există notar latin, actele eliberate sau autentificate de către notar nu au un statut special în fața instanțelor sau altor autorități statale.

În țările în care nu există notar de tip continental, regulile de intrare în profesie sunt relativ strict reglementate. În primul rând, notarii trebuie să îndeplinească criteriul calificării complexe: absolvirea universității de drept, ca precondiție; adițional, în cele mai multe țări, este cerută practica profesională; mai mult, există examene care trebuie promovate la sfârșitul stagiilor. O altă caracteristică importantă în țările unde există notar latin (cu excepția Olandei), o reprezintă faptul că numărul notarilor, respectiv numărul birourilor notariale, este strict stabilit prin acte normative (*numerus clausus*).

Cele mai importante atribuții ale unui notar sunt: întocmirea ori autentificare de documente publice ori private, eliberarea de certificate, întocmire/autentificare de testamente. În același timp, notarul oferă consultanță juridică, iar în anumite state poate reprezenta clientul în fața autorităților administrative și, uneori, în fața instanțelor. În Italia, de exemplu, chiar și cumpărarea unei mașini la “mâna a doua” trebuie să fie certificată de un notar, pe când în Austria forma notarială este cerută în domenii mai sensibile, precum contractele maritale, donațiile, tranzacțiile între persoane nevătăzătoare, hipotecizate ori analfabete, cazurile de înșămânțare artificială pe cale medicală, anumite cazuri de litigii între companii.

În privința tarifelor, în cele mai multe țări există tarife diferențiate, minime, maxime sau recomandate. Regulile privind publicitatea sunt foarte restrictive în Italia, Franța și Spania și, într-un anumit grad, mai liberale în Austria, Belgia și Germania, în special în Olanda. În comparație cu alte profesii liberale, la notari există în plus

și reguli stricte privind organizarea biroului și cooperarea interprofesională, în aproape toate țările în care există sistemul notarului de tip continental.

OLANDA

Notarul olandez se încadrează în sistemul notarului de tip continental. Organismul care guvernează activitatea notarilor din Olanda este *Societatea Regală a Notarilor Olandezi* (*Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie - KNB*). Înființată în 1968 ca asociație privată, KNB a devenit organism public cu putere de autoreglementare, odată cu intrarea în vigoare a noii legi a notarilor (1999).

Înainte de intrarea în vigoare a noii legi, piața serviciilor notariale era caracterizată de tarife fixe, reguli stricte privind locația biroului notarial și un număr de notari determinat (*numerus clausus*). La intrarea în vigoare a noii legi notariale, profesia de notar în Olanda a devenit una dintre cele mai bine reglementate din sistemul notarului de tip continental, respectând, totodată, principii esențiale ca: independență, imparțialitate, calitate a serviciilor și înaltă calificare.

Noul Act al Notarilor (*Wet op het Notarisambt*) care a intrat în vigoare la 1 octombrie 1999 (la 156 de ani de la actul original), restabilește poziția oficială a notarilor, dar permite, în același timp, o piață liberă a serviciilor furnizate de aceștia. Consolidarea poziției de “oficial” a notarului este reflectată în obligativitatea prevăzută prin lege a acestuia la respectarea principiilor integrității și independenței, în majoritatea regulamentelor pe care orice notar și notar stagiar (*kandidaat-notaris*) sunt obligați să le respecte și în faptul că notarului îi este interzis să acționeze ca un avocat.²⁰

Notarul este numit pe viață (în practică, până la împlinirea vârstei de pensionare, de 65 de ani), de Coroană, sub răspunderea ministrului de justiție, fiind obligat să depună un jurământ. Înainte de numire, notarul trebuie să îndeplinească mai multe condiții: naționalitate olandeză, capacitate deplină de exercițiu a drepturilor civile, să aibă vârsta cuprinsă între 25 și 65 de ani și să îndeplinească toate condițiile ce țin de studii (absolvirea facultății de drept cu specializare în drept notarial, stagiul de 6 ani într-unul sau mai multe birouri notariale,

²⁰ The Dutch Notaries System - <http://www.cpb.nl/eng/pub/cpbreeksen/document/93/doc93.pdf>

ca notar stagiar, permanentă formare profesională prin cursuri oferite de KNB în colaborare cu diferite universități).

În vechea lege a notarilor era prevăzut *numerus clausus* (în speță, un notar la 4.000 de locuitori, 2 notari într-un canton, districtul fiind format din mai multe cantoane). Noul Act al Notarilor nu mai limitează numărul de notari. În primii 4 ani de la intrarea în vigoare a acestei legi, creșterea numărului de notari a fost limitată la 10% pe an. Din anul 2003 nu mai există, însă, nici o restricție. Pentru a putea deschide propriul birou notarial, notarul începător are obligația de a prezenta un plan al afacerii în fața unei comisii de evaluare formată din experți financiari, experți economici și notari. Această obligație s-a instituit pentru a preveni situațiile de faliment.

După intrarea în vigoare a noii legi, treptat s-a trecut la liberalizarea tarifelor, cu unele excepții (în spețele de dreptul familiei, în anumite circumstanțe, nu pot fi depășite anumite tarife maxime). De la 1 iulie 2003, notarii sunt, în principiu, liberi să-și stabilească tarife proprii.

Publicitatea notarilor trebuie să respecte anumite reguli impuse de KNB, printre care: notarul să nu dețină o funcție de autoritate statală sau în KNB, tarifele să fie clare și concise și să nu fie menționate doar cele minime, notarului îi este interzis să-și facă clienți prin apeluri telefonice sau vizite nesolicitate.

Notarii au dreptul de a coopera cu celelalte categorii de profesioniști, în drept în așa-numitele “birouri interdisciplinare”. Pentru a oferi servicii cât mai complete, s-au fondat mai multe asociații profesionale pe plan extra-juridic: mediatori (ieșirea din indiviziune, repartizarea și accesul la copii după un divorț, conflicte între acționari etc.), evaluatori imobiliari, specialiști în agricultură (transferuri de proprietăți agricole ce implică și transferul uzufructului, cu respectarea legislației de mediu) și specialiști IT (tranzacții online, primirea în depozit a unor coduri de surse pentru diferite programe etc.).

BELGIA

Notarul belgian se încadrează în sistemul notarului de tip continental. Ca și în sistemul olandez, notarul belgian întocmește și legalizează acte la cerere și activează, în general, ca un

*consilier juridic. Noul Act al Notarilor*²¹ a intrat în vigoare în anul 2000. Deși seamănă cu cel olandez, acesta nu oferă suficientă libertate profesiei de notar, anumite aspecte rămânând foarte strict reglementate.

Notarii și notarii începători sunt numiți de Coroană, dacă întrunesc anumite condiții: absolvirea facultății de drept (5 ani studii de drept și 1 an specializare în drept notarial), stagiul de 3 ani într-un birou notarial, promovarea examenelor la sfârșitul stagiului. După ce promovează examenul de licență, se face o clasificare a candidaților, după rezultatele obținute la examenul de licență și ținând cont de două recomandări: una provenind de la procurorul public și alta de la Comitetul Consultativ al Notarilor din regiunea respectivă. Cel mai bun dintre acești candidați este numit notar începător. Diferența dintre un licențiat în drept și un notar începător este aceea că notarul începător îl poate înlocui pe notarul titular, atunci când acesta nu își poate îndeplini atribuțiile.

Există trei modalități prin care notarul începător poate deveni notar titular: prin numirea lui pe un post vacant, prin asociere cu un notar titular sau, ca notar substituent, înlocuindu-l pe notarul titular pentru o anumită perioadă de timp. Ca și notarul olandez, notarul belgian depune un jurământ la numirea sa.

Numărul de notari titulari și numărul de notari începători sunt stabilite în Actul notarilor. Pentru a garanta accesul la servicii notariale în zone cu o densitate scăzută a populației, art.31 din Legea notarilor stabilește numărul minim: un notar la 5.000 de locuitori într-un district cu mai puțin de 75.000 de locuitori; un notar la 6.000 locuitori, în districtele cu 75-150.000; un notar la 7.000 locuitori în districtele cu 150-250.000 locuitori. Numărul de notari, în practică, trebuie să fie egal sau mai mare decât numărul prevăzut de lege, minus 1. De exemplu, dacă legea prevede un maximum de 10 notari într-un district, atunci concret trebuie să funcționeze cel puțin 9 notari. În practică, uneori, numărul de notari este mult mai mic decât cel minim impus.

Districtul este împărțit în zone care, de multe ori, coincid cu orașe și comune. Notarul este numit într-una dintre aceste zone și îi este permis să-și deschidă biroul notarial numai în această localitate. În afara districtului, notarul belgian poate

²¹ www.notaire.be

întocmi sau autentifica documente numai în anumite circumstanțe (pentru persoane bolnave sau condamnate), dar îi este permis să ofere consultanță juridică oriunde în afara districtului.

Asocierile între notari sunt permise sub condiția apartenenței acestora de același district. Cooperarea interdisciplinară între notari și avocați sau consultanți fiscali nu este permisă în Belgia. La fel, sunt interzise și specializările; notarul trebuie să ofere numai servicii notariale.

Tarifele sunt fixate prin decret regal. Suma datorată de client este compusă din trei elemente: onorariul notarului (stabilit prin lege), o taxă de înscris de minimum 25 euro (ce va fi transferată la Departamentul Finanțe) și alte cheltuieli legate de serviciul notarial oferit.

Organismul profesional în Belgia este Camera Națională a Notarilor (*Nationale Kamer van der Notariaat*), creată odată cu intrarea în vigoare a noii legi a notarilor, care are și putere de autoglementare.

La sfârșitul anului 2003, în Belgia funcționau 1.306 notari în 1.207 birouri notariale, cu norma de un notar la 8.000 de locuitori. Anual, aproximativ două milioane de persoane solicită servicii notariale. În 2003 au fost întocmite/autentificate 747.009 înscrisuri, norma unui notar belgian fiind, în medie, de 572 de înscrisuri anual. Numărul de angajați dintr-un birou notarial este de 4-5 notari. Tot în 2003 au fost numiți 80 de notari începători, 30 dintre ei pe posturi vacante, iar 41 în asociere cu notari titulari. Din 2004, numărul maxim de notari începători este limitat la 60 anual.

GERMANIA

*Sistemul notarilor din Germania se aseamănă celui olandez. Profesia are un înalt nivel de reglementare. Specifică sistemului german este existența a trei categorii de notari.*²²

Tipurile de notari sunt diferențiate pe regiuni. Astfel, în cea mai mare parte a Germaniei de Est se întâlnește notarul principal (sau general) – *Nurnotar/Hauptberuflichernotar*, cu o activitate strict notarială, incompatibilă cu exercitarea oricărei alte activități. Există 1.700 asemenea notari, în 11 landuri. Studiile cerute sunt: universitatea de drept de 5 ani, practică de 2 ani într-un birou notarial la sfârșitul căreia trebuie să promoveze un examen; după promovarea

examenului, devine notar stagiar, iar după alți trei ani de stagiu poate fi numit notar.

În Vestul Germaniei și în Berlin activează *notarul-avocat, Anwaltsnotar*, care poate activa și ca avocat. Acestuia nu îi este permis să lucreze ca notar într-un caz în care este implicat și ca avocat. Există 8.900 asemenea notari, în 7 landuri. *Anwaltsnotar-ul* trebuie să aibă o practică de cel puțin 5 ani ca avocat pledant, fără reclamații înregistrate. De asemenea, trebuie să facă dovada că, în timpul acestor 5 ani, a urmat cursuri de specializare în drept notarial (la Institutul Notarial – *Fachinstitut für Notare* – care face parte din Institutul German al Avocaților). Poate activa și ca avocat și ca notar, având ca atribuții întocmire și autentificare de documente, dar și consultanță juridică.

Ambele categorii sunt obligate să depună un jurământ de imparțialitate și loialitate față de Constituție, după ce primesc documentul ce le confirmă numirea ca notari.

Cea de-a treia categorie se întâlnește în numai două landuri: *notarul de stat (Staatliche Notar)*, ca angajat al statului. Există 630 notari de stat. Aceștia, la rândul lor, sunt *Amtsnotar* (în landul *Baden-Württemberg*, și este, de fapt, un judecător ce se ocupă de înscrisurile din teritoriu, succesiuni, licitații, dar și de întocmire sau autentificări de acte) și *Bezirksnotar* (în landul *Karlsruhe*, și este un funcționar public specializat, ce activează pe lângă un *Nurnotar* sau *Anwaltsnotar*).

Cerințe de bază pentru toate categoriile de notari: facultatea de drept, naționalitate germană, să existe cerere de notari în landul respectiv, o bună reputație și să facă dovada unor calități personale și profesionale demne de a fi notar.

Notarul este numit de ministrul de justiție, care face anual o estimare a cererii de notari. Pentru un notar începător, există două modalități de a deveni notar titular: prin numire pe un post vacant și prin numire pe un post nou creat. Într-un birou notarial pot funcționa maximum 4 notari titulari.

În cazul notarului-avocat, decizia de a crea sau nu un post pentru numirea acestuia depinde de numărul de acte de îndeplinit/întocmit per notar. De exemplu, în Berlin numărul standard de acte ce pot fi îndeplinite de un notar, într-o perioadă determinată, este de 325.

Notarii își exercită profesia numai în raza teritorială a districtului în care au fost numiți. Ei

²² www.bnotk.de

sunt obligați, de asemenea, să aibă biroul notarial și reședința în același district. În Germania nu este permisă cooperarea notarilor cu alte profesii. Singura excepție este Anwaltsnotar, care este membru al asociației profesionale a avocaților; în acest caz, activitatea sa de notar și exercițiul profesiei de avocat sunt diferențiate. Sunt permise asocierile între notari (în puține cazuri sunt mai mult de 2 notari), iar posibilitățile de specializare într-un anumit domeniu sunt foarte limitate (de exemplu, unui notar cu mare experiență în corporații îi este interzis să refuze un client care-i solicită serviciile în dreptul familiei sau tranzacții imobiliare).

Fiecare land are o asociație notarială, ce are putere de autoreglementare și funcționează ca o autoritate legiuitoare pentru profesia de notar (elaborează codul de conduită). Camera Federală a Notarilor (Bundesnotarkammer) include asociațiile notariale din fiecare land și promovează interesele profesiei în instituții politice și economice. Institutul German al Notarilor (Deutsches Notarinstitut) este o parte a Camerei Federale și răspunde la solicitările notarilor legate de chestiuni neobișnuite sau complicate ivite în practica notarială; publică rapoarte tehnice și statistice și oferă informații referitoare la profesia de notar.

Potrivit art.14 și art.29 din Legea notarilor (BnotO²³), este interzisă orice formă de publicitate care ar aduce atingere independenței și imparțialității notarului.

Tarifele sunt strict reglementate. Art.17 din BnotO stipulează că tarifele sunt fixate potrivit unei scale și nu sunt permise discount-uri și nici plăți în rate.

Art. 19 al aceleiași legi prevede că notarii sunt obligați la plata unei indemnizații de asigurare, care nu acoperă, însă, responsabilitatea pentru daune intenționate. Spre deosebire de alte profesii de consiliere, clientul unui notar este protejat, fiecare asociație notarială având o asigurare de fidelitate, care acoperă daunele generate de malpraxis.

AUSTRIA

Notarii austrieci, ca și cea mai mare parte a colegilor lor europeni, aparțin categoriei

²³ Legea notarilor – Bundesnotarordnung din 24.02.1961, modificată prin legea din 22.12.2006 (BGBl.IS.3416), <http://www.bnotk.de/Berufsrecht/BNotO/Bundesnotarordnung.Inhaltsverzeichnis.html>

notarului de tip continental, aceasta însemnând că sunt profesioniști liberi, care oferă consultanță juridică, întocmesc și autentifică documente publice ori private și îndeplinesc și ale sarcini non-contencioase. Un rol foarte important îl au notarii în calitatea lor de delegați ai tribunalului sau “comisari judiciari” (Gerichtskommissär).²⁴ Astfel, cea mai importantă sarcină a notarului ca și comisar judiciar (și cel mai frecvent întâlnită) se referă la materia succesiunilor. Legea prevede, în acest sens, obligativitatea existenței acestei proceduri, chiar și în lipsa unor bunuri succesoriale. De asemenea, în calitatea sa de comisar judiciar, notarul austriac prezintă în fața instanței extrase din cartea funciară sau alte extrase de la Registrul Comerțului (în Austria, există bănci de date electronice), confirmând autenticitatea extraselor și a conținutului acestora.

Notarul austriac activează într-un birou public și nu este funcționar civil; suportă riscurile financiare în funcționarea biroului notarial, fără a fi un comerciant. Actualmente în Austria sunt ocupate 460 de posturi de notar.

În ceea ce privește accesul la profesie²⁵, acesta este unul deosebit de dificil, un notar putându-și obține titlul abia în jurul vârstei de 41 de ani. La începutul stagiului notarial se cer a fi întrunite anumite condiții: licența în drept (există 5 facultăți de drept), practică de 9 luni pe lângă o instanță, vârsta maximă de 35 de ani, naționalitate austriacă, să nu fie insolubil și să nu aibă un comportament dezonorant. Toți candidații pentru această profesie sunt înregistrați la Camera locală a notarilor (Notariatskammer). Dacă un candidat întrunește toate cerințele, el va fi înregistrat pe o listă specială. Din momentul începerii stagiului notarial, acesta va intra în grupa notarilor candidați, care, împreună cu grupa notarilor titulari, formează Colegiul Notarilor. Odată înscris pe listă, candidatul devine notar stagiar și se ocupă cu activități strict notariale, sub supravegherea notarului titular pe lângă care activează.²⁶

După stagiul, candidatul va avea de promovat un examen, format din două părți, examen care se va susține de-a lungul unei perioade de timp:

²⁴ www.notar.at, www.justiz.gv.at

²⁵ Actul Notarilor-Notariatsordnung, <http://www.ris.bka.gv.at/bundesrecht>

²⁶ http://ec.europa.eu/civiljustice/legal_prof/legal_prof_aus_en.htm

prima parte a examenului se susține după 18 luni de stagiul, dar nu mai târziu de trecerea a 5 ani din stagiul, iar a doua parte după încă 12 luni, dar nu mai târziu de trecerea a 10 ani din stagiul. De asemenea, stagiarii sunt obligați să ia parte la cursurile și seminariile organizate de către Camera Notarilor.

Posturile de notar, vacante sau create, sunt scoase la concurs. Camera Notarilor va trimite Ministerului Federal de Justiție trei propuneri din lista candidaților, dintre care va fi numit unul singur. Notarul poate fi numit până la împlinirea vârstei de 64 de ani și poate activa în profesie până la împlinirea vârstei de 70 de ani.

Notarul, considerat a avea un înalt nivel etic și profesional, este ținut de obligația imparțială de a consilia și de a găsi soluții legale la problemele cu care este solicitat. Aceasta înseamnă că notarul, ca profesionist independent, este investit cu o funcție publică de autoritate, ceea ce presupune că acesta poate întocmi documente cu “caracter factual” al căror conținut și veridicitate nu pot fi disputate nici în fața instanței, nici în public sau alte instituții private, în general, acolo unde este cerut acest document ca probă. Întocmește contracte private, testamente, certificate și reprezentarea părților în materii non-contencioase în fața instanței (*Gerichtskommissär*) sau la organismele administrative. Notarii sunt, în același timp, obligați la o continuă perfecționare a cunoștințelor în drept și tehnologie.

SPANIA

Profesia de notar este considerată liberală, dar presupune, totodată, și îndeplinirea unor obligații impuse de stat. În exercițiul lor public, notarii nu au dreptul de a-și selecta clienții. Potrivit art.1 din Legea din 1962²⁷, “notarul este un funcționar public autorizat să certifice, în conformitate cu legea, contracte sau alte acte extrajudiciare. Există o singură categorie de asemenea funcționari pe întreg teritoriul regelui”²⁸.

Regulile ce guvernează activitatea notarială definesc și scopul funcționării notarului și sunt conținute în art.1 al aceleiași legi. “Corpul Notarilor este constituit din toți notarii din Spania,

care au aceleași atribuții, îndatoriri și obligații prevăzute prin lege și regulamente²⁹.”

Ca profesioniști de specialitate juridică notarii au misiunea de a acorda consultanță oricărei persoane care îi solicită, având obligația de a explica acesteia termenii juridici, ca și demersurile juridice potrivite atingerii scopului propus, în conformitate cu legea.

Notarii sunt investiți cu puterea de a atesta, ceea ce presupune: a) în facto, exactitatea a ceea ce notarul vede, aude și percepe prin simțurile sale; b) în sens juridic, autenticitatea declarației de voință a părților într-un act public, în concordanță cu prevederile legale. Notarul este un funcționar public ce are autoritatea de a atesta autenticitatea (adevărul public) contractelor sau altor acte extra-judicare (art.1 din Actul Notarilor), în concordanță cu legislația în vigoare. Notarul este un profesionist liber și independent, a cărui datorie este să evalueze, să consilieze și să găsească cele mai potrivite căi legale pentru atingerea scopurilor celor care-i solicită serviciile, având obligația de a păstra o poziție neutră față de toate părțile. Notarul este competent să ateste orice fapt, act, contract, în general orice tranzacție legală extrajudiciară și are exclusivitate în această acțiune: acte de stare civilă, contracte de căsătorie, testamente, succesiuni, constituiri/ modificări/ dizolvări de societăți civile și comerciale, ipotecă, păstrare în depozit etc.

În ceea ce privește accesul în branșă, art.6 din Regulamentul notarial prevăd următoarele condiții: cetățenie spaniolă, capacitate deplină de exercitare a drepturilor civile și titlu de doctor sau master în drept. Postul de notar de ocupă prin concurs. Nu este obligatoriu un stagiul notarial și nici urmarea ulterioară a unor cursuri de perfecționare. Pentru notarii activi cea mai importantă formă de promovare o constituie un examen, prevăzut de art. 97-108 din Regulamentul notarilor. Prin promovarea acestui examen, notarul obține o înaltă recunoaștere a profesioanlismului său (personal seniority), ce îi permite să activeze și în orașe mari.

Art. 116 din Legea notarială stabilește o competență teritorială pe districte, potrivit căreia notarii nu pot întocmi/autentifica documente în afara districtului respectiv. Chiar dacă există această limitare, titlul profesional al notarului și

²⁷ Legea organizării profesiei de notar, din 28 mai 1962

²⁸ www.notariado-cg.es

²⁹ Decretul Regal din 2 iunie 1944 privind Regulamentul notarial

calitatea serviciilor oferite de acesta este garantată pe întreg teritoriul țării. Corpul Notarilor are deplină autonomie și independență în organizarea și funcționarea sa și depinde, în mod direct, de Direcția Generală a Înscrisurilor și Notarilor din Ministerul Justiției (art.307 NR). Acesta este un organism descentralizat, fiind format din 16 colegii notariale districtuale, considerate corporații de drept publice, cu personalitate juridică și capacitate deplină de exercițiu. Fiecare notar este membru al colegiului districtual în care își are reședința.

Notarii lucrează în mod independent, în birouri notariale, putând exista chiar mai multe birouri notariale în aceeași clădire. Pentru deschiderea unui birou notarial este necesar acordul consiliului de conducere al colegiului notarilor din districtul respectiv, în vederea respectării principiului liberei alegeri a notarului de către public, conform cu numărul de locuitori și cu cel al notarilor deja înregistrați. Sunt și situații în care unii notari formează parteneriate generale, dar acestea sunt specializate exclusiv pe drept fiscal (taxe și impozite).

Exercitarea profesiei într-un birou notarial este incompatibilă cu desfășurarea activității în orice alt birou cu jurisdicție dependentă, în orice alt birou public în care se primesc avantaje financiare din bugetul public; biroul notarial nu poate funcționa la domiciliul notarului, dacă regulamentul colegiului nu prevede altfel.

Regulile notariale permit două feluri de publicitate, ambele în interes public. Art.38 obligă notarii care și-au deschis recent un birou să notifice acest lucru în district, pentru informarea publicului. Art.71 stabilește denumirea de "birou public". Pe placa se inscripționează emblema biroului, numele notarului și locul reședinței sale.

Arhiva documentelor notariale este secretă.

Notarul primește bani de la client numai sub formă de taxe sau de cheltuieli suplimentare în interesul clientului. Taxele sunt aceleași pentru toți notarii, sunt obligatorii și sunt fixate prin decret regal³⁰, adică nici notarii, nici camerele notariale nu au puterea să modifice aceste taxe. Consultanța prealabilă este gratuită. Decretul Regal 1426/1989 diferențiază două categorii de documente: a) documente fără cantitate (ex: împuterniciri, testamente, contracte maritale, în

³⁰ Decretul Regal 1426 din 17.11.1989 privind aprobarea taxelor notariale

general acte sau fapte fără o valoare economică determinabilă), cărora li se aplică un tarif fix; b) documente cu cantitate (contracte cu o valoare economică specifică sau determinabilă, ca donațiile, închirierile etc.), cărora li se aplică un tarif proporțional cu valoarea declarată sau verificată fiscal. Fiecare notar depune o garanție, la începutul activității în birou notarial.

Cooperarea interprofesională este permisă cu avocați, auditori sau consultanți fiscali.

FRANȚA

În Franța, notarii sunt funcționari publici și ministeriali, numiți prin ordin al ministrului de justiție, exercitându-și, totodată profesia într-un cadru liberal. Statutul profesiei de notar este reglementat prin: Legea nr. 25 Ventose An XI, Ordonanța nr.45-2590 din 2 nov. 1945, Decretul nr. 45-0117 din 19 dec.1945 referitoare la organizarea notariatului, Decretul nr.73-609 din 5 iulie 1973 referitor la formarea profesională și la condițiile de intrare în branșă și Decretul nr.78-262 din 8 martie 1978 referitor la tarifele notariale.

Notarul este investit cu puterea de a elibera și autentifica documente, care au forță executorie, fără de care ar fi nevoie să se recurgă la o decizie în instanță. De asemenea, oferă consultanță juridică persoanelor fizice și juridice, legată sau nu de întocmirea unor documente și poate să intrevină, cu titlu accsoriu, în gestionare de patrimonii și negocieri imobiliare. Domeniile principale de activitate sunt dreptul familiei (contracte de căsătorie, succesiuni, donații, adopții), drept imobiliar și contracte civile și comerciale. Notarul francez își poate exercita profesia în mod individual sau prin asociere în cadrul unei societăți civile profesionale sau al unei societăți de liber exercițiu, unde notarii pot funcționa și ca angajați.

Există mai multe căi de intrare în branșă. Prima cale: absolvirea facultății de drept și masteratul, condiții necesare pentru a începe stagiul într-un birou notarial. Acest stagiul durează 2 ani și se încheie cu promovarea unui examen pentru obținerea diplomei DESSN (*Diplomes d'études supérieures spécialisées de droit notarial*), prin care se obține titlul de notar asistent.

Potrivit art.7 din Legea din 1973, persoanele care lucrează într-un birou notarial, dar care nu au studii universitare de drept, au posibilitatea de a deveni notari. Această metodă se referă la

persoanele care au o experiență considerabilă, ocupă funcții de conducere în cadrul biroului notarial, au cel puțin 9 ani experiență într-un birou notarial și, apoi, cel puțin 6 ani ca funcționar (grefier) principal.

Cea de-a treia cale se referă la persoanele care au dobândit experiență din cariere paralele ori complementare (art.4), ca foști judecători, juriști, consilieri, avocați, ca și persoane care au experiență în domeniul juridic sau fiscal de cel puțin 8 ani, în cadrul unei firme publice sau private cu cel puțin 3 avocați angajați. Candidatul va face un stagiu de cel puțin un an într-un birou notarial desemnat de Ministerul de Justiție, la finalul căruia va trebui să promoveze un examen.

Institutul pentru Formarea Notarială (INAFON³¹), Universitatea Notarilor și CRIDON (Centre de recherche, d'information et de documentation notariale³²) sunt responsabile de permanenta formare profesională a notarilor și a angajaților acestora.

Numirea unui notar de birou notarial pe un post creat sau vacant presupune o examinare foarte atentă. Ministrul justiției numește candidatul, la propunerea unui juriu care acordă acestuia o apreciere în urma unei examinări. Numirea unui notar salariat se face de ministrul justiției, la cererea notarului care deține biroul notarial și a celui ce urmează a fi salariat în acest birou, la care se atașează o copie după contractul dintre aceștia. Organismele care guvernează activitatea notarilor sunt: Camera Notarilor, Consiliile Regionale și Consiliul Superior al Notarilor.

Remunerația notarilor, stabilită prin decret al Consiliului de Stat, se numește emolument. Acesta presupune remunerarea pentru consultanță, întocmire sau autentificare de acte, ca și returnarea cheltuielilor în plus făcute în interesul clientului. Emolumentul fix se aplică la actele simple, iar cel proporțional se calculează în funcție de valoarea exprimată în act. Este interzis notarilor să pretindă alte plăți decât cele prevăzute prin aceste tarife, iar pentru anumite discount-uri este necesară autorizația Camerei Notarilor. Pentru serviciile prestate de notar, care nu se încadrează în tarifele fixe, acesta va notifica în scris, în prealabil, clientul: fie va estima o anumită valoare, fie va

prezenta modul în care se va calcula plata acestor servicii.

La 1 octombrie 2006, pe teritoriul Franței activau 8454 notari, dintre care 6228 asociați în cadrul a 2648 societăți civile profesionale sau liberale; 82% dintre aceștia sunt femei, iar vârsta medie este de 49 ani; ponderea activității notariale după cifra de afaceri: imobiliare-50,1%, dreptul familiei-23,3%, acte legate de credite-13,2%, negocieri imobiliare-4,2%, drept comercial-9,2%.³³

MAREA BRITANIE

Notarul este, de cele mai multe ori, un avocat (*solicitor*) cu pregătire complexă: absolvirea facultății de drept, specializare notarială și stagiu de 2 ani. Există 740 de notari în Anglia și Țara Galilor și două categorii de notari: notarul general (practică pe întreg cuprinsul țării) și *Scrivener* (acesta din urmă având drept de practică numai în Londra).³⁴

Președintele Curții Profesioniștilor (*Master of the Court of Faculties*³⁵), eliberează anual un certificat de practică notarială (*Practising Certificate*), ce garantează clientului prestarea de către notar a unor servicii de înaltă calitate. Titlul de notar este recunoscut pe plan internațional. Notarul înregistrează și păstrează evidența activităților, întâlnirilor, tranzacțiilor și altor evenimente, oferă consultanță juridică și poate reprezenta părțile în fața instanțelor (caracteristici ale sistemului *common law*). Notarul nu este, în general, implicat în legalizarea tranzacțiilor de rutină. Prezența sa este obligatorie în cazul anumitor proceduri bancare și în vânzări sau alte operațiuni ce au ca obiect mijloace de transport maritim ori fluvial. Notarul posedă un sigiliu oficial, iar actul prevăzut cu semnătura și sigiliul notarului este recunoscut în aproape toate statele lumii.

Actul care guvernează activitatea notarilor britanici este Regulamentul de practică notarială din 2001 (*Notaries Practice Rules 2001*). Potrivit prevederilor acestui regulament, activitatea notarială într-un birou se desfășoară cu respectarea jurământului depus la numire (notarul este numit de Arhiepiscopul de Canterbury). Poate deveni notar orice persoană cu studii universitare, nu

³¹ www.infon.fr

³² www.cridon.fr

³³ www.notaires.fr

³⁴ www.scrivener-notaries.org.uk

³⁵ www.facultyoffice.org.uk

numai de drept, care trebuie să obțină, ulterior, diploma în practica notarială (la Institutul Cambridge), potrivit prevederilor Actului instanțelor și serviciilor juridice din 1990 (*The Courts and Legal Services Act*³⁶). După obținerea diplomei, va urma un stagiu într-un birou notarial de 2 ani. Notarul care își deschide propriul birou notarial nu trebuie să fie o persoană insolubilă; dacă este, atunci nu poate lucra decât ca angajat într-un alt birou notarial. Notarul trebuie să fie o persoană independentă și integră, ales în mod liber de către clientul său, trebuie să depună toate diligențele pentru a satisface interesul clientului său, trebuie să aibă o bună reputație profesională și să nu genereze ori să întrețină conflicte de interese

³⁶ www.opsi.gov.uk

între clienții săi (atunci când apar, clienții trebuie informați în scris, neîntârziat).

Potrivit art. 11 din Regulamentul din 2001, notarului îi este permisă orice formă de publicitate, directă sau indirectă, pentru a-și atrage clienții, cu excepția apelurilor telefonice nesolicitate ori a vizitelor nesolicitate (metode permise numai cu respectarea anumitor condiții).

În materia tarifelor, notarul poate pretinde un singur tarif pentru toate serviciile oferite clientului respectiv, prezentând acestuia baza de calcul înainte de începerea oferirii serviciilor respective. Sumele primite de notar ca onorariu sunt diferite de sumele datorate de clienții acestuia altor specialiști, precum contabili, agenți fiscali etc., pentru serviciile prestate.

Certificatul de vacanță succesorală Procedura certificatului de vacanță succesorală

Notar public

Vlăsceanu Ioana-Liliana

Certificatul de vacanță succesorală a fost dată pentru prima dată în competența notarului de stat prin art. 26 din Decretul 40/1953, republicat în 1960 în baza Decretului 79/1950 de Consiliul de Stat și a Deciziei Ministrului Justiției 1827/1950 referitoare la organizarea notariatului de stat.

În prezent, procedura de eliberare a certificatului de vacanță succesorală este reglementată în legea 36/1995 a notarilor publici și a activității notariale.

Articolul 680 din Codul Civil definește moștenirea vacanță astfel „în lipsa moștenitorilor legali sau testamentari, bunurile lăsate de defunct trec în proprietatea statului”.

Printre cazurile de „lipsă” de moștenitori legali sau testamentari putem să enumerăm:

- nu există moștenitor legal sau testamentar;

- moștenitorii legali sunt nedemni;
- moștenitorii legali sau testamentari au renunțat la moștenire;

- defunctul a dezmoștenit pe moștenitorii legali nerezervatari;

- legatele lăsate de defunct au devenit caduce pentru cauze de deces, incapacitate sau neacceptare privind legatarul.

- defunctul instituie legatari cu titlu particular privind doar anumite bunuri din patrimoniul său, legatari cu titlu universal ori acesta îi exherează pe moștenitorii rezervatari, statul culegând astfel restul bunurilor din patrimoniul defunctului;

Ca și în celelalte cazuri, statul devine moștenitor de la data deschiderii moștenirii, adică de la data morții defunctului.

- particularitate a statului moștenitor este

că acesta răspunde pentru pasivul moștenirii în limitele activului. Se obișnuiește, ca practică, în cazul succesiunilor vacante cu toate că statul nu are drept de opțiune succesorală, notarul public să procedeze la inventarierea bunurilor succesoriale, deși inventarul se efectuează în mod obligatoriu atunci când succesibilul nu e hotărât între două opțiuni: a accepta moștenirea sub beneficiu de inventar sau a renunța la succesiune.

Cu titlu de exemplu, în materia răspunderii statului pentru pasiv în limita activului, este cazul unui antecontract de vânzare-cumpărare în care statul poate fi pe de o parte promitent-vânzător sau, pe de altă parte, beneficiar al promisiunii.

În prima situație, notarul public va include în masa succesorală a defunctului la activ imobilul, care nu a ieșit din patrimoniul defunctului și la pasiv obligația statului moștenitor de a încheia actul de vânzare-cumpărare, obligație patrimonială „de a face”.

În cel de-al doilea caz, notarul public va cuprinde în conținutul certificatului de vacanță succesorală la activ dreptul statului moștenitor de a cumpăra imobilul, stipulându-se toate obligațiile asumate de acesta în antecontract. Ulterior, statul moștenitor va soma promitentul-vânzător respectiv, prin intermediul unui executor judecătoresc, pentru a se prezenta la o anumită dată și oră, la un anumit birou notarial (trebuie să treacă un termen minim de 15 zile de la data promovării somației). Dacă promitentul-vânzător nu se prezintă la data, ora și notariatul fixat prin somație, notarul public va pronunța o încheiere de certificare în acest sens. Statul moștenitor, având certificatul de vacanță succesorală însoțit de această încheiere de certificare, se va putea adresa instanței judecătorești competente în vederea obținerii unei hotărâri judecătorești care să țină loc de act autentic de vânzare-cumpărare.

Dreptul statului moștenitor de a culege moștenirea defunctului se naște după expirarea termenului de prescripție prevăzut în art. 700 Cod Civil, adică după trecerea unui termen de 6 luni de la data deschiderii moștenirii, conform art. 85 din Legea 36/1995 a notarilor publici și a activității notariale.

Astfel, în conformitate cu art. 68, cererea de deschidere a procedurii succesorale poate fi făcută de:

- orice persoană interesată;
- de procuror;
- secretarul consiliului local al localității în raza căruia a avut defunctul ultimul domiciliu.

După ce este legal sesizat, notarul public, conform art. 85 din lege, va cita pe de o parte statul, prin reprezentantul său, adică autoritatea administrației publice și anume Direcția generală a finanțelor publice județene sau a municipiului București, prin biroul juridic din cadrul lor, conform art. 5 alin. 8 din HG nr. 731/2007 privind aprobarea Normelor metodologice de aplicare a Ordonanței Guvernului nr. 14/2007 pentru reglementarea modului și condițiilor de valorificare a bunurilor intrate, potrivit legii, în proprietatea privată a statului. Pe de altă parte, notarul public, va cita cu cel puțin 15 zile înainte de data fixată pentru dezbaterea cauzei, prin publicarea citației în Monitorul Oficial sau într-un ziar de largă răspundere națională a eventualelor moștenitori legali sau testamentari ai defunctului. Deasemenea, notarul public va dispune afișarea citației și la sediul biroului notarial care a fost sesizat cu deschiderea procedurii succesorale respective.

Reprezentanții statului trebuie să participe efectiv la toate procedurile întreprinse de notarul public, cum ar fi inventarierea bunurilor sau la luarea măsurilor de conservare: luarea în depozitul notarial sau o altă instituție specializată în acest sens, a sumelor de bani, cec-uri, acte de valoare, bijuterii sau alte valori găsite la inventariere, acest fapt fiind menționat în procesul-verbal inventariere.

Bunurile provenite din moșteniri vacante se pot valorifica de reprezentanții statului moștenitor la licitație publică cu excepțiile prevăzute în art. 22 alin. 3, 4, 6, 7, 8, 9 din HG 731/2007. Este vorba de:

- bunurile imobile grevate de datorii înscrise în pasivul sucesoral, care pot fi valorificate direct de titularul dreptului de creanță, dacă se respectă condițiile și termenele prevăzute în art. 3 și art. 4;
- bunurile deținute de stat în cotă indiviză, care se pot valorifica direct de coproprietari, dacă se respectă condițiile și termenele prevăzute în art. 6 și art. 7;
- bunurile imobile moștenite de stat, pentru care, la data intrării în proprietate a acestuia, există

un contract de închiriere valabil, pot fi valorificate direct către chiriași, respectând condițiile și termenele din art. 8 și art. 9.

De reținut este faptul că onorariul notarului peste eliberarea certificatului de vacanță succesorală se achită de statul moștenitor prin reprezentantul lui doar după valorificarea bunurilor succesoriale.

Este de reținut faptul că dacă statul moștenește în baza unui testament lăsat de defunct, în calitate de legatar universal, cu titlu universal sau particular certificatul pe care îl va elibera notarul public va fi un certificat de legatar și nu unul de vacanță succesorală, care se eliberează doar în lipsa de moștenitori legali sau testamentari.

Noul Cod Civil, aprobat prin Legea 287/2009, reglementează moștenirea vacanță în art. 1135-1140, stabilind o procedură specială în baza căreia se va elibera certificatul de vacanță succesorală.

Astfel, unitățile administrativ teritoriale, domeniul privat al acestora, comuna, orașul, municipiul vor fi cele care vor culege moștenirea vacanță, în a cărei rază teritorială se află bunurile la data deschiderii succesiunii.

Aceste organe sunt obligate să desemneze un curator, care să administreze provizoriu bunurile din patrimoniul succesoral.

Un element nou este procedura somării succesibililor.

Astfel, notarul public, la cererea oricărei persoane interesate, va soma pe toți succesibilii printr-o publicație făcută la locul deschiderii moștenirii, la locul unde se află imobilele din patrimoniul succesoral, precum și într-un ziar de largă circulație, cu condiția ca de la data deschiderii moștenirii să fi trecut un an și 6 luni și nu s-a înfățișat niciun succesibil. Publicațiile se vor face pe cheltuiuala moștenirii, iar eventualii succesibili vor trebui să se prezinte la biroul notarial respectiv în termen de 2 luni de la data apariției publicației. Dacă la acest termen nu se va prezenta niciun succesibil, notarul va constata că moștenirea e vacanță.

Dacă, după ce s-a eliberat certificatul de vacanță succesorală se demonstrează că există moștenitori, aceștia pot promova în instanță petiția de ereditate împotriva orașului, comunei sau municipiului moștenitori.

Procedura legislativă parlamentară în România și în state membre ale Uniunii Europene

*Consilier Parlamentar Ciprian Bucur
Comisia Juridică, de Disciplină și Imunități
Camera Deputaților*

ROMÂNIA

Parlamentul României adoptă legi, moțiuni și hotărâri. Legile sunt constituționale (prin care se modifică Constituția), organice și ordinare¹. Procedura de adoptare a legilor este aceeași în ambele Camere ale Parlamentului.

Etapile principale ale procedurii legislative sunt: inițiativa legislativă, sesizarea Camerelor, examinarea proiectelor de lege în comisii par-

¹ <http://diasan.vsat.ro/pls/dic/site.page?den=introcdl-i>

lamentare, dezbateră în ședințe plenare, votul, controlul constituționalității legilor înainte de promulgare și promulgarea acestora de către Președintele României. În condițiile prevăzute de Regulament, Camera Deputaților poate adopta proiecte de legi și propuneri legislative în procedură obișnuită sau în procedură de urgență.

Inițiativa legislativă

Inițiativa legislativă aparține Guvernului, deputaților, senatorilor, precum și unui număr de

100.000 de cetățeni cu drept de vot, în condițiile prevăzute de Constituție.

Sesizarea Camerelor

În temeiul art.75 din Constituția României, republicată, Camera Deputaților se pronunță în calitate de primă Cameră sesizată asupra proiectelor de legi și propunerilor legislative pentru ratificarea tratatelor sau a altor acorduri internaționale și a măsurilor legislative ce rezultă din aplicarea acestora, precum și asupra anumitor proiecte de legi organice, enumerate expres și limitativ de Constituție. Pentru proiectele de legi și propunerile legislative de nivelul legilor ordinare, altele decât cele care privesc tratatele, acordurile internaționale și măsurile legislative ce rezultă din aplicarea acestora, precum și pentru proiectele de legi organice, altele decât cele prevăzute de art.75 alin.(1) din Constituție, Camera Deputaților se pronunță în calitate de Cameră decizională.

Camera Deputaților ca primă Cameră sesizată se pronunță în termen de 45 de zile; pentru coduri și alte legi de complexitate deosebită termenul este de 60 de zile, iar pentru legile de aprobare a ordonanțelor de urgență de 30 de zile. În cazul depășirii acestor termene se consideră că proiectele de legi sau propunerile legislative au fost adoptate și se trimit Senatului în vederea dezbaterii și adoptării.

Dezbaterea în comisii parlamentare

Proiectele de legi sau propunerile legislative se supun dezbaterii Camerei Deputaților cu a-vizul Consiliului Legislativ. După primirea și înregistrarea acestora, Biroul permanent al Camerei le distribuie parlamentarilor și le trimite comisiilor permanente pentru examinarea în fond sau pentru avizare.

După primirea proiectelor de legi sau a propunerilor legislative, deputații, grupurile parlamentare și Guvernul pot face amendamente motivate în scris la proiectele sau propunerile legislative respective, potrivit regulamentului Camerei, iar acestea se supun examinării comisiilor competente.

Comisia permanentă sesizată în fond întocmește un raport care va propune adoptarea, adoptarea cu modificări sau respingerea proiectului de lege sau a propunerii legislative examinate și va cuprinde amendamentele admise și amendamentele respinse. Raportul se referă și la avizele celorlalte comisii, avizul Consiliului Legislativ, punctul de vedere al Guvernului, precum și la alte avize, dacă este cazul.

Raportul întocmit de comisia sesizată în fond se difuzează de către Biroul permanent membrilor Camerei și Guvernului.

Proiectele de lege și propunerile legislative, pentru care s-a întocmit un raport din partea comisiei sesizate în fond, se înscriu pe ordinea de zi a Camerei.

Dezbaterea în plen

După aprobarea ordinii de zi de către Cameră, proiectele de lege și propunerile legislative se supun dezbaterii și adoptării, în succesiunea în care ele au fost înscrise în ordinea de zi.

Derularea procedurii legislative în plenul Camerei comportă o dezbatere generală asupra proiectului de lege sau a propunerii legislative și o dezbatere pe articole dacă în raportul comisiei sesizate în fond există amendamente admise sau respinse.

Dezbaterea generală este precedată de prezentarea de către inițiator a motivelor care au condus la promovarea inițiativei legislative. Intervenția inițiatorului este urmată de prezentarea raportului comisiei permanente sesizate în fond. Raportul este prezentat de președintele comisiei sau de un raportor desemnat de aceasta. După prezentarea raportului, președintele de ședință acordă cuvântul deputaților, în ordinea înscrierii lor la cuvânt.

Inițiatorul proiectului sau al propunerii legislative, președintele comisiei sesizate în fond sau raportorul acesteia au dreptul să ia cuvântul înainte de închiderea dezbaterii generale.

În faza dezbaterilor generale, nu pot fi propuse amendamente. Dacă în raportul comisiei se propune respingerea inițiativei legislative, după încheierea dezbaterii generale președintele de ședință supune votului Camerei inițiativa, sau votul poate fi dat și într-o ședință specială de vot.

Dacă în raportul comisiei sesizate în fond există amendamente admise sau respinse, Camera trece la dezbaterea pe articole a inițiativei legislative.

La discutarea articolelor pot lua cuvântul: deputații, reprezentantul Guvernului, inițiatorul și raportorul comisiei sesizate în fond. În luările de cuvânt, pot fi făcute doar amendamente ce privesc probleme de corelare tehnico-legislativă, gramaticale sau lingvistice.

Discutarea articolelor începe cu amendamentele depuse la comisii, admise și respinse. În cazul în

care amendamentele au consecințe importante asupra proiectului de lege sau propunerii legislative, președintele de ședință poate hotărî trimiterea textelor în discuție comisiilor sesizate în fond. Inițiatorul amendamentului și reprezentantul Guvernului au dreptul să fie ascultați în cadrul comisiei.

Camera se pronunță prin vot distinct asupra fiecărui amendament, cu votul majorității deputaților prezenți.

Votarea proiectului de lege

Dacă există cvorum legal, proiectul de lege sau propunerea legislativă în ansamblu se supune Camerei spre adoptare în forma rezultată din dezbaterile pe articole. Proiectele sau propunerile de revizuire a Constituției se adoptă cu majoritate de cel puțin 2/3 din numărul membrilor fiecărei Camere. Legile organice se adoptă cu votul majorității membrilor fiecărei Camere. Legile ordinare se adoptă cu votul majorității membrilor prezenți din fiecare Cameră.

Proiectele de legi și propunerile legislative adoptate sau respinse de Camera Deputaților ca primă Cameră sesizată se semnează de președintele acesteia.

Proiectele de legi și propunerile legislative adoptate sau respinse de Camera Deputaților ca primă Cameră sesizată se înaintează Senatului, în calitate de Cameră decizională, cu menționarea prevederilor care țin de competența decizională a Camerei Deputaților, dacă este cazul. Guvernul va fi înștiințat despre aceasta.

Legea adoptată de Camera Deputaților cu privire la care Senatul s-a pronunțat ca primă Cameră sesizată ori, după caz, în calitate de Cameră decizională pentru unele prevederi, semnată de președintele Camerei Deputaților și de președintele Senatului, se comunică, cu 5 zile înainte de a fi trimisă spre promulgare, Guvernului, Înaltei Curți de Casație și Justiție, precum și Avocatului Poporului și se depune la secretarul general al Camerei Deputaților și la secretarul general al Senatului, în vederea exercitării dreptului de sesizare a Curții Constituționale. Dacă legea este adoptată în procedură de urgență, termenul este de două zile.

După împlinirea termenelor de mai sus legea se trimite, sub semnătura președintelui Camerei Deputaților, Președintelui României în vederea promulgării.

Controlul constituționalității legilor înainte de promulgare

Dacă se exercită dreptul de sesizare a Curții Constituționale potrivit art.146 lit.a) din Constituție cu privire la legea adoptată de Parlament, aceasta se trimite Curții Constituționale. În cazul în care Curtea declară neconstituționalitatea legii sau a unor prevederi ale acesteia, Camera Deputaților reexaminează legea sau prevederile respective, în vederea punerii lor de acord cu decizia Curții Constituționale, pe baza raportului Comisiei juridice, de disciplină și imunități.

Raportul Comisiei juridice, de disciplină și imunități va cuprinde propuneri pentru eliminarea sau modificarea prevederilor declarate neconstituționale prin decizia Curții Constituționale. Acesta se dezbate conform procedurii legislative obișnuite. Cu prilejul reexaminării, Camera Deputaților va efectua corelările tehnico-legislative necesare. Tratatul sau acordul internațional declarat ca fiind neconstituțional nu poate fi ratificat.

Promulgarea legilor de către Președintele României

Promulgarea legii se face în termen de cel mult 20 de zile de la primire. Înainte de promulgare, Președintele poate cere Parlamentului, o singură dată, reexaminarea legii.

Reexaminarea legii de către Camera Deputaților va avea loc în cel mult 30 de zile de la primirea cererii. Reexaminarea legii se efectuează, mai întâi, de Camera Deputaților dacă aceasta a fost prima Cameră sesizată. Cererea Președintelui României privind reexaminarea unei legi va fi examinată de comisia permanentă sesizată în fond cu proiectul de lege sau cu propunerea legislativă; aceasta va întocmi un raport în care va face propuneri cu privire la obiecțiile formulate în cererea de reexaminare.

Raportul comisiei împreună cu cererea de reexaminare se supun dezbaterii Camerei Deputaților după regulile procedurii legislative

Promulgarea legii se face în cel mult 10 zile de la primirea legii adoptate după reexaminare sau de la primirea deciziei Curții Constituționale, prin care i s-a confirmat constituționalitatea.

CEHIA

Parlamentul bicameral este format din Camera Reprezentanților și Senat.

Inițiativa legislativă aparține deputaților, senatorilor, Guvernului sau adunărilor reprezentative ale colectivităților teritoriale autonome de rang superior. Guvernul analizează și prezintă punctul său de vedere în legătură cu toate propunerile legislative.

La depunerea lor, inițiativele legislative trebuie însoțite de o expunere de motive, care să cuprindă argumente pentru care este necesară o nouă reglementare, referiri la impactul economic și social al propunerii, concordanța cu reglementările europene și prevederile constituționale din Cehia.

Inițiativele legislative sunt depuse la Președintele Camerei, care le trimite Comisiei pentru organizarea Camerei.

Guvernul prezintă în scris punctul său de vedere și îl transmite Președintelui Camerei. Dezbaterile se desfășoară în trei faze. În cadrul primei faze are loc o dezbatere generală asupra propunerii (art.90 și 91 din Regulamentul Camerei Deputaților). Termenul limită pentru încheierea acestei etape este de 60 de zile, dar Camera poate extinde sau reduce acest termen cu 20 de zile.

În etapa a doua inițiatorul își va prezenta proiectul, după care Comisia sau comisiile cărora le-a fost încredințat proiectul își prezintă punctul de vedere Președintelui și recomandă Camerei aprobarea sau respingerea proiectului. Tot în decursul acestei faze se depun și amendamentele și alte propuneri venite din partea deputaților.

Faza a treia a dezbaterilor începe la 24 de ore după depunerea amendamentelor sau a altor propuneri venite din partea deputaților. În această etapă sunt permise propuneri de ordin tehnic, corectură gramaticală.

La finele procedurii de vot din Cameră, legile sunt trimise Senatului, excepție făcând Legea bugetului de stat și reglementările privind conturile anuale de încheiere bugetară, care sunt dezbătute și votate numai de Cameră.

Senatul trebuie să adopte o rezoluție în termen de 30 de zile de la data transmiterii proiectului, iar aceasta poate fi:

- de aprobare sau respingere a proiectului;
- de retrimiteră la Camera Deputaților cu propuneri de amendamente;
- de anunțare a hotărârii că proiectul nu va fi supus dezbaterii.

Dacă proiectul nu se dezbate în termen de 30 de zile, textul este considerat aprobat.

În eventualitatea în care Senatul respinge legea, aceasta trebuie retrimisă la Cameră în termen de 10 zile (art. 97 alin.3 din Regulamentul Camerei Deputaților), pentru a fi supusă din nou la vot. Legea va fi adoptată cu majoritate simplă.

În cazul în care Senatul retrimite legea cu propuneri de amendamente în termen de maxim 10 zile, Camera Deputaților dezbate și supune votului versiunea trimisă de Senat.

Legea este adoptată în forma propusă de Cameră, în cazul în care Senatul nu o supune dezbaterii în termen de 30 de zile.

În ceea ce privește legea electorală, legea privind principiile de funcționare ale Camerelor, precum și relațiile dintre acestea și organismele internaționale și legea privind funcționarea Senatului, acestea trebuie adoptate de ambele Camere.

Legile sunt trimise spre semnare și promulgare Președintelui Republicii.

Președintele poate restitui textul legii în termen de 15 zile de la data la care l-a primit, conform art.50 din Constituție. Camera Deputaților trebuie să supună unui nou vot legea, iar dacă aceasta este susținută cu majoritate de voturi, se consideră promulgată.

GERMANIA

Parlamentul german este bicameral, fiind compus din Adunarea Federală (Bundestag), ai cărei membri sunt aleși prin vot universal, direct, liber, egal și secret și Consiliul Federal (Bundesrat) ai cărui membri sunt desemnați și revocați de guvernele statelor federate (landuri)².

Inițiativa legislativă

Potrivit Constituției, inițiativa legislativă se poate exercita de Guvernul federal, precum și de membrii celor două Camere ale Parlamentului.

Procedura legislativă ordinară

Derularea procedurii legislative diferă în funcție de inițiator (Guvern, Cameră inferioară sau Cameră superioară), precum și de conținutul proiectelor legislative supuse examinării.³

² <http://www.cdep.ro/infoparl/dip.studiu?parl=2009&par2=11214>

³ Legea fundamentală prevede expres legile de aprobare (care necesită aprobarea Bundesrat-ului): legile de modificare

Depunerea și transmiterea proiectelor legislative

Guvernul federal înaintează proiectele de lege Bundesrat-ului. Depunerea proiectelor de lege la Bundesrat are mai mult un caracter protocolar și de informare a Camerei superioare. În cazul propunerilor legislative ale Bundestag-ului, acesta deliberază direct asupra textului în cadrul primei lecturi (textul este trimis la Bundesrat pentru a doua lectură). Propunerile legislative ale Bundesratului sunt transmise Guvernului federal și apoi la Bundestag. Originea unei inițiative aparține unui land sau mai multor landuri. Dacă acestea doresc ca Bundesrat-ul să introducă o propunere legislativă, depun o moțiune în acest sens, moțiune asupra căreia Bundesratul se pronunță printr-o rezoluție. Dacă textul propus de landuri este susținut cu o majoritate absolută, acesta devine propunere legislativă a Camerei superioare.

Votul Bundestag-ului

După examinarea prealabilă de către Bundesrat (a proiectelor de lege guvernamentale) sau de către Guvern (a propunerilor legislative inițiate de Bundesrat) sau imediat (a propunerilor legislative proprii), Bundestag-ul votează proiectele textelor în cauză (amendate atunci când este cazul). Președintele Bundestag-ului trimite textul votat la Bundesrat, pentru a doua lectură. În cazul în care Bundestag-ul respinge o propunere legislativă a Bundesrat-ului, nu poate fi sesizată comisia de mediere, respingerea fiind definitivă. Procedura aplicabilă propunerilor legislative ale Bundesrat-ului este relativ în defavoarea acestuia.

Deliberarea în cadrul Bundesrat-ului în a doua lectură

În a doua lectură, competența Bundesrat-ului diferă în funcție de conținutul proiectelor de lege.

Proiectele legilor de aprobare (care reprezintă aproape jumătate din legile federale), nu pot fi adoptate decât cu aprobarea expresă a Bundesrat-ului. Legea fundamentală precizează care sunt legile care necesită aprobarea Bundesrat-ului: legile privind modificarea Constituției; legile referitoare la bugetele statelor federate; legile care vizează autonomia organizațională și ad- a Constituției; legile care privesc resursele financiare ale landurilor; legile referitoare la autonomia organizațională și administrativă a landurilor; legile privind transferurile de suveranitate către Uniunea Europeană.

ministrativă a statelor federate; legile privind transferul de suveranitate către UE. Aceste sunt proiecte consensuale, pentru care Bundesrat-ul deține un drept absolut de veto.

Examinarea proiectelor în a doua lectură în cadrul Bundesrat-ului poate avea următoarele rezultate: textul votat de Bundestag este adoptat integral de Bundesrat (legea fiind definitiv adoptată); textul votat de Bundestag este respins de Bundesrat. Bundestag-ul sau Guvernul au competența de a sesiza comisia de mediere, în caz contrar, textul fiind definitiv respins; Bundesrat-ul nu aprobă textul în întregime, nu îl respinge și solicită convocarea comisiei de mediere. În cel de-al doilea și al treilea caz, soarta definitivă a textului se hotărăște la a treia lectură, în funcție de rezultatele obținute de comisia de mediere.

În ce privește legile care pot face obiectul unui opoziții (toate legile care nu sunt legi de aprobare), influența Bundesratului este mai redusă. Dacă acesta aprobă, în a doua lectură, textul votat de Bundestag, legea este definitiv adoptată. În caz contrar, Bundesratul are obligația de a solicita reunirea comisiei de mediere.

Proceduri legislative speciale

● Starea de necesitate legislativă

În cazul în care moțiunea de încredere solicitată de Cancelarul federal nu este aprobată de majoritatea membrilor Bundestag-ului, iar Cancelarul nu cere dizolvarea Bundestag-ului, Președintele federal poate, la cererea Guvernului federal și cu aprobarea Bundesrat-ului, să declare stare de necesitate legislativă pentru un proiect de lege declarat urgent de către Guvern și respins de Bundestag. Dacă, după declararea stării de necesitate legislativă, Bundestag-ul respinge din nou proiectul sau îl adoptă într-o formă considerată de Guvernul federal ca inacceptabilă, proiectul se consideră definitiv adoptat dacă Bundesrat-ul îl aprobă.

● Dispoziții speciale în materie bugetară

Proiectele de lege privind bugetul și proiectele legilor rectificative ale bugetului sunt transmise concomitent Bundesrat-ului și Bundestag-ului.

● Starea de război (de apărare)

Pentru ca Bundestag-ul să poată declara că teritoriul federal este supus unei agresiuni armate sau că o astfel de agresiune este iminentă, se solicită aprobarea Bundesrat-ului. Proiectele de lege ale

Guvernului federal referitoare la declararea stării de război sunt trimise simultan la Bundesrat și Bundestag, cele două Camere deliberând imediat, în comun, asupra acestora.

FINLANDA

Parlamentul unicameral își desfășoară activitatea în baza prevederilor Constituției Finlandei, a Legii organice a Parlamentului, adoptată la 13 ianuarie 1928 și a Regulamentului Parlamentului, adoptat la 19 decembrie 1927. Parlamentul este compus din 200 de membri, aleși pentru un mandat de 4 ani prin vot direct, proporțional și secret.

În ceea ce privește procesul legislativ, în Finlanda se menține sistemul - valabil în aproape toate statele europene - ca proiectele de legi să fie mai întâi dezbătute și prezentate plenului cu avizul comisiilor de specialitate.

Inițiativa legislativă aparține membrilor Parlamentului și Guvernului. Propunerile legislative sunt prezentate Parlamentului, sub formă de proiecte de lege de către Guvern sau parlamentari. În practică, marea majoritate a amendamentelor legislative sau a proiectelor de legi sunt introduse de Guvern.

Adoptarea proiectelor de legi presupune trei lecturi. Prima lectură include comunicarea rapoartelor comisiilor specializate, dezbaterile acestora și posibilitatea ca deputații să se pronunțe asupra proiectului de lege.

Adoua lectură cuprinde o dezbateră a proiectelor articol cu articol, pe baza propunerilor Marii Comisii. În această fază a dezbaterilor, proiectele pot fi modificate, retransmise Marii Comisii sau poate fi solicitat un nou aviz din partea comisiei de specialitate.

A treia lectură are loc cel mai târziu la 3 zile după terminarea celei de a doua, când proiectul este supus la vot. El poate fi adoptat fără modificări, așa cum a fost dezbătut în cadrul celei de a doua lecturi, sau poate să fie respins. O particularitate a sistemului finlandez constă în aceea că un proiect de lege, chiar adoptat cu majoritate, poate fi «lăsat în așteptare», la cererea unei treimi din numărul membrilor Parlamentului. În această situație, propunerea legislativă va fi examinată din nou, într-o ședință a viitorului Parlament (Legea nr.818 din 28 august 1922).

După adoptarea de către Parlament, legea este supusă Președintelui Republicii spre promulgare, acesta putând solicita avizul consultativ al Curții Supreme sau al Curții Administrative Supreme, în raport cu natura problemelor ce formează obiectul legii. În cazul în care Președintele nu promulgă legea, aceasta va intra totuși în vigoare dacă este adoptată fără modificări de către membrii unui alt Parlament nou ales, cu majoritatea absolută a voturilor exprimate.

Dacă Președintele nu aprobă o lege în interval de trei luni de la data primirii sale, se consideră că se refuză aprobarea ei (art.19 din Legea organică a Parlamentului).

BRD

GROUPE SOCIÉTÉ GÉNÉRALE

Colaborator al
Asociației Alunni

a Universității Titu Maiorescu

Dreptul și aspecte sintetice de validitate

Emilian CIONGARU,
drd. al Institutului de Cercetări Juridice „Andrei Rădulescu”
al Academiei de Științe a României.

1. CONCEPTUL DE DREPT¹. ELEMENTE ALE CONCEPTULUI DE DREPT.

Conviețuirea în societate presupune impunerea membrilor acesteia anumite conduite absolut necesare coexistenței lor, conduite asupra cărora își exercită acțiunea mai multe categorii de norme sociale, cele mai importante fiind normele juridice.²

„Dreptul este principiul de direcție, de coeziune socială, el dă societății caracterul de definit, de coerență.”³

Uzual, termenul de drept desemnează, în genere, următoarele sensuri:

a) *dreptul obiectiv* – totalitatea normelor juridice, adică a regulilor de conviețuire socială instituite în societate.

b) *dreptul pozitiv* – acea parte a dreptului obiectiv aflată în vigoare la un moment dat care reprezintă dreptul aplicabil, obligatoriu, dus la îndeplinire la nevoie prin forța publică sau forța coercitivă a statului.

c) *dreptul subiectiv* – reprezintă facultatea, prerogativele, obligațiile ce-i revin unei persoane și posibilitatea de a-și apăra împotriva terților drepturile lezate.

În jurul conceptului de drept problema principală

este constituită de raportul dintre drept și morală⁴, raport care are față în față două categorii de teorii fundamentale concurente:⁵

– teoriile pozitivistice; care susțin teza separației ce presupune ca definiția conceptului de drept să nu includă elemente morale,

– teoriile non-pozitivistice; care susțin teza conexiunii ce presupune că definiția conceptului de drept să conțină și elemente morale.

„Morală indică o datorie, dar nu impune o regulă; în schimb dreptul are un caracter coercitiv puternic subliniat de sancțiunile care-l însoțesc”⁶

Pentru a putea defini cât mai exact sau cât mai adecvat conceptul de drept trebuie puse în legătură trei elemente esențiale: *legitatea autoritară, eficiența socială și corectitudinea conținutului* iar, în funcție de modul în care se valorifică semnificația relativă a acestor elemente, se pot constitui diferite abordări conceptuale ale dreptului.⁷

Astfel, cine atribuie semnificații numai corectitudinii conținutului și nu se oprește și asupra legității autoritare și eficienței sociale obține numai un concept pur al dreptului iar în caz contrar, se obține un concept pur pozitivist al dreptului.

2. VALIDITATEA DREPTULUI

¹ Jus est ars boni et aequi (Dreptul este arta binelui și a echității)

² S. Popescu, Teoria generală a dreptului, Ed. Lumina Lex, București, 2000, p.121.

³ N. Popa, Teoria generală a dreptului, Ed.CH Beck, București, 2008, p.29.

⁴ S. Popescu, Teoria generală a dreptului, Ed. Lumina Lex, București, 2000, p.124.

⁵ R. Alexy, Conceptul și validitatea dreptului, Traducere de Adriana Cinta, Ed. Paralela 45, 2008, p. 11-12.

⁶ M. Voinea, Sociologie generală a juridică, Ed. Holding Reporter, București, 1997, p.111

⁷ R.Alexy, op.cit., p.21.

Elementelor definitorii ale conceptului de drept (*legitatea autoritară, eficiența socială și corectitudinea conținutului*), le corespund trei elemente ale conceptului de validitate a dreptului și anume: *conceptul sociologic, conceptul etic și conceptul juridic*.⁸

2.1. Validitatea socială

Conceptul de validitate socială presupune faptul că o normă este validă din punct de vedere social dacă ea este respectată sau dacă nerespectarea ei este sancționată prin aceste acțiuni atingând eficiența socială a dreptului.

O normă juridică poate fi respectată în măsură diferită așa cum și nerespectarea respectivei norme poate fi sancționată în măsură diferită, consecința fiind că valoarea socială a unei norme este o problemă de măsură, aceasta fiind și una din perspectivele de cercetare a eficacității validității sociale.⁹

O a doua perspectivă a cercetării eficacității validității sociale este aceea că poate fi recunoscută luând ca bază două criterii: respectarea sau nerespectarea normei.

A treia perspectivă este aceea că nerespectarea normelor de drept are consecința constrângerii fizice prin forța coercitivă a statului.

Astfel, validitatea socială reprezintă de fapt formele de realizare a dreptului¹⁰ care, în mod concret, are loc prin două forme (modalități):

A – realizarea dreptului prin activitatea de respectare și executare a legilor. Normele juridice reprezintă întotdeauna „comandamente” sau „ordine” ale statului. În acest sens, pentru ca acestea să fie respectate și dreptul să-și atingă scopul, normele juridice trebuie să fie aduse la cunoștința publică.

B – aplicarea dreptului de către autoritățile și instituțiile publice.

Normele de drept edictate trebuie însă și urmărite în executarea lor, ceea ce presupune implicarea directă a unor autorități publice în procesul de realizare a dreptului.

Caracteristicile actelor de aplicare a dreptului în raport cu activitatea normativă sunt:

a) – actul de aplicare a dreptului are valoarea unui fapt juridic, provocând nașterea, modificarea sau stingerea unui raport juridic;

⁸ Idem, op.cit., p.109.

⁹ Idem, op.cit., p.110.

¹⁰ N. Popa, op.cit., p.187.

b) – actele de aplicare se deosebesc de actele normative și în ceea ce privește condițiile formale de valabilitate. Putem afirma că nu există o *regulă* în *regula* de aplicare a dreptului.

2.2. Validitatea etică (morală)

Validitatea morală constituie obiectul conceptului etic de validitate în sensul că validitatea unei norme de drept natural sau de drept rațional se bazează numai pe corectitudinea conținutului ei fără a ține seamă de eficiența socială sau de legitatea ei autoritară.¹¹ Acest concept etic de validitate a dreptului fundamentează teoriile dreptului rațional și ale dreptului natural.

Teoria dreptului natural, apărută încă din antichitate, dar bine conturată în Evul Mediu și în perioada Renașterii este concepută ca ceva mai presus de om și societate, care se impune dreptul pozitiv.¹²

Așadar, această concepție pleacă de la ideea că dreptul se manifestă în două ipostaze: *dreptul pozitiv* – elaborat omenesc și *dreptul natural* – dedus din firea lucrurilor, etern, absolut, imuabil.

Teoria dreptului rațional susține că dreptul rațional, constituit cu ajutorul logicii și al rațiunii, stă la temelia dreptului pozitiv, impus de societate și exprimat prin norme și reguli ce se impun, la rândul lor, prin lege. Numai așa se poate justifica autoritatea legislativă și respectul liber consimțit în fața acestei autorități.

2.3. Validitatea juridică

Obiectul conceptului juridic de validitate îl constituie validitatea juridică. Cele două concepte; sociologic și cel etic de validitate nu trebuie să includă întotdeauna, în mod necesar, caracteristici ale altor concepte de validitate (sunt concepte pure), dar în cazul conceptului de validitate juridică, dacă un sistem de norme sau o singură normă nu are un minim de eficiență socială acele norme nu sunt valide din punct de vedere juridic.¹³

Deci, în mod necesar, conceptul de validitate include elementele ce constituie conceptul de validitate socială fiind vorba astfel, despre un concept pozitivist al validității juridice.

În cazul în care mai include și elemente ale conceptului de validitate etică atunci se poate

¹¹ R. Alexy, op.cit., p.111.

¹² S. Popescu, op.cit., p.45

¹³ R. Alexy, op.cit., p.112.

vorbi despre un concept non-pozitivist al validității juridice.

În lipsa elementelor conceptelor de validitate socială sau morală poate exista și un concept de validitate juridică în sens restrâns ce are la bază numai caracteristici specifice ale validității juridice căpătând astfel caracter contrar conceptelor de validitate morală sau socială. Prin urmare se poate observa existența a două probleme principale ale conceptului juridic de validitate: *una internă și alta externă*.

I. Problema internă

Problema internă conduce la problema elaborării normei de bază ce presupune faptul că validitatea legală rezultă direct din definiția validității juridice, problemă internă care duce la problema „normei de bază”.

Norma de bază¹⁴ este cel mai important instrument ce are ca scop rezolvarea problemei circularității normei în definiția validității juridice, circularitate creată din teoria că o normă este validă juridic dacă a fost emisă de un organ competent – legitate autoritară – într-o manieră specifică stabilită în acest scop și dacă nu încalcă vreun drept de rang superior.

Normele de bază se clasifică în trei categorii: analitice – întâlnite la Hans Kelsen, normative – întâlnite la Kant și empirice – întâlnite la Hart¹⁵.

2.3.1. Norme de bază analitice.

„O normă de bază este o normă ce justifică valoarea tuturor normelor unui sistem legal, cu excepția propriei sale valori”¹⁶.

În principala sa lucrare, „Doctrina pură a dreptului”, Kelsen respinge categoric teoria dreptului natural, teoria sociologică privind justiția și teoria școlii istorice asupra dreptului. Convingerea lui Kelsen era că teoria dreptului trebuie să fie pură, adică să respingă orice influență de natură politică, morală, sociologică ori istorică, să fie o teorie „eliberată de orice ideologie politică și de toate elementele științelor naturii, conștiință

de legitate proprie a obiectului ei și în acest fel conștiința de specificul ei”¹⁷.

Pentru *H. Kelsen* ordinea juridică e un edificiu de mai multe etaje suprapuse. Edificiul se sfârșește cu o normă supremă care e baza întregii ordini juridice. Astfel, la nivelul cel mai de jos stă actul de constrângere exercitat împotriva celor care încalcă legea; validitatea lui are ca sursă decizia judecătorului; validitatea judecătorului provine din competența (*autoritatea*) cu care a fost investit prin legile de organizare judecătorești. Această lege se fondează în legi speciale, acestea în legi generale, iar legile generale în Constituție – Constituția este norma fundamentală pentru că nu mai are deasupra ei nici o normă pozitivă.

2.3.2. Norme de bază normative.

Spre deosebire de Kelsen, în filosofia sa despre drept, Kant nu vorbește despre o normă de bază în mod distinct ci despre o normă care precede dreptul pozitiv, o normă care este parte a justificării necesității dreptului pozitiv, necesitate ce face parte din tradiția teoriilor contractului social.

Normele de bază pe care Kant le definește ca fiind o lege naturală, justifică împuternicirea legității autoritare să o emită având ca și consecință justificarea valorii lor.

Norma de bază kantiană, dacă nu ar fi limitată, ar spune că trebuie să ne supunem din punct de vedere moral fiecărei norme în vigoare și eficiență care trebuie interpretată din punct de vedere legal indiferent că se dorește sau nu această interpretare.

2.3.2. Norme de bază normative.

Norma de bază este numită de Hart, „regula de cunoaștere” fiind asemănătoare, în general, cu teoria normei de bază a lui Kelsen și este considerată ca fiind regula cea mai importantă a sistemului de drept.

Hart considera că teoria empirică a normei de bază este sortită, în final, eșecului deoarece este greu de înțeles sau înțeles inadecvat, problema esențială a oricărei norme de bază adică trecerea de la „ceea ce este la ceea ce ar trebui să fie, de la Sein la Sollen”.

II. Problema externă.

Problema externă are în vedere determinarea raporturilor dintre conceptul juridic de validitate a

¹⁴ Idem, p.121

¹⁵ H.L.A.Hart (Herbert Lionel Adolphus Hart) (1907-1992) este perceput ca poate cel mai important filosof al dreptului al secolului XX, aceasta în principal datorită operei sale fundamentale *A Concept of Law*, în care a dezvoltat teoria pozitivismului legal în cadrul teoretic al filosofiei analitice. A fost profesor de jurisprudență la Universitatea Oxford.

¹⁶ R.Alexy, op.cit., p.122

¹⁷ Hans Kelsen, *Doctrina pură a dreptului*, Ed. Humanitas, București 2000, p. 5

dreptului cu celelalte două concepte ale validității dreptului – conceptul social și conceptul moral.

Prima formă de raport este raportul cu conceptul etic de validitate care se regăsește în contextul pozitivismului legal.

Pozitivismul legal este o teorie jurisprudențială care susține că dreptul este un construct social, ceva creat de oameni, de societate și se referă la existența unor reguli convenționale de recunoaștere care reprezintă sursele dreptului și care stabilesc felul în care legea este creată, modificată și anulată.

Pozitivismul legal susține că nu sunt necesare criteriile morale pentru validitatea legilor, însă după cum afirmă și Kenneth Einar Himma, „lasă deschisă întrebarea dacă ar fi posibile criteriile morale de validitate”¹⁸. De aici pozitivismul legal se împarte în două curente, și anume pozitivismul legal inclusiv și pozitivismul legal exclusiv.

Adeptii primului curent afirmă că între lege și morală există o legătură, nu în sensul că principiile morale ar reprezenta criteriul de validitate al legilor, ci în sensul unei legături contingente. Un exemplu concret al acestei teorii ar fi faptul că indivizii, pentru a înțelege legea, pot apela și la raționamente morale. Cea de-a doua teorie, a pozitivismului legal exclusiv, susține că principiile morale nu au nici o legătură cu validitatea legilor, adică pentru a înțelege conținutul unei legi indivizii nu au nevoie de raționamente morale.

Datorită complexității relațiilor dintre conceptul de validitate juridică și celelalte concepte; al validității sociale și al validității morale, Robert Alexy tratează cazurile extreme prin așa-zisele coliziuni ale validității¹⁹ iar abordarea acestora este foarte complexă.

Aceste teorii au la bază ideea că „ceea ce se aplică unui sistem de norme nu trebuie să se aplice

în mod necesar și normelor individuale”²⁰.

În *coliziunea dintre validitatea juridică și validitatea socială*, condiția ca un sistem de norme să fie valid din punct de vedere juridic este ca normele ce aparțin sistemului în cauză să fie valide din punct de vedere social.

O normă care este în vigoare și face parte dintr-un sistem de drept, în general, eficient social, nu își pierde validitatea juridică numai pentru faptul că nu este respectată frecvent și foarte rar nu este sancționată, deoarece în cazul normelor individuale eficiența socială nu este condiție a validității juridice pentru că respectiva normă face deja parte dintr-un sistem de norme de drept eficient social. Totuși, o normă nu este lipsită de eficiență socială în totalitate ci se poate spune că pentru a fi validă juridic o normă trebuie să aibă un minim de eficiență socială sau măcar o „șansă la eficacitatea socială”²¹.

În *cazul coliziunii dintre validitatea juridică și validitatea morală*, un sistem de norme care nu ridică, explicit sau implicit, pretenția la corectitudine atunci este un sistem nevalid juridic. Pe baza argumentului incorectitudinii sau nedreptății care se aplică normelor individuale din cadrul unui sistem, caracterul de lipsă a validității juridice este dat dacă există suficient de multe norme individuale care să dea existența unui sistem de drept legal.

Normele individuale își pierd caracterul de validitate juridică sau de legitimitate numai dacă sunt nedrepte până la extremă astfel încât să nu mai aibă nici măcar un minim de justificare morală.

Rolul pe care îl are validitatea socială și cea morală în privința normelor individuale constituie aceeași structură și în cadrul conceptului de validitate juridică, vizând astfel cazuri-limită prin acest lucru demonstrând faptul că legitatea autoritară în cadrul unui sistem eficient social reprezintă criteriul dominant al validității normelor individuale.

¹⁸ Jules Coleman, Scott Shapiro, The Oxford Handbook of Jurisprudence and Philosophy of Law, Oxford: Oxford University Press, 2004, Kenneth Einar Himma, Inclusive Legal Positivism, p.125

¹⁹ R.Alexy, op.cit., p.113.

²⁰ Idem, p. 114.

²¹ R.Alexy, op.cit., p. 116.

Centrul Clinic Privat de Asistență Medicală Dentară TITU MAIORESCU

CENTRU CLINIC PRIVAT DE ASISTENȚĂ MEDICALĂ DENTARĂ TITU MAIORESCU SRL, cu ocazia deschiderii dorește să vă prezinte noul nostru **ABONAMENT** pentru asistență stomatologică privată.

Acesta cuprinde :

- ✓ urgente stomatologice
- ✓ profilaxie dentară: detartraj, periaj profesional, fluorizare (semestrial);
- ✓ tratamente conservative: carii fără complicații,
- ✓ extracția dinților temporari,
- ✓ anestezii dentare.
- ✓ consultanță și consiliere de specialitate,
- ✓ evaluare status dentar și parodontal
- ✓ întocmire plan de tratament,
- ✓ relevare placă bacteriană
- ✓ monitorizare la șase luni
- ✓ controale post operatorii,
- ✓ instructaj pentru igiena bucală,
- ✓ albire profesională (anuală).

În cazul în care vă veți alătura clienților noștri, ne face o deosebită plăcere să vă oferim și următoarele beneficii:

- **10%** pentru tratamentele protetice
- **10%** pentru alte intervenții stomatologice
- **15%** pentru tratamentele chirurgicale complexe
- **10%** pentru tratamentele parodontale.

CENTRU CLINIC PRIVAT DE ASISTENȚĂ MEDICALĂ DENTARĂ TITU MAIORESCU SRL este utilat modern cu aparatură și materiale de ultimă generație.

Oferim într-un cadru plăcut și o atmosfera relaxanta toată gama de servicii medicale stomatologice. Calitatea serviciilor oferite este garantată de pregătirea postuniversitară continua a personalului nostru, format din cadre didactice de elită.

Materialele și tehnicile medicale folosite contribuie din plin la calitatea serviciilor oferite.

Abonamentul vă este oferit la prețul promoțional de 45 ron/ lună, cu prilejul deschiderii centrului nostru.

UNIVERSITATEA TITU MAIORESCU

din București

Acreditată prin Legea nr.239/ 2002

MODERNI ȘI PERFORMANȚI

FACULTATEA DE ȘTIINȚE SOCIALE ȘI POLITICE

ADMITERE 2010

Admiterea se face în limita locurilor aprobate de Senatul Universității, în baza mediei obținute de candidați la examenul de bacalaureat și a calificativului acordat de Comisia de admitere la chestionarul-interviu de aptitudini și de competențe, completat de candidat la înscriere.

Candidații laureați ai olimpiadelor școlare naționale la faza finală și ai olimpiadelor internaționale sunt declarați, admisi fără concurs de admitere. Concursul de admitere se organizează în sesiunea din septembrie.

Dosarul de înscriere va cuprinde:

1. diploma de bacalaureat sau diploma echivalentă cu aceasta, în original și o copie legalizată; adeverință de absolvire în cazul absolvenților de liceu care nu au primit diploma de bacalaureat; în cazul candidaților care sunt studenți, se depune la dosarul de admitere diploma de bacalaureat în copie legalizată, însoțită de adeverință de studenți în care se precizează faptul că actele de studii în original se află la dosarul studentului;
2. certificat de naștere și, după caz, certificat de căsătorie, ambele în copie legalizate;
3. adeverință medicală tip, din care să reiasă că este apt pentru studii universitare;
4. copie de pe buletinul de identitate sau cartea de identitate;
5. 3 fotografii tip carte de identitate;
6. chitanță care atestă plata taxei de înscriere;
7. formular-tip de înscriere;
8. diploma de licență în copie legalizată în cazul absolvenților altor facultăți;
9. dosar plic;

Educația de calitate, secretul succesului tău!

Str. Calea Văcărești nr. 189, sector 4, București
Tel/Fax: 021 316 16 46, 021 311 22 97
E-mail: fssp@ulm.ro

FACILITĂȚI PENTRU STUDENȚI

A fi student măiestresc înseamnă a fi sigur de viitorul tău. În vederea unei bune pregătiri, studenții beneficiază de următoarele facilități:

- **Bursa de performanță "Prof.univ.dr. Avram Filipaș"** și burse de meriti;
- Reducere de până la 20% în anul I de studii pentru laureații olimpiadelor naționale;
- Scutiri parțiale sau totale de taxe pentru câștigătorii ai Concursului Național de Creație pentru Elevi "TITU MAIORESCU ȘI DESCHIDEREA EUROPEANĂ A CULTURII NAȚIONALE";
- Gratuitate în primul an de școlarizare pentru laureații olimpiadelor internaționale;
- Reducere de 10% în cazul înscrierii unor persoane din aceeași familie (soț-soție, părinți-copii, frați-surori);
- Reducere de 10% la una dintre facultăți în cazul studenților care frecventează simultan cursurile a două facultăți din cadrul Universității "Titu Maiorescu" din București (indiferent de forma de învățământ);
- Reducere de 10% pentru anul I de studii, absolvenților de liceu care au obținut media generală 10 la examenul de bacalaureat;
- Reducere de 10% în cazul achitării integrale a taxei anuale în termen de 10 zile de la afișarea rezultatelor concursului de admitere;
- Obținerea cu tarif redus a documentului Internațional Student Identity Card, care asigură reduceri substanțiale la cumpărarea unor produse sau servicii, atât în țară cât și în străinătate;
- Acces gratuit la Biblioteca Universității și la Internet;
- Acordarea de burse de către agenții economici privați;
- Acordarea de ajutoare sociale.

www.ulm.ro

Formele de valorificare a bunurilor sechestrate conform Codului de procedură fiscală, aprobat prin Ordonanța Guvernului nr. 92/2003, republicată în 2007, cu modificările și completările ulterioare

Daniel Iustin Marinescu

Director al Direcției de Politici Fiscale Bugetare și Investiții Locale

VALORIFICAREA BUNURILOR POTRIVIT ÎNȚELEGERII PĂRȚILOR

Valorificarea bunurilor potrivit înțelegerii părților se realizează de debitorul însuși, cu acordul organului de executare, astfel încât să se asigure o recuperare corespunzătoare a creanței fiscale. Debitorul este obligat să prezinte în scris organului de executare propunerile ce i s-au făcut și nivelul de acoperire a creanțelor fiscale, indicând numele și adresa potențialului cumpărător, precum și termenul în care acesta din urmă va achita prețul propus.

Prețul propus de cumpărător și acceptat de organul de executare nu poate fi mai mic decât prețul de evaluare.

Organul de executare, după analiza propunerilor, va comunica aprobarea indicând termenul și contul bugetar în care prețul bunului va fi virat de cumpărător. Indisponibilizarea se ridică după creditarea contului bugetar.

VALORIFICAREA BUNURILOR PRIN VÂNZARE DIRECTĂ

Valorificarea bunurilor prin vânzare directă se poate realiza în următoarele cazuri:

a) pentru bunurile sechestrate;

b) înainte începerii procedurii de valorificare prin licitație, dacă se recuperează integral creanța fiscală;

c) după finalizarea unei licitații, dacă bunul/bunurile sechestrate nu au fost vândute și se oferă cel puțin prețul de evaluare.

Vânzarea directă se realizează prin încheierea unui proces-verbal care constituie titlu de proprietate.

În cazul în care organul de executare înregistrează mai multe cereri, va vinde bunul persoanei care oferă cel mai mare preț față de prețul de evaluare.

VÂNZAREA BUNURILOR LA LICITAȚIE

Pentru valorificarea bunurilor sechestrate prin vânzare la licitație organul de executare este obligat să efectueze publicitatea vânzării cu cel puțin 10 zile înainte de data fixată pentru desfășurarea licitației.

Publicitatea vânzării se realizează prin afișarea anunțului privind vânzarea la sediul organului de executare, al primăriei în a cărei rază teritorială se află bunurile sechestrate, la sediul și domiciliul debitorului, la locul vânzării, dacă acesta este

altul decât cel unde se află bunurile sechestrate, pe imobilul scos la vânzare, în cazul vânzării bunurilor imobile, și prin anunțuri într-un cotidian național de largă circulație, într-un cotidian local, în pagina de internet sau, după caz, în Monitorul Oficial al României, Partea a IV-a, precum și prin alte modalități prevăzute de lege. Despre data, ora și locul licitației vor fi înștiințați și debitorul, custodele, administratorul-sechestrului, precum și titularii drepturilor reale și ai sarcinilor care grevează bunul urmărit.

Anunțul privind vânzarea cuprinde următoarele elemente:

- a) denumirea organului fiscal emitent;
- b) data la care a fost emis;
- c) numele și semnătura persoanelor împuternicite ale organului fiscal, potrivit legii, și ștampila organului fiscal emitent;
- d) numărul dosarului de executare silită;
- e) bunurile care se oferă spre vânzare și descrierea lor sumară;
- f) prețul de evaluare ori prețul de pornire a licitației, în cazul vânzării la licitație, pentru fiecare bun oferit spre vânzare;
- g) indicarea, dacă este cazul, a drepturilor reale și a privilegiilor care grevează bunurile;
- h) data, ora și locul vânzării;
- i) invitația, pentru toți cei care pretind vreun drept asupra bunurilor, să înștiințeze despre aceasta organul de executare înainte de data stabilită pentru vânzare;
- j) invitația către toți cei interesați în cumpărarea bunurilor să se prezinte la termenul de vânzare la locul fixat în acest scop și până la acel termen să prezinte oferte de cumpărare;
- k) mențiunea că ofertanții sunt obligați să depună în cazul vânzării la licitație, până la cel puțin cu o zi înainte de data licitației, o taxă de participare ori o scrisoare de garanție bancară, reprezentând 10% din prețul de pornire a licitației;
- l) mențiunea că toți cei interesați în cumpărarea bunurilor trebuie să prezinte dovada emisă de organele fiscale că nu au obligații fiscale restante;
- m) data afișării publicației de vânzare.

Licitatia se ține la locul unde se află bunurile sechestrate sau la locul stabilit de organul de executare, după caz. Debitorul este obligat să permită ținerea licitației în spațiile pe care le deține, dacă sunt adecvate acestui scop.

Pentru participarea la licitație ofertanții depun, cu cel puțin o zi înainte de data licitației, următoarele documente:

- a) oferta de cumpărare;
- b) dovada plății taxei de participare sau a constituirii garanției sub forma scrisorii de garanție bancară;
- c) împuternicirea persoanei care îl reprezintă pe ofertant;
- d) pentru persoanele juridice de naționalitate română, copie de pe certificatul unic de înregistrare eliberat de oficiul registrului comerțului;
- e) pentru persoanele juridice străine, actul de înmatriculare tradus în limba română;
- f) pentru persoanele fizice române, copie de pe actul de identitate;
- g) pentru persoanele fizice străine, copie de pe pașaport;
- h) dovada, emisă de organele fiscale, că nu are obligații fiscale restante față de acestea.

Prețul de pornire a licitației este prețul de evaluare pentru prima licitație, diminuat cu 25% pentru a doua licitație și cu 50% pentru a treia licitație.

Licitatia începe de la cel mai mare preț din ofertele de cumpărare scrise, dacă acesta este superior prețului de pornire (după cum este prima, a 2-a sau a 3-a licitație), iar în caz contrar va începe de la acest din urmă preț.

Adjudecarea se face în favoarea participantului care a oferit cel mai mare preț, dar nu mai puțin decât prețul de pornire. În cazul prezentării unui singur ofertant la licitație, comisia poate să îl declare adjudecatar dacă acesta oferă cel puțin prețul de pornire a licitației.

Taxa de participare reprezintă 10% din prețul de pornire a licitației și se plătește în lei la unitatea teritorială a Trezoreriei Statului. În termen de 5 zile de la data întocmirii procesului-verbal de licitație, organul fiscal va restitui taxa de participare participanților care au depus oferte de cumpărare și care nu au fost declarați adjudecatari, iar în cazul adjudecării, taxa se reține în contul prețului. Taxa de participare nu se restituie ofertanților care nu s-au prezentat la licitație, celui care a refuzat încheierea procesului-verbal de adjudecare, precum și adjudecatarului care nu a plătit prețul. Taxa de participare care nu se restituie se face venit la bugetul de stat, cu excepția cazului în care executarea silită este organizată de organele fiscale prevăzute la art. 35 din O.G. nr. 92/2003, caz în

care taxa de participare se face venit la bugetele locale.

Pentru participarea la licitație, ofertanții pot constitui și garanții, în condițiile legii, sub forma scrisorii de garanție bancară. Scrisoarea de garanție bancară, constituită, se valorifică de organul de executare în cazul în care ofertantul este declarat adjudecatar.

Comisia de licitație

Vânzarea la licitație a bunurilor sechestrate este organizată de o comisie condusă de un președinte.

Comisia de licitație este constituită din 3 persoane desemnate de organul de conducere al creditorului bugetar.

Comisia de licitație verifică și analizează documentele de participare și afișează la locul licitației, cu cel puțin o oră înaintea începerii acesteia, lista cuprinzând ofertanții care au depus documentația completă de participare.

Ofertanții se identifică după numărul de ordine de pe lista de participare, după care președintele comisiei anunță obiectul licitației, precum și modul de desfășurare a acesteia.

La termenele fixate pentru ținerea licitației executorul fiscal va da citire mai întâi anunțului de vânzare și apoi ofertelor scrise primite până cu cel puțin o zi înainte de data licitației.

Dacă la prima licitație nu s-au prezentat ofertanți sau nu s-a obținut cel puțin prețul de pornire a licitației, organul de executare va fixa un termen în cel mult 30 de zile, în vederea ținerii celei de-a doua licitații.

În cazul în care nu s-a obținut prețul de pornire nici la a doua licitație ori nu s-au prezentat ofertanți, organul de executare va fixa un termen în cel mult 30 de zile, în vederea ținerii celei de-a treia licitații.

La a treia licitație creditorii urmăritori sau intervenienți nu pot să adjucece bunurile oferite spre vânzare la un preț mai mic de 50% din prețul de evaluare.

Pentru fiecare termen de licitație se va face o nouă publicitate a vânzării.

După licitarea fiecărui bun se va întocmi un proces-verbal privind desfășurarea și rezultatul licitației. În procesul-verbal se vor menționa, pe lângă elementele prevăzute la art. 43 alin. (2) din O.G. nr. 92/2003, și următoarele:

- numele și prenumele sau denumirea cum-

părătorului, precum și domiciliul fiscal al acestuia;

- numărul dosarului de executare silită;
- indicarea bunurilor adjudecate,
- indicarea prețului la care bunul a fost adjudecat și a taxei pe valoarea adăugată, dacă este cazul;
- toți cei care au participat la licitație și sumele oferite de fiecare participant,
- precum și, dacă este cazul, menționarea situațiilor în care vânzarea nu s-a realizat.

Adjudecarea

După adjudecarea bunului adjudecatul este obligat să plătească prețul, diminuat cu contravaloarea taxei de participare, în lei, în numerar la o unitate a Trezoreriei Statului sau prin decontare bancară, în cel mult 5 zile de la data adjudecării.

Dacă adjudecatul nu plătește prețul, licitația se va relua în termen de 10 zile de la data adjudecării. În acest caz, adjudecatul este obligat să plătească:

- cheltuielile prilejuite de noua licitație;
- în cazul în care prețul obținut la noua licitație este mai mic, diferența de preț.
- i se reține taxa de participare.

Adjudecatul va putea să achite prețul oferit inițial și să facă dovada achitării acestuia până cu cel puțin o zi înainte de data licitației, caz în care va fi obligat numai la plata cheltuielilor cauzate de noua licitație.

Cu sumele încasate din eventuala diferență de preț, se vor stinge creanțele fiscale înscrise în titlul executoriu în baza căruia s-a început executarea silită.

Dacă la următoarea licitație bunul nu a fost vândut, fostul adjudecatar este obligat să plătească toate cheltuielile prilejuite de urmărirea acestuia.

Plata în rate

În cazul vânzării la licitație a bunurilor imobile cumpărătorii pot solicita plata prețului în rate, în cel mult 12 rate lunare, cu un avans de minimum 50% din prețul de adjudecare a bunului imobil și cu plata unei majorări de întârziere stabilite conform prezentului cod. Organul de executare va stabili condițiile și termenele de plată a prețului în rate.

Cumpărătorul nu va putea înstrăina bunul imobil decât după plata prețului în întregime și a majorării de întârziere stabilite.

Suma reprezentând majorarea de întârziere nu

stinge creanțele fiscale pentru care s-a început executarea silită și constituie venit al bugetului corespunzător creanței principale.

Procesul-verbal de adjudecare

În cazul vânzării bunurilor imobile, organul de executare va încheia procesul-verbal de adjudecare, în termen de cel mult 5 zile de la plata în întregime a prețului sau a avansului, dacă bunul a fost vândut cu plata în rate. Procesul-verbal de adjudecare constituie titlu de proprietate, transferul dreptului de proprietate operând la data încheierii acestuia. Un exemplar al procesului-verbal de adjudecare a bunului imobil va fi trimis, în cazul vânzării cu plata în rate, biroului de carte funciară pentru a înscrice interdicția de înstrăinare și grevare a bunului până la plata integrală a prețului și a majorării de întârziere stabilite pentru imobilul transmis, pe baza căruia se face înscrierea în cartea funciară.

Procesul-verbal de adjudecare întocmit va cuprinde, pe lângă elementele prevăzute la art. 43 alin. (2) din O.G. nr. 92/2003, și următoarele mențiuni:

- a) numărul dosarului de executare silită;
- b) numărul și data procesului-verbal de desfășurare a licitației;
- c) numele și domiciliul sau, după caz, denumirea și sediul cumpărătorului;
- d) codul de identificare fiscală a debitorului și cumpărătorului;
- e) prețul la care s-a adjudecat bunul și taxa pe valoarea adăugată, dacă este cazul;
- f) modalitatea de plată a diferenței de preț în cazul în care vânzarea s-a făcut cu plata în rate;
- g) datele de identificare a bunului;
- h) mențiunea că acest document constituie titlu de proprietate și că poate fi înscris în cartea funciară;
- i) mențiunea că pentru creditor procesul-verbal de adjudecare constituie documentul pe baza căruia se emite titlu executoriu împotriva cumpărătorului care nu plătește diferența de preț, în cazul în care vânzarea s-a făcut cu plata prețului în rate;
- j) semnătura cumpărătorului sau a reprezentantului său legal, după caz.

În cazul în care cumpărătorul căruia i s-a încuviințat plata prețului în rate nu plătește restul de preț în condițiile și la termenele stabilite, el va putea fi executat silit pentru plata sumei datorate în temeiul titlului executoriu emis de organul de

executare competent pe baza procesului-verbal de adjudecare.

În cazul vânzării bunurilor mobile, după plata prețului, executorul fiscal întocmește în termen de 5 zile un proces-verbal de adjudecare care constituie titlu de proprietate.

Procesul-verbal de adjudecare întocmit va cuprinde, pe lângă elementele prevăzute la art. 43 alin. (2) din O.G. nr. 92/2003, și elementele prevăzute în enumerare, cu excepția lit. f), h) și i), precum și mențiunea că acest document constituie titlu de proprietate. Câte un exemplar al procesului-verbal de adjudecare se va transmite organului de executare coordonator și cumpărătorului.

Reluarea procedurii de valorificare

Dacă bunurile supuse executării silite nu au putut fi valorificate prin modalitățile de mai sus, acestea vor fi restituite debitorului cu menținerea măsurii de indisponibilizare, până la împlinirea termenului de prescripție. În cadrul acestui termen organul de executare poate relua oricând procedura de valorificare și va putea, după caz, să ia măsura numirii, menținerii ori schimbării administratorului-sechestrului ori custodelui.

În cazul bunurilor sechestrate ce nu au putut fi valorificate nici la a treia licitație, cu ocazia reluării procedurii în cadrul termenului de prescripție, dacă organul de executare consideră că nu se impune o nouă evaluare, prețul de pornire a licitației nu poate fi mai mic decât 50% din prețul de evaluare a bunurilor.

În cazul în care debitorii cărora urma să li se restituie bunuri nu se mai află la domiciliul fiscal declarat și, în urma demersurilor întreprinse, nu au putut fi identificați, organul fiscal va proceda la înștiințarea acestora, cu procedura prevăzută pentru comunicarea prin publicitate potrivit art. 44 alin. (3) din O.G. nr. 92/2003, că bunul în cauză este păstrat la dispoziția proprietarului până la împlinirea termenului de prescripție, după care va fi valorificat potrivit dispozițiilor legale privind valorificarea bunurilor intrate în proprietatea privată a statului, dacă legea nu prevede altfel. Acest fapt va fi consemnat într-un proces-verbal întocmit de organul fiscal.

În cazul bunurilor imobile, în baza acestui proces-verbal, în condițiile legii, se va sesiza instanța judecătorească competentă cu acțiune în constatarea dreptului de proprietate privată a statului asupra bunului respectiv.

1. Card BRD ISIC + Pachet STUDENT + oferta speciala pentru studenti de la Universitatea Titu Maiorescu

- Adresat studentilor /doctoranzilor/masteranzilor la invatamant de zi.

* Cardul BRD-ISIC este un card cu CIP, atașat unui cont curent în lei, emis sub însemnele Visa Electron, cu utilizare internațională.

* Cardul BRD-ISIC este în același timp o legitimație internațională de student, recunoscută în 120 țări din toată lumea.

Cardul BRD-ISIC ofera acces la un program cu peste 42.000 reduceri in Romania si in intreaga lume.

Oferta speciala - In perioada 4 octombrie-31 decembrie 2010 *comision de gestiune 0 in primul an pentru cardurile BRD-ISIC nou emise, incluse in Pachetul STUDENT.*

Avantaje la PACHET:

- gestiune mai simpla a banilor prin contactul permanent cu banca prin internet sau mobile banking - servicii de banca la distanta: Abonament GRATUIT ;
- economie de bani prin tarife "studentesti": pretul global al pachetelor este mai mic decat al produselor achizitionate separat;
- operatiuni GRATUITE lunar la ATMurile BRD;
- 20% reducere la comisionul de gestiune anuala card;
- 20% reducere la comisionul de acordare a creditelor pentru studenti si a creditului Expresso;
- dobanda speciala (+0.25%) la ATUCONT pentru titularii de Pachet STUDENT.

2. Cardul 10 - oferta speciala pentru studenti de la Universitatea Titu Maiorescu

3. Adresat studentilor la zi/seral/ID/absolventilor inscrisi la studii post-universitare

* card cu CIP emis sub însemnele organizatiei VISA International si sub insemnele cardului Visa Electron cu utilizare nationala si internationala, exclusiv in mediul electronic (POS si ATM)

* card atasat unui cont curent în lei

Avantajele cardurilor BRD:

- incasarea burselor si abonamentelor direct in contul cu card atasat
- posibilitatea de a primi bani de la parinti direct in cont
- acces oricand la banii din cont
- plata cumparaturilor gratuit la comercianti
- posibilitatea de a efectua cumparaturi online
- plata facturilor de telefonie la ATM
- tarife "studentesti" la operatiunile cu cardul
- comision de emitere: 0

Tarife si comisioane:

Card 10:

- Emitere si reinnoire: gratuit
- gestiune card: 10lei/an;
- gestiune cont curent: 0.7 eur/lunar

Pachet Student cu card ISIC:

- emitere si reinnoire: gratuit;
- administrare pachet (gestiune cont curent, abonament BRD net, abonament mobilis): 4 lei lunar;

- gestiune anuala card ISIC: 8 lei

- prima Confort: 5 euro.

Gratuitati: 2 consultari sold/luna;

2 retrageri numerar/luna

Reduceri: 20% la comisionul de intocmire dosar pentru creditul 10, creditul Student Plus,

Work& Travel si Espresso.

Oferta promotionala valabila in perioada 1 octombrie-31 octombrie:

- La achizitionarea unui Pachet Student, primiti un breloc si un Pix BRD!

Cauze sociale și tipuri sociale care duc la SINUCIDERE

Consilier Juridic

Marius Irita

Printre diversele feluri de moarte există unele care prezintă trăsăturile particulare de a fi fapta victimei însăși, de a fi rezultatul unui act al cărui pacient este chiar autorul său. Ceea ce este comun tuturor formelor posibile ale renunțării supreme este că actul prin care se realizează este săvârșit în cunoștință de cauză; că victima, în momentul în care acționează, știe ce trebuie să rezulte din fapta sa și care a fost motivul.

Se numește SINUCIDERE orice caz de moarte care rezultă direct sau indirect dintr-un act pozitiv sau negativ săvârșit de victima însăși, și despre care aceasta știe ce rezultat va produce.

Pentru a ști dacă sinuciderea este un act special al alienațiilor, trebuie determinate formele pe care le ia în alienarea mintală¹.

1. **Sinuciderea maniacă.** Se datorează fie halucinațiilor, fie concepțiilor delirante. Bolnavul se omoară pentru a scăpa de un pericol iminent sau de o rușine imaginară ori pentru a asculta de un ordin misterios primit „de sus”.

2. **Sinuciderea melancolică.** E legată de o stare generală de extremă depresie, de tristețe exagerată care-l determină pe bolnav să nu mai aprecieze corect relațiile sale cu oamenii și lucrurile din jur. Bolnavii își pregătesc mijloacele de execuție; în urmărirea țelului dovedesc o perseverență și o ingeniozitate incredibilă.

3. **Sinuciderea obsesivă.** Sinuciderea nu are un motiv, real sau imaginar, ci e dată de ideea fixă a morții, care, fără un motiv palpabil, domină spiritul bolnavului. El e obsedat de dorința de a muri, chiar dacă știe că nu are nici un motiv s-o facă. E o nevoie instinctivă asupra căreia la început încearcă să lupte dar apoi acesta îl cucerește cu totul. Dacă tentativa eșuează, ea e suficientă uneori pentru a

micșora dorința sa maladivă. S-ar putea spune că subiectul și-a depășit obsesia.

4. **Sinuciderea impulsivă sau autonomă.** Nu e justificată nici în realitate, nici în imaginația bolnavului. Provine dintr-un impuls brusc și imediat, irezistibil.

Într-o mică măsură, bolnavii simt născându-se impulsul și nu reușesc să scape fascinației pe care o exercită asupra lor.

Dintre toate tipurile de sinucideri, cel care poate fi cu greu deosebit de actul unui om sănătos este sinuciderea melancolică.

CAUZE SOCIALE SI TIPURI SOCIALE

Metode pentru determinarea cauzelor și tipu-rilor sociale

Se constituie tipurile sociale de sinucidere, clasificându-le nu după caracteristicile lor, ci după cauzele care le-au produs.

Apoi se analizează condițiile sociale de care depind sinuciderile, se grupează în funcție de asemănările și deosebirile lor și se împart în tipuri de sinucideri. După ce s-a descoperit natura cauzelor, se va analiza natura efectelor, care vor fi caracterizate și clasificate după aparența la originea respectivă. Motivele atribuite de investigații și chiar cele pe care și le imaginează victima nu sunt decât cauze aparente. Ele reprezintă puncte slabe ale individului, cele prin care se insinuează cel mai ușor curentul care incită la autodistrugere.

Sinuciderea egoistă. Omul caută să se instruiască și ajunge la sinucidere pentru că societatea religioasă din care face parte și-a pierdut

¹ Durkheim Emile, Le Suicide, anul 1897

coeziunea; nu se omoară pentru că este cult. Și nu nevoia de instruire dezorganizează religia, ci invers, tulburarea ultimei dă naștere primei. Protestantul crede în Dumnezeu și în nemurirea sufletului la fel de mult ca și catolicul.

Sinuciderea altruistă. În acest caz, omul se sinucide fără să fie nevoie. Ba chiar este laudat sau proslăvit. Această decizie ține de caracterul fundamental al moralei în societățile inferioare. Aceasta nu pune mare preț pe viața fizică; se insistă pe bucuria sacrificiului, pe renunțarea de sine (India). Sinuciderea altruistă apare și la civilizațiile mai recente (moartea unor martiri creștini).

DESPRE SINUCIDERE CA FENOMEN SOCIAL ÎN GENERAL

Elementul social al sinuciderii

Fiecare grup social are o înclinație colectivă proprie, din care derivă înclinațiile individuale și care e constituită din curenți de egoism, altruism, sau anomie. Cauzele imediate ale sinuciderii nu sunt decât acțiunea indusă de dispoziția morală a victimei, ecou al stării morale a societății. Tristețea sa vine din exteriorul său, dar nu dintr-un incident nefericit, ci de la grupul social cărui îi aparține.

Legislația sinuciderii a transversat două faze principale.

1. I s-a interzis individului să se sinucidă din proprie inițiativă, deși statul îl putea autoriza s-o facă. Actul este imoral doar când aparține în exclusivitate individului. În anumite circumstanțe, societatea deformează, acceptând să aprobe ceea ce condamnă în principiu.

2. În a doua fază, condamnarea este absolută și fără excepții. Prohibiția sinuciderii e justificată de faptul că omul se sustrage obligațiilor sale față de societate. Sinuciderea este condamnată deoarece contravine cultului pentru ființa umană pe care se bazează morala noastră.

Sociologul Durkheim Emile, un clasic al științelor sociale occidentale spunea că numărul de sinucideri crește în fiecare an: în jumătatea a doua a secolului al XIX-lea numărul de sinucideri a crescut de trei ori, de patru ori sau chiar de cinci ori, în funcție de țară. Analizând statisticile, savantul a ajuns la concluzia că principalele cauze

ale sinuciderilor sunt dezorganizarea, decăderea morală, distrugerea colectivității, decăderea religiozității (ateismul). Cauzele prin care se explică de obicei sinuciderile (sărăcia, gelozia, patologia psihică, beția, chinurile trupești-pro-vocate de boli, ș.a.). După Durkheim, sursa sinuciderilor nu constă în greutățile vieții. Oamenii se sinucid în mare parte din cauza „lipsei de sens a conținuturilor” deoarece nu știu unde se opresc necesitățile lor legitime și ce scop are activitatea pe care o desfășoară. Prin urmare mijlocul de a opri creșterea sinuciderilor nu este acela de a ușura viața²

În concepția lui **BASILE C. LIVIANU anul 1900**³ - furia suicidului este o boală contagioasă, care a cuprins toate clasele societății.

Exemplu: bărbați, femei, bătrâni și tineri avuți și săraci, culți și inculți, sănătoși și bolnavi, căsătoriți sau celibatari și chiar copii de 12 - 14 ani, dezgustați de viață, aleargă cu lăcomie ca la singurul liman.

Suicidul este actul cel mai denaturat pe care îl poate săvârși ființa omenească care se caracterizează astfel;

- este asasinul moral al celui care-l făptuiește,
- este furtul cel mai infamat, pe care suicidul îl face familiei și patriei sale,
- sustragerea mișelească de la îndeplinirea tuturor datoriilor care constituiesc misiunea vieții,
- este în fine păcatul cel mai capital și mai de neiertat pe care-l prevede canoanele bisericești de toate riturile.

CONCLUZIE

Nu mai rămâne nici o îndoială, că condițiile stării materiale și morale în care ne găsim sunt de natură a inspira cele mai îngrijitoare temeri

Exemplu : defectele educației; abuzul de tipar (presa); pasiunile politice; luxul; jocurile de noroc; viciul băuturilor spirtoase;

Bolile fizice sunt, cu mult mai lesne de vindecate decât cele morale.

Din 100 de bolnavi de febră se pot vindeca 95 la sută, din 100 de bețivi, nici 5 nu s-ar vindeca.

Boala sau bolile de care suferă organismul nostru social, sunt boli morale, prin urmare greu

² Durkheim Emile, *Le Suicide*, anul 1897, pp. 128, 146-147, 302

³ Basile C. Livianu, *Furia suicidului*, anul 1900

de vindecăt, cu cât s-au înrădăcinat adânc în noi și au devenit cronică .

Remediul nu poate fi găsit decât în schimbarea principiilor, pe care le întemeiază educația noastră socială.

În concepția scriitorului Norbert Sillamv - membru al Societății franceze de psihologie definea și caracteriza Suicidul astfel:

Sinuciderea este acțiunea de a-și lua singur viața, în mod voluntar, cel mai adesea pentru a scăpa de o situație devenită intolerabilă .

Cauzele principale care viciază organismul nostru social.

1 . Slăbirea sentimentului religios.

Consecințele acestei slăbiciuni se văd, din nenorocire pe fiecare zi (oameni bolnavi, oameni ruinați, decepționați, în general toți care au vreo supărare), nu mai găsesc în ziua de azi o mângâiere, un sprijin, un ajutor cum găseau cu mulți ani în urmă când se duceau la biserică unde găseau o alinare sufletească. Sărbătorile erau ținute de toată lumea creștină și aveau un respect deosebit față de biserică și de sărbători (oamenii se îmbrăcau cu cele mai bune haine ale lor și se duceau la biserică, de la cel mai mic membru al familiei pînă la cel mai bătrîn) . Ei acum au pierdut orice speranță și recurg la suicid pentru a scăpa de viață.

Sinucigașul știind bine că nici biserica și nici societatea nu refuză cadavrul său, onorurile de înmormîntare cu coroane cu dric de prima clasă, cu decor de preoți mulți și cu discursuri patetice, nu mai găsesc în religie un obstacol care să-l oprească de la pornirea sa de a-și curma firul zilelor .

Altă dată suicidul era un mare păcat, cel mai mare păcat pe care omul îl poate săvîrși.

Moartea prin sinucidere inspiră groaza societății:

- societatea și biserica trata cu o anumită groază cînd știa că sinucigașul trebuia îngropat ca dobitoacele în pustiu, iar nu în cimitir,

- se știa că sinucisii nu aveau dreptul la nici o pomenire religioasă,

- este oprit chiar de la pronunțarea numelui unui sinucis într - un local sfînt. Pe vremea aceea religia era o puternică înfrînare a sinucigașilor Exemplu: Preoții catolici, din ordinul Papei au refuzat a da serviciul religios la înmormîntarea principelui ereditar al tronului Austro-Ungariei, pînă ce nu

s-a probat că principele nu se sinucisese ci a fost asasinat.

La noi, în loc să se mențină această măsură salutară s-a desființat, această desființare a contribuit la slăbirea sentimentului religios.

În anul 1762 Jean Calas, neguțator calvinist stabilit la Toulouse, a fost tras pe roată, bănuț fiindcă și-a strîngulat propriul fiu pentru că acesta ar fi manifestat dorința de a converti la catolicism. Voltaire a încercat în zadar să obțină reabilitarea postumă a lui La Barre, dar a reușit să-l reabiliteze pe Calas, aducînd dovada că fiul acestuia, în vîrstă de 30 de ani, s-a sinucis spînzurîndu-se în dugheana tatălui său și că familia a comis imprudența de a ascunde sinuciderea pentru a nu împiedica înmormîntarea religioasă .

Voltaire a demonstrat că aceste condamnări erau fructul fanatismului, religios. El însuși a fost persecutat de biserică ca și Montesquieu, care era perfect conștient de solidaritatea clerică și denunță ca fiind foarte primejdioasă.

F.M. Dostoievski, în jurnalul scriitorului pe 1876, a reușit să modeleze un monolog interior al „ sinucigașului din plictiseală”, „ sinucigașul cu idei ”, dezamăgit total de lume. „ Nu pot fi fericit, chiar și în momentul celei mai mari fericiri datorate iubirii aproapelui și iubirii pe care mi-o arată întreaga umanitate, deoarece știu că mâine toate acestea vor fi distruse. Eu, toată această fericire, toată dragostea, dar și întreaga umanitate ne vom transforma în nimic, în haosul anterior.....

În calitatea mea indiscutabilă de reclamant și pârât, de judecător și acuzat, eu condamn această natură care m-a făcut să sufăr atît de urât, împreună cu mine, spre distrugere.....Deoarece nu pot distruge natura, atunci mă voi distruge doar pe mine, anulînd tirania din plictiseală, tirania care nu are un vinovat anume.”⁴

Scriitorul a exprimat strălucit ceea ce a trăit tînărul Tolstoi în perioada de pasiune a acestuia pentru Schopenhauer: schimbarea problemei „ vieții autentice ” cu problema „ morții autentice ”.

Cuvintele lui Nietzsche⁵: „Cel care are un *de ce* pentru care să trăiască poate îndura aproape *orice*”-ar putea fi un motto călăuzitor.

„Viața” nu este ceva vag, ci ceva foarte real

⁴ Durkheim Emile, Sinuciderea: schiță sociologică, Moscova, 1994, pp. 122-126, 363, 385

⁵ Victor E. Frankl, Omul în căutarea sensului vieții, București, Meteor Press, 2009.

si concret, tot așa cum și sarcinile vieții sunt la fel de reale și concrete. Ele alcătuiesc destinul omului, care este diferit și unic pentru fiecare individ în parte. Nici un om și nici un destin nu pot fi comparate cu un alt om și cu un alt destin. Nici o împrejurare nu se repetă, și fiecare situație cere un alt răspuns. Câteodată, situațiile în care omul se găsește îi pot cere să-și modeleze propria-i soartă prin acțiune. Alteori, e mai avantajos pentru el să facă uz de șansa de a contempla și de a realiza în acest fel valori lăuntrice. Alteori, omului i se poate cere să își accepte pur și simplu soarta și să-și ducă crucea. Fiecare situație se distinge prin unicitatea ei și întotdeauna există doar un singur răspuns corect la problema pe care o ridică situația respectivă.

Când omul descoperă că destinul lui este să sufere, va trebui să-și accepte suferința ca fiind propria sa misiune; singura și unica lui misiune. Va trebui să realizeze faptul că până și în această suferință a sa, el este unic și singur în întregul univers. Nimeni nu-l poate scuti de suferința lui sau nu poate să sufere în locul său. Singura lui șansă ține de modul cum își poartă povara.

Modul în care omul își acceptă soarta și toată suferința pe care aceasta i-o cauzează, modul în care își duce crucea îi oferă oportunități ample, chiar și în cele mai teribile împrejurări – să adauge un sens și mai profund vieții sale. El poate rămâne curajos, demn, altruist. Sau, în lupta aspră pentru supraviețuire, poate uita de demnitatea sa umană, ajungând nimic mai mult decât un animal. Aici zace șansa omului fie de a folosi, fie de a renunța la ocaziile de a atinge valorile morale pe care o situație dificilă i le prilejuiește. Tăria interioară a omului îl poate totuși ridica deasupra destinului său exterior. Un om care devine conștient de responsabilitatea pe care o are față de o ființă umană care îl așteaptă cu iubire sau față de o treabă neterminată nu va fi niciodată în stare să-și irosească viața.

Cunoscând „de ce” -ul propriei sale existențe, el va fi în stare să îndure aproape „orice”.

Acum, că am arătat impactul benefic pe care îl are orientarea către sens, vreau să îmi îndrept atenția asupra influenței nefaste pe care o exercită acel sentiment de care atât de mulți oameni se plâng astăzi, respectiv sentimentul unei depline, extreme lipse de sens a vieții lor. Aceștia sunt bântuiți de trăirea golului lor interior, a vidului

lăuntric. Ei se află prinși în acea stare numită „vid existențial” care se manifestă mai ales printr-o stare de plictiseală.

Nu puține cazuri de suicid se datorează vidului existențial. Fenomene atât de răspândite precum depresia, agresivitatea și dependența nu pot fi înțelese câtă vreme nu ținem cont de vidul existențial care le provoacă. Același lucru este valabil și în cazul crizei pensionarilor și a persoanelor în vârstă.

Mai mult, vidul existențial ni se prezintă sub diverse măști și înfățișări. Uneori, atunci când voința de sens este blocată, ea este compensată și înlocuită de voința de putere, inclusiv de forma cea mai primitivă a acesteia – voința de bani. În alte situații, când voința de sens este blocată locul ei este luat de voința de plăcere.

În ceea ce privește cauza sentimentului lipsei de sens, s-ar putea spune, deși într-o manieră foarte simplificată, că oamenii au îndeajuns ca să trăiască, dar nu și pentru ce să trăiască. Au mijloacele, dar le lipsește sensul.

Negreșit unora le lipsesc chiar și mijloacele, mă gândesc la mulțimea de șomeri de astăzi.

Nu putem trece cu vederea faptul că nu toate situațiile de depresie își au cauza în sentimentul lipsei de sens, nici chiar suicidul – la care depresia conduce uneori – și nici nu rezultă neapărat dintr-un vid existențial. Dar, chiar dacă nu toate cazurile de suicid presupun un sentiment de lipsă de sens, se prea poate ca impulsul individului de a-și lua viața să fi putut fi depășit dacă el ar fi devenit conștient că există un sens și un scop pentru care merită să trăiască.

Deci, o puternică orientare către sens joacă un rol decisiv în prevenirea suicidului.

Arhimadritul Timotei Aioanei, exarh cultural al Arhiepiscopiei Bucureștilor, răspundea în Ziarul Lumina, din data de 19 iulie 2010, de ce este sinuciderea un păcat de moarte capital.

„Sinuciderea este o abatere gravă de la învățătura Bisericii, fiind considerat păcat împotriva Duhului Sfânt. El este un păcat greu pentru faptul că orice stare de pocăință, orice întoarcere către Dumnezeu numai este posibilă din momentul săvârșirii acestuia. Acest păcat închide, pune o barieră între om și Dumnezeu, nu mai poate exista comunicare atâtă vreme cât omul îi aduce ofensă directă lui Dumnezeu. Cei care-l săvârșesc nu mai au încredere în Dumnezeu, cad în păcatul deznădejdiei,

al necredinței. Un creștin trebuie să privească cu evlavie, răbdare și smerenie în stare de disperare, de apăsare, chiar dacă va fi să sufere toată viața printr-o boală, printr-o încercare, prin izolare ori umilințe de tot felul. Sinucigașul este considerat ca și un necredincios, ca și un ateu, ca și unul care nu s-a raportat niciodată la Dumnezeu.

Pe de altă parte, sunt și persoane bolnave psihic care nu realizează gravitatea acestui act, nu sunt conștiente și nu pot fi acuzate de acest păcat. Dar pe cel care în mod deliberat, voit, fără umbră de acoperire a săvârșit această faptă, greșind în fața lui Dumnezeu, Biserica nu îl mai tratează ca pe un fiu iubit, pentru că nu a mai ascultat de ea. Biserica iartă pe toți păcătoșii care se întorc măcar în ceasul din urmă.

Pentru cei care nu erau în deplinătatea facultăților mintale când s-au sinucis, se face o slujbă, având în vedere grava lor suferință psihică. Acești bolnavi nu răspund de faptele lor, nu le mai pot controla, nu știm ce a gândit mintea lor bolnavă. Dar și în aceste cazuri, când cineva a făcut-o premeditat, când persoana în cauză s-a gândit de mult, a plănuit, când a avut multe tentative de suicid, Biserica o lasă în judecata lui Dumnezeu.

DE CE NU SE FACE SLUJBĂ DE ÎNMORMÂNTARE ȘI POMENIRI SINUCIGAȘILOR

Sinuciderea este un păcat foarte grav, strigător la cer, fiindcă cei care au recurs la acest gest s-au lepădat de credința în Isus Hristos și de nădejdea în Dumnezeu, iar necredința în deznădejdea sunt păcate împotriva Duhului Sfânt, despre care Sfânta Scriptură spune că nu se vor ierta nici în veacul de acum, nici în cel ce va fi să fie (Matei 12, 32). Cel ce se sinucide păcătuiește împotriva propriului trup, punând capăt vieții sale pământești, asupra căreia nu are nici un drept, deoarece viața ne este dată de Dumnezeu și tot El hotărăște sfârșitul ei, după cum spune și Sfântul Apostol și Pavel: „Nu știți că trupul vostru este templu al Duhului Sfânt care este în voi, pe care-l aveți de la Dumnezeu și că voi nu sunteți ai voștri?” (1 Cor. 6,19; Rom. 14, 8-12).

În pravila de la Govora din anul 1860 se spune: „Cine se va ucide singur de bună voie, acestuia să nu i se cânte nici să i se facă pomenirea lui

niciodată, iar dacă va cădea fără voia lui, și va muri, acestuia să i se cânte și să i se facă pomeniri.”

Iar Pravila de la Târgoviște sau Îndreptarea Legii din anul 1652 vine în completarea acestui canon și spune; „*Sinucigașul de bună voie nu trebuie să fie slujit sau pomenit la vreo slujbă căci și-a dat sufletul satanei ca și Iuda Iscarioteanul. Cel ce s-a sinucis fiind bolnav și ieșit din minți poate fi slujit. Sinucigașul care s-a omorât din împuținarea sufletului, adică din frica de oameni, sau de persecuții sau de boală care nu i-a atins mintea, acela nu poate fi pomenit*” (Nicodim Sachelarie, „Pravila Bisericească”).

În anul 1949 Sfântul Sinod prin Hotărârea nr. 56, privind înmormântarea sinucigașilor a decis „*Slujba înmormântării sinucigașilor să fie făcută numai de către un singur preot, și nu în locașul sfintei biserici, ci pe marginea gropii, iar preotul să poarte numai epitrahilul, săvârșind slujba după ritualul redus. Să nu se tragă clopotele și să nu se țină cuvântări. Celor ce s-au sinucis cu bună-știință și în integritatea facultăților mintale nu li se săvârșește nici o slujbă și sunt îngropați la marginea cimitirului, într-un loc anume destinat. Pentru sinucigașii ieșiți din minți se săvârșește slujba înmormântării pe marginea gropii, după un ritual redus. Nu se trage clopotul și nu se țin cuvântări.*”

Rezumăm citatul Bazele concepției sociale a Bisericii Ortodoxe Ruse:

„*Sinucigașul care face aceasta din supărare omenească sau din alt motiv de micime sufletească nu se poate învrednici de înmormântare creștină sau pomenire liturgică...Dacă sinucigașul și-a pus capăt zilelor în stare de inconștiență, adică fiind bolnav psihic, rugăciunea bisericească este permisă, în urma cercetării cazului de către arhiereul locului. Trebuie să se țină minte că vina sinucigașului este împărțită de multe ori de cei care-l înconjoară și care nu au putut să-l compătimească și să arate milă.*”⁶

ENIGMELE SUICIDULUI

Abundența sinuciderilor în țările scandinave (mai ales în Danemarca și Suedia) se încadrează

⁶ Bazele concepției sociale a Bisericii Ortodoxe Ruse, op. cit., p. 70.

foarte bine în logica lui E. Durkheim: se despart mai ușor de viață acele clase sociale care trăiesc mai liber și au mâncare suficientă. Este mult mai greu să înțelegi înclinațiile de sinucidere la popoarele ugro-finice. Ungurii, estonienii, finlandezii, udmurții și komii sunt de multă vreme adepții unor tradiții culturale diferite. Unele din aceste popoare nici nu seamănă la înfățișare între ele. Cu toate acestea, de parcă s-ar fi vorbit, toate mențin un nivel înalt, stabil, în ce privește sinuciderile.

Predispoziția spre suicid este uneori moștenită. Acest lucru este confirmat de multiplele exemple din istoriile diferitelor familii. Aproximativ 6% dintre sinucigași au părinți care au murit în același fel.

Psihologii evidențiază cinci cauze care îi fac pe adolescenți să-și pună capăt zilelor:

- dragostea fără răspuns sau de care s-a răs;
- lipsa puterii de a lupta cu greutățile;
- tendința de a atrage atenția;
- dorința de a cauza durere altora („în ciuda tuturor!”; „să se chinuiească cu acest gând”);
- forma extremă de protest și comportare („nimeni nu are nevoie de mine”).

Sunt descrise câteva tipuri de copii înclinați spre suicid. Iată semnalele de alarmă, la care ar trebui să reacționeze părinții:

- Copilul nu are prieteni. El aproape că nu comunică cu nimeni, nu este sincer cu părinții, e obișnuit să-și rezolve singur problemele și nu are încredere în nimeni. Atunci când îl doare ceva sau îi este frică, nu plânge, ci se închide în el.

- Copilul nu este interesat de nimic. Este indiferent de toate: la mâncare, învățătură, distracții, oameni. Nu vrea nici măcar să facă mici prostioare. La întrebări el răspunde cam așa: „Mi-e totuna”, „Normal”. Poate împlini toate solicitările adulților, deoarece nu are dorințe proprii.

- Copilul îi place să fie bolnav și născoceste întotdeauna „boli groaznice”, încercând să demonstreze că dacă părinții îi sunt alături, îngrijindu-l, îi este mai ușor. Membrii mai mari familiei se obișnuiesc încet, încet cu bolile „închipuie” și nu le mai bagă în seamă. Atunci copilul încearcă să-i sperie pe adulți. Din păcate, „moartea ca glumă” devine moarte reală.

- Cel mai tulburător semnal: copilul își închipuie adesea cât de rău le va fi tuturor după moarte. Aceasta se desprinde din semnale ca atitudinea

rezervată, mimica, teama de viitor, lipsa dorinței de a lua parte la planurile familiei ș.a.

Copii care au fost salvați de la moarte povestesc că gândurile legate de sinucidere îi vizitau destul de des. Pentru început era ca o fantezie. Mai târziu însă, ideea nu mai părea atât de absurdă, apăreau diferite detalii despre tehnici de sinucidere, care se tot nuanțau.

Din punct de vedere creștin, astfel de idei fixe sunt insuflate de diavol. De aceea, fără ajutorul unui duhovnic experimentat și al unui psiholog ortodox nu poți face față situației.

Religia era văzută de către Emile Durkheim ca fiind una din căile de profilaxie a suicidului. După opinia sa strict pragmatică, dogmele și ritualurile unesc foarte bine oamenii între ei. Teologia interpretează altfel rolul optimist al creștinismului. Sunt, de asemenea, importante felul în care este privit în creștinism sistemul de simboluri, prin intermediul cărora societatea se conștientizează pe sine însăși, și modul de gândire propriu omului, ca ființă colectivă, socială. Este de remarcat că în cantoanele catolice ale Elveției, indiferent de naționalitatea populației, sunt de 4-5 mai puține sinucideri decât în celelalte cantoane. „Prin urmare influența religiei este atât de mare, încât se situează deasupra oricărui alt motiv.”⁷

Suicidul este o problemă spirituală care poate fi rezolvată de credința și încrederea în Dumnezeu. Credincioșii sunt, de obicei, interlocutorii excelenți, înțelegători, sensibili și înțelepți. Numai că printre ei sunt și unii care nu reușesc să te scoată din starea de criză.

Moralismul și învățăturile banale nu fac decât să împingă omul spre izolare și autoflagelare. În circumstanțele acestea este mai bine să nu judeci, să nu „tuni sau să fulgeri”, să nu faci apel la conștiință, ci să susții, să mângâi, să manifesti grijă sinceră față de aproapele. Cu alte cuvinte este nevoie de minte „rece” și inimă fierbinte.

Potrivit părerii specialistului ortodox în etică biomedicală John Breck, voința sinucigașului este de-a dreptul paralizată atât de păcat, cât și de boală. Dragostea creștină și sensibilitatea pastorală nu trebuie să ignore faptele dovedite științific. De aceea John Breck propune să se alcătuiască o rânduială specială de înmormântare a sinucigașilor bolnavi mintal. Meditând la soarta de după moarte a sinucigașilor, părintele Paisie scrie; „Nu știm de

⁷ Victor E. Frankl, op.cit., p.26.

ce au ales să moară și în ce stare se aflau în ultimul moment al vieții lor. Poate atunci când sufletul lor părăsea trupul ei s-au pocăit, au cerut iertare Domnului și pocăința lor a fost primită. Poate că sufletul lor a fost primit de Îngerul Domnului.⁸ ”

⁸ Părintele Paisie Aghioritul, Cuvinte, vol. IV, Viața de familie, op. cit., p. 290

Totuși Dumnezeu nu poate fi mințit. Dacă în inimă era ascuns gândul mișel de „a pleca frumos” și de a „se pocăi” odată cu ultima suflare, atunci Domnul Se va purta cu „cel viclean după viclenia lui” (Psalmi 17, 27).

Contestația la executare a unui titlu executoriu emis de către o autoritate publică

*Profesor și consilier juridic,
Aurelia Bodea*

REZUMAT

Autoritatea publică, în mod firesc, acționând în regim de putere publică, pentru satisfacerea intereselor legitime publice, emite acte administrative, respectiv acte administrativ-jurisdicționale care pot leza drepturile ori interesele legitime ale oricărei persoane. Legea contenciosului administrativ oferă cadrul legal de soluționare a litigiilor când una dintre părți este autoritatea publică.

Problema pentru cetățeni apare când autoritatea publică acționează prin exces de putere, încălcând drepturile și libertățile acestora, acțiune care se suprapune cu practica neunitară a instanțelor judecătorești.

Pornind de la o speță reală, lucrarea își propune să răspundă la următoarele întrebări:

1. Are competența materială judecătoria-secția civilă-să judece contestația la executare a unui titlu executoriu emis de către o autoritate publică?

2. În ce condiții se pune în executare titlul executoriu emis de către o autoritate publică?

INTRODUCERE

Conform unui raport privind activitatea Curții Europene a Drepturilor Omului în anul 2009,

România ocupa locul al doilea între statele semnatare ale Convenției Europene a Drepturilor Omului, într-un clasament realizat în funcție de valoarea totală a daunelor materiale acordate în urma proceselor pierdute la CEDO, statul român fiind obligat, în 2009, să plătească aproape 12 milioane de euro, fiind depășit doar de Republica Moldova. După Moldova și România, cele mai mari sume de bani în urma condamnărilor la CEDO în 2009 trebuie plătite de Rusia, Turcia, Italia, Portugalia, Grecia și Bulgaria(sursa: e-Juridic.ro din 16 aprilie 2010).

În acest context, în practica judecătorească se constată că se judecă contestații la executarea titlurilor executorii emise de către o autoritate publică la judecătoria-secția civilă, cu argumentul că această instanță este consacrată ca instanță de executare. Prin autoritate publică înțelegând și acele entități autorizate de Guvern să presteze servicii publice, prin urmare, în regim de putere publică.

În opinia noastră este eludată competența materială a instanțelor, respectiv legea contenciosului administrativ, fie cu bună știință, fie din neglijența părților în litigiu.

Mai mult, unele titluri executorii emise de o autoritate publică nu au temei legal, dar petiționarul este frustrat de dreptul său de a se

proba întâi temeinicia creanței, fiind sancționat și executat înainte de soluționarea litigiului.

Ne propunem să găsim răspunsuri argumentate juridic la întrebările formulate mai jos, cu speranța că se vor aplica asupra problematicei propuse specialiști și practicieni în domeniu.

1. Are competența materială judecătoria-secția civilă să judece contestația la executare a unui titlu executoriu emis de către o autoritate publică?

Se pune problema să definim, potrivit Legii nr. 554/2004 privind contenciosul administrativ-cu modificările ulterioare, noțiunea de “autoritate publică”.

Astfel, dispozițiile art.2, alin.(1), lit.b) arată semnificația acestui termen:

b) *autoritate publică - orice organ de stat sau al unităților administrativ-teritoriale care acționează, în regim de putere publică, pentru satisfacerea unui interes legitim public; sunt asimilate autorităților publice, în sensul prezentei legi, persoanele juridice de drept privat care, potrivit legii, au obținut statut de utilitate publică sau sunt autorizate să presteze un serviciu public, în regim de putere publică.*

Observăm că sunt asimilate autorităților publice și persoanele juridice de drept privat care au obținut statut de utilitate publică ori sunt autorizate să presteze un serviciu public.

Pentru a înțelege mai bine ce persoane juridice ar putea fi asimilate autorităților publice, potrivit legii, vom prezenta aspecte dintr-o **speță** care are ca parte pasivă o Casă Județeană de Asigurări de Sănătate(CJAS), instituție subordonată Casei Naționale de Asigurări de Sănătate (CNAS).

În respectiva speță s-a solicitat anularea unui titlu executoriu emis de către CJAS, care avea ca obiect plata unei sume de bani pentru perioada 2003-2008, reprezentând contribuția suplimentară la asigurările de sănătate.

Contestatorul a invocat lipsa de temei legal a emiterii titlului executoriu, statutul acestuia fiind persoană fizică autorizată să desfășoare activități independente supuse impozitului pe venit, pensionar, cu venitul din pensie până la limita supusă impozitului pe venit, respectiv sub 1000 lei.

CJAS a susținut drept competența să judece litigiul judecătoria-secția civilă, ca instanță de executare, iar contestatorul, dimpotrivă, tribu-

nalul sau curtea de apel, secțiile contencios administrativ și fiscal (creanța fiind mai mare de 50 lei, curtea de apel ar fi competentă-v.art.10 din Legea 554/2004).

S-a pus poprire pe pensia contestatorului, creanța fiind recuperată înainte de soluționarea litigiului.

S-a dat câștig de cauză CJAS pe fond și în recurs.

În opinia noastră, instanța s-a aflat în eroare atât privind competența materială a judecătoriei-secția civilă să judece litigiul, cât și sub aspectul temeiului legal al titlului executoriu și prezentăm argumentele justificative prin intermediul acestei lucrări.

(Speța prezintă aspecte ce țin de judecarea temeiului legal al emiterii titlului executoriu de către CJAS, potrivit dispozițiilor Legii 95/2006 privind reforma în sănătate.)

Potrivit Statutului CNAS, aprobat prin Ordin nr. 222 din 4 noiembrie 2005, cu modificările ulterioare, această entitate este instituție publică, inclusiv CJAS care sunt subordonatele acesteia în teritoriu (art.2 din același statut). Art.1din statut prevede: *Casa Națională de Asigurări de Sănătate, denumită în continuare CNAS, este instituție publică autonomă de interes național, cu personalitate juridică, care administrează și gestionează sistemul de asigurări sociale de sănătate din România, în vederea aplicării po-liticilor și programelor Guvernului în domeniul sanitar.*

CJAS desfășoară activitate de jurisdicție administrativă specială, așa cum e definită de art. 2, alin.(1), lit.e) din Legea 554/2004: *e) **jurisdicție administrativă specială** - activitatea înfăptuită de o autoritate administrativă care are, conform legii organice speciale în materie, competența de soluționare a unui conflict privind un act administrativ, după o procedură bazată pe principiile contradictorialității, asigurării dreptului la apărare și independenței activității administrativ-jurisdicționale.*

Titlul executoriu emis de către CJAS este, potrivit art.2, alin.(1), lit.c), act administrativ, citez: *c) **act administrativ** - actul unilateral cu caracter individual sau normativ emis de o autoritate publică, în regim de putere publică, în vederea organizării executării legii sau a executării în concret a legii, care dă naștere, modifică sau stinge raporturi juridice; sunt asimilate actelor administrative, în*

sensul prezentei legi, și contractele încheiate de autoritățile publice care au ca obiect punerea în valoare a bunurilor propriete publică, executarea lucrărilor de interes public, prestarea serviciilor publice, achizițiile publice; prin legi speciale pot fi prevăzute și alte categorii de contracte administrative supuse competenței instanțelor de contencios administrativ.

În partea a doua a acestui articol se precizează că sunt asimilate actelor administrative și contractele încheiate de autoritățile publice care au ca obiect prestațiile publice. Iar CJAS prestează servicii sanitare (v.Statut CNAS, art.5, alin(1), pozitia 25: *încheie și derulează contracte de achiziții publice pentru medicamente și materiale sanitare specifice realizării programelor de sănătate, precum și contracte de furnizare de servicii medicale etc.*)

Am argumentat că este autoritate publică CNAS, respectiv CJAS, prin urmare au capacitate procesuală de folosință (principiul specialității capacității de folosință a persoanei juridice) în fața instanțelor de contencios administrativ.

Argumentele juridice prezentate mai sus trebuie coroborate cu dispozițiile art.10, alin.(1) din Legea 554/2004 privind contenciosul administrativ- cu modificările ulterioare, pentru a lămuri care este instanța competentă să judece contestația la executare a unui titlu executoriu emis de către o autoritate publică.

Acest articol prevede: art.10, alin.(1)- „*litigiile privind actele administrative emise sau încheiate de autoritățile publice locale și județene, precum și cele care privesc taxe și impozite, contribuții, datorii vamale, precum și accesorii ale acestora de până la 500.000 de lei se soluționează în fond de tribunalele administrativ-fiscale, iar cele privind actele administrative emise sau încheiate de autoritățile publice centrale, precum și cele care privesc taxe și impozite, contribuții, datorii vamale, precum și accesorii ale acestora mai mari de 500.000 de lei se soluționează în fond de secțiile de contencios administrativ și fiscal ale curților de apel, dacă prin lege organică specială nu se prevede altfel*”.

Totodată, si art.400, alin.(2), Cod procedură civilă, care se referă la contestația la executare, face trimitere la organele de jurisdicție, iar CJAS sunt organe de jurisdicție, cum am arătat mai sus.

Astfel, art.400, alin.(2), Cod procedură civilă prevede:

“*Contestația privind lămurirea înțelesului, întinderii sau aplicării titlului executoriu se introduce la instanța care a pronunțat hotărârea ce se execută. Dacă o asemenea contestație vizează un titlu executoriu ce nu emană de la un organ de jurisdicție, competența de soluționare aparține instanței de executare.*”

Prin urmare, din expresia “**ce nu emană de la un organ de jurisdicție**” deducem că se exclud din competența judecătorei, ca instanță de executare, titlurile executorii ce sunt emise de organe de jurisdicție.

Din reglementările legale arătate reiese că sunt competente tribunalele și curțile de apel, secțiile contencios administrativ și fiscal să judece contestațiile la executare a titlurilor executorii emise de către o autoritate publică.

2. În ce condiții se pune în executare titlul executoriu emis de către o autoritate publică?

În acest capitol trebuie să lămurim aspectele referitoare la instanța de executare în contenciosul administrativ și la condițiile pe care trebuie să le îndeplinească creanța urmărită în titlul executoriu.

Instanța de executare, potrivit art. 2, alin.(1), lit.ț) din Legea nr.554/2004 privind contenciosul administrativ- cu modificările ulterioare, **este instanța care a soluționat fondul litigiului de contencios administrativ**, înțelegând că fondul litigiului se soluționează la tribunal ori la curtea de apel, secțiile contencios administrativ și fiscal, cum s-a arătat în capitolul I al acestei lucrări.

În practica judiciară este esențial să se cunoască **dihotomia instanței de executare**, respectiv judecătoria-secția civilă și tribunalul și curtea de apel-secțiile contencios administrativ, ca instanțe de fond.

Instanța care va judeca contestația la executare trebuie să constate dacă respectiva creanță, care face obiectul titlului executoriu, întrunește condițiile cerute de art. 379, Cod procedură civilă. Aceste condiții se referă atât la debitor, cât și la creanța în sine.

Astfel, în art.379, alin.(1), se prevede că *nici o urmărire asupra bunurilor mobile sau imobile nu poate avea loc decât pentru o creanță certă, lichidă și exigibilă*.

Pentru a fi certă, creanța trebuie să emane și

de la debitor și să fie recunoscută de dânsul. - art.379, alin.(3). În speța prezentată creanța nu era certă, neîndeplinind dispozițiile acestui articol.

Criteriul care se referă la a fi creanță lichidă este întrunit, câtimea ei fiind determinată, chiar dacă e contestată, așa cum se prevede în alin.(4) al aceluiași articol.

Privitor la exigibilitatea creanței, în sensul că executarea acesteia poate fi cerută imediat, e dreptul autorității publice să ceară executarea, dar, în aceeași măsură, partea pasibilă de executare are dreptul să conteste titlul executoriu, suspendarea executării fiind posibilă până la soluționarea cauzei, potrivit legii; temeiul legal al executării urmând a fi susținut de către părțile litigiului în cadrul dezbaterilor procesuale.

3. Practica judiciară neunitară

Este important să subliniem și **concluziile Consiliului Superior al Magistraturii** în cadrul **Minutei din 1 iulie 2009**, emisă cu prilejul întâlnirii dintre membrii Comisiei "Unificarea practicii judiciare" compusă din președintele Secției de contencios administrativ și fiscal și al Secției comerciale de la Înalta Curte de Casație și Justiție, președinții secțiilor de contencios administrativ și fiscal și ai secțiilor comerciale de la curțile de apel.

Întâlnirea a avut drept scop discutarea unor probleme de practică neunitară în materia dreptului contenciosului administrativ și fiscal și a dreptului comercial, semnalate de către curțile de apel în trimestrul I 2009.

În urma analizei unei spețe asemănătoare celei prezentate în prezenta lucrare, de către comisia menționată, sub aspectul obiectului acesteia, Comisia CSM a concluzionat că instanța competentă este Secția de contencios administrativ și fiscal, respectiv tribunalul sau curtea de apel (în funcție de cuantumul sumei), iar legea diriguitoare este Legea 554/2004, legea contenciosului administrativ.

Citez din minuta CSM: "În susținerea acestei opinii, s-au precizat următoarele: în conformitate cu prevederile art. 10 alin. 1 din Legea nr. 554/2004, „litigiile privind actele administrative emise sau încheiate de autoritățile publice locale și județene, precum și cele care privesc taxe și impozite, contribuții, datorii vamale, precum și accesorii ale acestora de până la 500.000

de lei se soluționează în fond de tribunalele administrativ-fiscale, iar cele privind actele administrative emise sau încheiate de autoritățile publice centrale, precum și cele care privesc taxe și impozite, contribuții, datorii vamale, precum și accesorii ale acestora mai mari de 500.000 de lei se soluționează în fond de secțiile de contencios administrativ și fiscal ale curților de apel, dacă prin lege organică specială nu se prevede altfel". După cum se poate observa la o simplă lectură a textului, **legiuitorul nu a făcut distincție între taxele datorate la bugetul de stat și taxele datorate pentru serviciile publice prestate de stat în mod direct sau prin intermediul unor entități, fie ele autorități publice sau alte entități. În consecință, ceea ce interesează este ca litigiul să poarte asupra unor taxe instituite prin lege în vederea acoperirii cheltuielilor (în tot sau în parte) pentru prestarea unui serviciu public.** Față de cele arătate, Secția a VI-a Comercială a Tribunalului București a arătat că menține argumentele invocate în deciziile anterioare prin care **s-a dispus casarea sentințelor judecătorești și trimiterea cauzei spre competența soluționare la secția de contencios administrativ și fiscal."**

Totusi, problema speței prezentate nu o reprezintă doar competența materială a instanței, ci și temeiul legal al aplicării titlului executoriu care intră sub incidența Legii nr.95/2006 privind reforma în sănătate, respectiv a dispozițiilor art.213, alin.(1), lit.h), care prevede: (1) *Următoarele categorii de persoane beneficiază de asigurare, fără plata contribuției:h) pensionarii, pentru veniturile din pensii până la limita supusă impozitului pe venit.* Contestatorul are venitul din pensie mai mic decât 1 000 lei, suma care reprezintă limita supusă impozitului pe venit-potrivit art.69, Cod fiscal- și, în consecință, beneficiază de asigurare fără plata unei contribuții.

În Legea 95/2006 nu există reglementări privind contribuția la asigurările de sănătate a persoanelor care realizează în același timp venituri din pensii până la limita supusă impozitului pe venit și din activități independente supuse impozitului pe venit-acest aspect constituie cheia speței.

În acest sens, invederăm încă un argument care întărește lipsa temeiului legal privind obligarea la plată a contestatorului pentru perioada 2003-iunie 2008: astfel, abia de la data de 01 iulie 2008, a intrat în vigoare O.U.G.93/2008 care a

modificat parțial art.257 din legea 95/2006 privind reforma în sănătate, în sensul de a obliga la plata contribuției la asigurările de sănătate și persoanele care au întocmai statutul contestatorului, respectiv au venitul din pensie sub 1 000 lei și desfășoară și activități independente. Dar titlul executoriu, potrivit speței, este anterior acestei ordonanțe și noul act normativ nu se aplică retroactiv.

4. CONCLUZII

Soluționarea contestației la executare a unui titlu executoriu emis de către o autoritate publică este de competența tribunalelor și a curților de apel, secțiile contencios administrativ și fiscal. Autoritatea publică, în numeroase cazuri, pornește de la premisa că titlul executoriu este doar exigibil, neținând seama că respectiva creanță trebuie să fie și certă. Această manifestare a autorității publice constituie un exces de putere, așa cum este definit de Legea 554/2004 în art.2, alin.(1), lit.n): **exces de putere** - exercitarea dreptului de apreciere al autorităților publice prin încălcarea limitelor competenței prevăzute de lege sau prin încălcarea drepturilor și libertăților cetățenilor.

Justițiabilul are dreptul la apărare și la un proces echitabil soluționat într-un termen rezonabil (*Constituția României*, art.21 și 24, *Convenția europeană a drepturilor omului*, art.6), dar executarea se realizează prin aplicarea popririi de către autoritatea publică înainte de soluționarea dosarului și prin refuzarea suspendării executării, respectiv cu plata unei cauțiuni, apărarea devenind formală pe tot parcursul procesului.

Pentru justițiabilul vătămat, din speța prezentată, au rămas două posibilități de atacare a hotărârii irevocabile: contestația în anulare ori Curtea Europeană a Drepturilor Omului.

Demnitatea unei țări este importantă în relațiile internaționale, inclusiv la CEDO, și se câștigă și prin respectarea drepturilor cetățenilor săi.

BIBLIOGRAFIE

- Cod de procedură civilă;
- Constituția României revizuită (M.Of. nr.767/31 oct.2003);
- Convenția europeană a drepturilor omului;
- Legea 554/2004 privind contenciosul administrative (reactualizată);
- Site: e-Juridic.ro.

Sfârșitul dreptului internațional?!

avocat **dr. Valentin-Stelian Bădescu**

Baroul București.

Abstract

Dreptul internațional ar putea fi considerat o disciplină fundamental conservatoare impunând un status quo distributiv în interesele sale privind aplicarea normelor și principiilor sale despre rolul statului și modul de elaborare a legilor. Interesele tradiționale referitoare la suveranitatea și independența totală a statelor pot fi considerate prin analogie ca cadrul intern echivalent cu interesul exclusiv pentru protecția proprietății private într-o societate în care există indivizi extrem de bogați și indivizi care trăiesc în sărăcie. În ce măsură interesul pentru o justiție distributivă ar putea afecta sistemul de drept internațional. Chiar dacă sistemul de drept internațional nu reprezintă cauza sărăciei (deși totul depinde de definiția personală a cauzalității) este nevoie de o reformă pentru a eradica sărăcia? Ce fel de reforme sunt necesare?

International law might be viewed as a fundamentally conservative, embedding the rule of law in its principles about the role of the state and how is made. Its traditional concerns for executive sovereignty and uncompromised autonomy of states might be viewed as analogous in domestic setting, to an exclusive concern for protecting private property in a society where some are fabulously wealthy while others live in misery.

So, is the international legal system complicit in the immiseration of hundreds of millions? That system, insofar as it emanates from and rigidifies a particular structure of distribution, is part of the problem, but it also can part of the solution. To the extent that the international legal system provides a theoretical framework for ignoring the plight of the poor, it is part of the problem. To the extent that the system provides an institutional structure which to effect distributive justice, it is part of the solution. Likewise, to the extent that the system provides an analytical framework by which to recognize the plight of the poor and responsibility of the wealthy to effect distributive justice, it is also part of the solution. Finally, it is important to note that not every ethical obligation, and not every natural law obligation, must be reflected in positive law. Rather, it is necessary to examine the way in which transposition to positive law affects the value sought to be achieved.

Cuvinte cheie/ Keywords

instrumente juridice internaționale/international legal instruments, dreptul internațional public/ international law, Uniunea Europeană/ European Union, Organizația Națiunilor Unite/ United Nations; ordine juridică/ legal order, tratat internațional/ international treaty, modificare/ modification, încetare/termination, suspendare/suspension

1. ARGUMENTUM

Nu doresc să epatez și nici să preiau titlul ori argumentația cuprinsă în cartea lui Alain Gresh “Sfârșitul dreptului internațional?”, nu sunt fatalist, sunt doar realist și, după cum se poate vedea există un semn de întrebare. Nu cred pe de a - întregul nici în prezicerile nu foarte optimiste ale părintelui sociologiei; Auguste Comte¹, făcute acum 150 de ani conform cărora dreptul nefiind știință, va trebui să dispară încerc numai să trag un semnal de alarmă asupra prezentului, dar mai ales, viitorului dreptului internațional! De ce?

Trăim într-o lume mereu în mișcare și noțiunile abstracte își schimbă conținutul. Cum este de pildă cea despre moralitate în viață, politică și, mai ales în drept. Nu-i nimic bătut în cuie „ceea ce a mai fost, aceea va mai fi, și ceea ce s-a întâmplat se va mai petrece, căci nu este nimic nou sub soare” spune Eclesiastul². Ce era ieri deplin moral și justificat, în virtutea anumitor principii de drept, fără ca principiile să sufere vreo modificare, devine inacceptabil, din pricină că (uneori și nedeclarat) se consideră că nu întrunește criteriile de moralitate.

Nu putem aborda, succint evident, această vastă problematică fără un minim excurs la istoria recentă a lumii (ultimele două secole) din perspectiva relațiilor internaționale și a evoluției ordinii mondiale internaționale de la apariția dreptului internațional până în zilele noastre și o previzibilă evoluție a acestuia la începutul secolului XXI.

¹ Isidore Marie Auguste François Xavier Comte (17 ianuarie 1798, Montpellier - 5 septembrie 1857, Paris), a fost un sociolog și filosof francez. Absolvent al Școlii Politehnice, în anii 1817 - 1824 a fost secretar al lui Saint-Simon și a fost profund influențat de acesta. Saint-Simon a întrebuințat pentru prima oară termenul de *filozofie pozitivă*. Totuși lui Comte îi revine meritul de a fi elaborat un sistem coerent, cu o logică și o bază științifică superioară față de Saint-Simon. Auguste Comte a urmărit crearea unei filosofii *pozitive*, corespunzătoare ultimului stadiu la care omenirea trebuia să aspire în viziunea sa, după ce a trecut prin faza *teologică* și cea *metafizică*, care erau considerate drept faze necesare în dezvoltarea omenirii de la copilărie spre maturitatea din cea de a treia fază, a spiritului pozitiv.

² BIBLIA sau Sfânta scriptură, editura Institutului Biblic al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1982, p. 664.

2. STATUL SUVERAN ȘI DREPTUL INTERNAȚIONAL

Două fapte constante domină ultimele două secole de viață internațională și permit reunirea lor într-o singură perioadă juridică. Primul este persistența statului suveran. Această persistență antrenează pe aceea a sistemului interstatal. Al doilea rezultă din transformările profunde și succesive provocate în lume de către cauze ce nici nu mai trebuie amintite: revoluții politice, tehnice și industriale, războaie și mai ales cele două războaie mondiale pe parcursul a mai puțin de o generație, decolonizări, inventarea armei nucleare.

În societatea internațională, vastă dar compactă în același timp grație progreselor tehnice, aceste transformări au influențat viața tuturor popoarelor și le-au trezit sentimentele de unitate și de interdependență. Fără nici o îndoială, opozițiile, tensiunile și conflictele între state nu dispar și chiar se agravează adeseori. Aceste aspecte ale relațiilor internaționale sunt tradiționale și caracteristice societății, încă din Antichitate. Ceea ce este nou și se amplifică este conștientizarea, în aproape toate domeniile, a existenței intereselor comune, pe scurt, a solidarității internaționale.

În două sute de ani, cum a influențat această a doua constantă dreptul internațional? În toate epocile, dincolo de forma pasivă a unei simple conștientizări, solidaritatea internațională a condus la nașterea cooperării și a efortului colectiv pentru a putea găsi soluții la problemele de interes comun. Ori, acestea s-au succedat fără încetare fie în secolul al XIX-lea, fie în secolul al XX-lea, de la inventarea mașinii cu aburi și până la supra-dezvoltarea tehnico-economică din zilele noastre. În mod evident, dreptul internațional, care tocmai și-a definitivat forma într-o epocă în care raporturile internaționale erau esențial politice, nu putea să rămână același, în fața nevoilor noi și multiple ale unei lumi aflate în plin avânt. Pentru a răspunde cerințelor imperative de solidaritate internațională, el trebuie să se perfecționeze, să se îmbogățească, să se adapteze.

Încă de la începutul secolului al XIX-lea, statele lumii au fost conștiente de aceste nevoi. De la acea dată și până în zilele noastre, istoria dreptului internațional este marcată de eforturile de a remedia insuficiențele și punctele slabe ale dreptului internațional clasic, tradițional. Totuși, în

virtutea suveranității lor, ele au păstrat și dominat în orice moment regulile jocului. Amploarea și ritmul ameliorărilor și transformărilor au depins atât de buna lor voință și de înțelegerea dintre ele, cât și de creșterea solidarității internaționale.

În ciuda acestor obstacole, progrese substanțiale s-au înregistrat atât pe planul *instituțional* cât și pe planul *normativ*. Aceste progrese au fost mult mai rapide în secolul al XX-lea decât în secolul precedent. Rezultatele obținute au fost reținute de către *doctrină*, care și le-a însușit și le-a teoretizat.

3. EVOLUȚIA SOCIETĂȚII INTERNAȚIONALE

Principiul naționalităților, în sine, care ordona trecerea de la Stat princiar la Stat național, ar putea apărea ca o amenințare pentru societatea interstatală, al cărui fundament monarhic tradițional era garantul stabilității.

Totuși, deși revoluționară, noua ideologie a suveranității naționale reieșită din revoluțiile americană și franceză de la sfârșitul secolului al XVIII-lea, nu produce nici un rău nici Statului suveran și nici sistemului interstatal. Principiul suveranității naționale vizează originea puterii în stat și nu puterea statului. Dar, dacă statul nu a dispărut, atunci el încetează să mai fie posesia prințului, pentru a se identifica cu națiunea și a fuziona cu ea. Astfel, el nu mai este statul princiar și patrimonial, el devine statul național, și ca atare, el este în serviciul națiunii, ale cărei aspirații și nevoi, el trebuie să le realizeze. Identificându-se cu națiunea, statul preia bineînțeles condiția sa juridică. Ori, schimbându-și titulatura, suveranitatea nu-și schimbă sensul. Ea susține în continuare că suveranul, fie națiunea, fie regele, nu este supus nici unei puteri superioare, nici în interior și nici în exterior. Noul stat național moștenește deci toate atributele statului princiar. Pe plan internațional, rămâne în continuare un stat suveran ca și predecesorul său. Revoluția și Fostul Regim se regăsesc în același cult al individualismului statal.

Principiul naționalităților, care a traversat foarte repede granițele statului francez, aduce Statului național, pe de altă parte, și o justificare rațională universală. Conform acestui principiu, care conduce la dreptul oamenilor de a dispune

de ei înșiși, pentru ca suveranitatea să fie efectivă, fiecare națiune are dreptul să se constituie în stat independent. Trebuie să existe atâtea state câte națiuni există. Frontierele unui stat trebuie să coincidă cu acelea ale națiunii. Dacă un stat existent înglobează mai multe națiuni, el se expune riscului de dezintegrare. În mod invers, dacă o aceeași națiune este divizată în mai multe părți, încorporate în state diferite, ele posedă dreptul de a-și reface uniunea în sânul aceluiași stat. Ca și principiul suveranității naționale, principiul naționalităților este în același timp revoluționar și conservator. Este revoluționar atât timp cât el se opune ordinii europene stabilite de către statele monarhice pe baza cuceririlor sau a eredității. El este conservator imediat ce legitimând statul național, el legitimează statul suveran tradițional.

Pe acest fundament, secolul al XIX-lea este prin excelență, epoca naționalismului european. Conform principiilor revoluționare, Napoleon a adoptat principiul naționalităților ca o bază a politicii sale externe. Dar noile state naționale europene nu au apărut decât după domnia sa. În 1831 și 1832, rebeliunea belgienilor împotriva olandezilor și cea a grecilor împotriva Imperiului Otoman s-au sfârșit cu nașterea statului belgian, respectiv grec. Programul naționalist al Revoluției de la 1848 suscită o nouă recrudescență a revendicărilor. Apariția a noi state în spațiul eliberat de sub tutela imperiului otoman, precum și unificarea Germaniei și a Italiei, nu opresc cursa revendicărilor naționaliste în Europa. În secolul al XX-lea, între cele două războaie mondiale, au apărut noi state naționale europene (Cehoslovacia, Statele Balcanice, Statele Baltice), în timp ce statul polonez, divizat anterior în numele echilibrului, a fost reinstaurat.

3.1. Decolonizarea și reînnoirea interstatismului

Punerea în practică în mod continuu a principiului dreptului popoarelor de a dispune de ele însele trebuia să aibă ca rezultat o înmulțire a statelor naționale în urma celor trei valuri succesive de decolonizare. În consecință, interstatismul sau interstatismul se generalizează și se densifică.

În numele principiului națiunilor, încă de la începutul sec. al XIX-lea, noi state naționale s-au înființat în America, după ce fostele colonii spaniole și portugheze și-au câștigat independența.

Era de asemenea, o nouă raliere la sistemul interstatal. Încă de la intrarea lor în societatea internațională, aceste state vor cere ca “dreptul public european” să se aplice și în America, și să fie tratate ca entități suverane și egale cu statele tradiționale. Declarația președintelui Monroe în 1823 care interzice statelor europene să intervină în America, urmărește exact același lucru. Într-un alt context, egalitatea statelor votate de către Parlamentul din Westminster în 1931 a permis dominioanelor britanice dispersate în lumea întreagă să devină state complet suverane.

Noile state contestă în parte un drept ce a fost elaborat înainte ca ele să-și dobândească independența, dar sunt departe de a refuza bazele interstatale ale sistemului clasic, cerând chiar o accentuare a acestuia și văd în afirmarea și aprofundarea noțiunii de suveranitate un mijloc de a se face ascultate pe scena internațională.

Pe de-o parte într-adevăr, ele constată că, spre deosebire de vechile state sau de origine europeană, suveranitatea lor este “extracentrală” și “parțială” și că ele nu pot exersa în mod concret competențele care decurg din aceasta, sau care ar trebui să decurgă, în special în domeniul economic. La fel cum suveranitatea statelor europene s-a afirmat împotriva pretențiilor Papei și a Împăratului, la fel și noile state insistă pe conceptul de suveranitate împotriva imperialismului ale cărui victime se autoconsideră.

Pe de altă parte, interstatalismul, pe care această atitudine îl întărește, favorizează legea numărului, pentru că statele lumii a treia dețin majoritatea în cadrul societății interstatale și pot întoarce mecanismele funcționale, împotriva puterilor mai vechi. Repliate în defensivă, statele industrializate, își reafirmă la rândul lor și cu forța sporită, atașamentul lor pentru principiul suveranității. Mai mult, atunci când s-ar fi crezut că lumea s-a desăvârșit, cu granițe quasi-imuabile între state, reunificarea germană, dezmembrarea U.R.S.S. și a Yugoslaviei, stau mărturie pentru remarcabila forță a principiului naționalităților și aspirația popoarelor de a se constitui în state. În mod paralel, afirmarea drepturilor minorităților și a popoarelor autohtone, ca și noțiunea de “cetățenie europeană” (distinctă de naționalitate) prevăzute prin tratatul de la Maastricht, sunt marcate de către noile tendințe care ar putea limita puterea supremă a omniprezentului Stat în sfera internațională.

3.2. Teoria statului socialist

Această reînnoire a interstatalismului este cu atât mai marcantă cu cât statele ce se reclamă socialiste contribuie puternic la acest fapt, fără nici un paradox. Conform cu proiectele sale inițiale precum și după analiza lui Engels, - “Statul nu este abolit, el este slăbit” (Socialismul utopic și socialismul științific) - , Revoluția din Octombrie constituie o amenințare în același timp la adresa statului cât și împotriva ideii naționale ce îi servea de suport. Sigur, Lenin scria în “Statul și revoluția” că după triumful Revoluției, forma statală rămânea necesar aceeași, ca mijloc de realizare a dictaturii proletarietului. Totuși el adăuga că nu era vorba decât de o formă de o dispensă de amânare, statul urmând să dispară, când socialismul se va fi instalat definitiv. Pe măsură ce Revoluția se apropia de acest obiectiv final, statul va intra în perioada de slăbire progresivă, mergând până la dispariția sa completă.

Or, statul sovietic s-a afirmat, în timp ce alte state socialiste apăreau și se afirmau în cadrul societății internaționale. Stalin a justificat menținerea statului prin necesitatea păstrării unui mijloc de consolidare a “socialismului într-o singură țară”. Dar atașamentul Uniunii Sovietice pentru coexistența pacifistă a statelor având regimuri politice și sociale diferite trebuie să fie interpretată ca o acceptare a divizării lumii în mai multe state. Triumful Revoluției Socialiste a dat naștere unei noi structuri, statul socialist coexistând cu statul național. Totuși, această raliere la noțiunea de “suveranitate a poporului”, considerată ca fiind compatibilă cu dictatura proletarietului, a permis în mod rapid anularea ezitărilor. Suveranitatea statului a fost deci considerată la rândul său, și în raport cu teoria “realistă” a statului, ca un mijloc de consolidare și protecție a acestei dictaturi, adică a statului socialist. În mod progresiv, toate statele socialiste au recunoscut că suveranitatea statului, conform dreptului internațional, este un atribut indispensabil statului.

Definiția acestei suveranități, propusă de către autorii sovietici este identică cu cea tradițională. Este deci “o putere supremă care nu este limitată de către nici o altă putere și care este autonomă în interiorul statului și independență în relațiile cu celelalte state.”

Vom găsi deci în același timp suveranitate în cadrul statului și suveranitatea statului. Mai

întâi Uniunea Sovietică și mai târziu și celelalte state socialiste apărute după al doilea Război mondial, au contestat anumite reguli “capitaliste” și “burgheze” și au cerut crearea altor reguli necesare unei coexistențe pacifiste. Ca popoarele decolonizate, ei nu vizau totuși decât conținutul dreptului clasic, și nu structura sistemului său. În mod contrar, consecință a suveranității sale, autorii sovietici afirmă cu tărie că statul socialist nu se înclină decât în fața legilor scrise sau cutumiare, la care el a consimțit în mod efectiv. De altfel, principiile de coexistență pacifistă formulate de către statele socialiste derivă din aceste baze ale ordinii internaționale clasice, la consolidarea cărora ele au contribuit.

3.3. Depășirea interstatalismului?

Anarhia suveranităților și cooperare internațională. – anarhia, care rezultă din juxtapunerea suveranităților pe plan internațional, nu facilitează cooperarea. Statele au căutat să remedieze carența instituțională a societății internaționale, fără să renunțe totuși la sistemul interstatal clasic, în care ele văd cel mai bun garant al suveranității lor.

Într-o primă perioadă, adaptarea la necesitatea de a coopera, a rezultat din “forța lucrurilor”: fără mandat, marile puteri și-au rezervat dreptul de a regla ele însele chestiunile de interes comun. Astfel s-a format *de facto*, un sistem bazat pe preponderența lor.

Totuși, suveranitatea puterilor mici și mijlocii nu era avantajoasă. În plus, izbucnirea primului război mondial, a relevat limitele eficacității unui astfel de sistem. Mișcarea de organizare rațională a societății internaționale la care statele lumii s-au angajat încă din primul sfert de veac al sec. XIX-lea s-a accelerat după primul război mondial și din nou apoi, după cel de al doilea, sub presiunea noilor imperative economice și politice. Dar dacă noul sistem instituțional face progrese considerabile și pare ireversibil, el este încă departe de a fi depășit sistemul relațional tradițional și să satisfacă exigențele susținătorilor societății internaționale organizate.

Punerea la încercare a suveranității statului prin solidaritate internațională a condus, după aproape două secole de evoluție, la o pluralitate de sisteme, pluralitate care face să dispară nu sistemul interstatal clasic, ci numai monopolul său. Trebuie să notăm de asemenea ca organizația internațională așa cum este ea concepută astăzi,

nu neagă suveranitatea și nici nu o limitează; ea își găsește fundamentul în voința statelor și ea urmărește doar să permită o existență de suveranității cât mai armonios posibil.

3.4. Guvernarea de fapt a marilor puteri.

Distincția între marile și micile puteri aduce o veritabilă atingere principiilor tradiționale ale suveranității și egalității între state, atunci când marile puteri își atribuie ele însele un rol preponderent în rezolvarea problemelor de interes comun. Analiza juridică le conferea în acest caz calitatea de “guvernare de fapt” a societății internaționale.

Apariția unei astfel de puteri internaționale de fapt constituie o schimbare importantă și un progres în măsura în care marile puteri, conștiente de responsabilitățile lor, își exercită acțiunea lor colectivă în scopul interesului general. Această “putere” remediază deci carența instituțională a societății statelor suverane și apariția sa ar putea fi interpretată ca o etapă de tranziție către organizația internațională și către “supra – etatismul de drept”. Putem considera de asemenea că acest exercițiu al puterii internaționale de fapt, înfăptuit de către marile puteri, constituie “stadiul suprem” al interetatismului, în care suveranitatea, în principiu recunoscută tuturor, nu poate fi exersată în mod concret decât de către unii. Departe de a favoriza organizația internațională pe o bază universală, această concentrare a puterii internaționale între câteva foarte mari puteri, o fac să devină particular aleatoare și precară.

Încă de la începutul sec. al XIX-lea, evenimentele au deschis calea exercitării acestei acțiuni colective a marilor puteri. Aceasta, după ce a îmbrăcat provizoriu forma unui Directorat european s-a întins în decursul întregului secol sub forma Concertului European. Secolul XX a continuat și accentuat această tendință. În secolul XIX născut din acțiunea comună în ultima fază a războaielor napoleoniene, Directoratul european este instituționalizat prin articolul 6 din Tratatul de la Paris din 20 nov.1815: “pentru a facilita executarea prezentului tratat și consolidarea raporturilor intime ce unesc astăzi pe toți suveranii înspre binele lumii, Înaltele Părți Contractante au convenit să reînnoiască, în epoci determinate, fie sub auspiciile imediate ale suveranilor, fie prin miniștrii lor respectivi, aceste reuniuni consacrate

marilor interese comune și examinării măsurilor, în fiecare din epoci, vor fi găsite cele mai salutare pentru pacea și bunăstarea popoarelor și pentru menținerea păcii în Europa.”

Această dispoziție determina deci compoziția grupului de state dominante: *Tetrachie* formată din Anglia, Austria, Prusia și Rusia, care devine Pentarchie când Franța regelui Louis XVIII este și ea admisă, în urma Congresului de la Aix-la-Chapelle din 1818. Ea îi fixează adevărate funcțiuni guvernamentale, care trebuie puse în aplicare pentru a asigura menținerea ordinii monarhice în spiritul Sfintei Alianțe a monarhiilor de drept divin. În fine, acest tratat conferă marilor puteri europene ale momentului, un rudiment de organizație, prin intermediul congreselor periodice și mijloace de acțiune care merg până la intervenția militară. Acest prim “guvern internațional de fapt” nu va trăi prea mult, din cauza reticențelor Angliei, și unitatea de acțiune va fi imposibil de făcut în fața resurgentei mișcărilor naționaliste.

Totuși, exista ideea că marile puteri ar trebui să se concentreze asupra marilor probleme puse de presiunea mișcărilor de emancipare națională și de către expansiunea colonială în Africa. Sub o formă mai pragmatică decât precedentă, prin reuniunea conferințelor atunci când chestiuni de interes general o reclamă, “Concertul european” aduce permanența acestei nevoi de acțiune colectivă. În curând, cele 5 sau 6 mari puteri europene își arogă monopolul de a reprezenta comunitatea internațională; mai degrabă, ele au aerul să acționeze în cadrul sistemului interstatal clasic și acceptă lărgirea listei participanților cu statele mijlocii sau extra-europene (Congresul de la Paris din 1856, după războiul Crimeei; Conferința de la Berlin din 1885 asupra chestiunilor coloniale; De fapt, ele joacă mereu un rol preponderent în pregătirea, convocarea, organizarea acestor conferințe și în cadrul negocierilor care se derulează.

În secolul XX conferințele deschise puterilor interesate au devenit procedee normale de reglementare colectivă a marilor probleme internaționale. Exemplele abundă. În timp de criză, marile puteri comportându-se în mod evident ca niște guverne internaționale de facto au continuat să recurgă la forma “directorială”.

După încheierea Conferinței de la Versailles din 1919, Alianții au decis să-și continue lucrările,

în scopul de a urmări aplicarea tratatelor de pace încheiate. În acest scop ei au înființat Consiliul suprem interaliat, oferindu-i o anumită periodicitate, și secundându-l prin Conferința ambasadurilor (Franța, Anglia, Italia, Japonia și apoi Belgia). Era un nou directorat internațional “înstituit”. Între cele două războaie, Conferința de la München din 1938 la care participau Franța, Germania, Anglia și Italia a decis soarta Cehoslovaciei fără ca aceasta să fie de față și mai mult, fără Uniunea Sovietică.

Această conferință se apropie foarte mult de proiectul lui Mussolini din 18 martie 1933 la care au fost prezente Franța, Germania, Anglia și Italia, și al cărui prim articol suna în felul următor: “Cele patru puteri occidentale Germania, Franța, Anglia, Italia se angajează să realizeze între ele o politică efectivă de colaborare, în scopul menținerii păcii și se angajează să acționeze în cadrul relațiilor europene, ca această politică de pace să fie adoptată în caz de necesitate și de către celelalte state”. În mod vizibil, era o încercare de resuscitare a Directoratului european, ceea ce presa franceză din epocă nu a ezitat să-i califice ca fiind un “club al măcelarilor”.

În fine, în timpul și după sfârșitul celui de al doilea război mondial, sistemul reapare în funcție de modalitățile “instituționale”, ceea ce reamintește o dată în plus de modelul Directoratului european. Imediat după 30 octombrie 1943, după întâlnirea lor de la Moscova, cei trei – SUA, Anglia, URSS – publică o declarație comună și acceptată și de către China, anunțându-și angajamentul de a prelungi acțiunea lor comună după război pentru restabilirea și menținerea păcii. Găsim în protocolul lucrărilor de la Yalta din 11 februarie 1945 adoptat de către Anglia, SUA și URSS, o listă impresionantă cu teme dezbătute. În cea de a XIII-a parte a acestui document, cei trei mari au decis că miniștrii lor de Afaceri Externe “se vor întâlni în viitor cât mai des posibil, cel mai probabil o dată la 3 sau 4 luni.”

În continuare, după sfârșitul războiului, s-a constituit un “Consiliu de miniștri ai Afacerilor Externe”, la care a aderat și Franța. De această dată este vorba de un organism permanent având sediul la Londra și un secretariat permanent. Este chiar prevăzută și o distincție foarte clară între acest nou organism în patru, și întâlnirile trilaterale înstitute prin protocolul de la Yalta.

Semnificația reală a acestor întâlniri repetate este astăzi ca și ieri aceeași, și anume că marile puteri își rezervă rolul decisiv în cadrul relațiilor internaționale. În fața numeroaselor probleme care asaltă societatea internațională actuală, acțiunea lor comună a părut ca fiind singura alternativă posibilă în organizația mondială.

Rămâne numai de văzut dacă puterile de azi nu sunt cumva exact aceleași cu cele de ieri. În mod oficial, membri permanenți în cadrul Consiliului de Securitate al ONU ei sunt în număr de cinci: China, SUA, Franța, Anglia și Rusia. Puterea internațională care era deținută de către Europa, cel puțin până la primul război mondial, s-a universalizat după al doilea război mondial. La origine, determinarea celor cinci a fost fondată pe rolul lor jucat în războiul împotriva Japoniei și Germaniei și și-a găsit justificarea ulterioară în faptul că aceste 5 state sunt și singurele care dețin arma nucleară. Totuși, în realitate, datorită pierderii coloniilor și relativei mici întinderi a teritoriilor lor naționale, statele europene au cedat preponderența celor două superputeri, SUA și URSS, aceasta din urmă ștergându-se ea însăși în favoarea celei dintâi, fapt foarte apreciat de SUA, căreia căderea imperiului sovietic și slăbiciunea politică a Europei i-au asigurat o dominanță incontestabilă în viața internațională.

După dominația americano-sovietică, a urmat la sfârșitul anilor '80 un sistem unipolar, în sânul căruia în lipsa de contrapondere, SUA a făcut să triumfe punctul său de vedere, grație unei indiscutabile superiorități militare, chiar dacă supremația lor economică, copleșitoare după cel de al doilea război mondial, a fost repede echilibrată de către creșterea în putere a Europei, a Japoniei și chiar a câtorva state din Asia de Sud - Est cum ar fi Coreea de Sud.

O viziune exclusiv unipolară a relațiilor internaționale ar fi abuziv simplistă. Trei elemente în special le fac mult mai complexe. Pe de-o parte China, deși ea se apără, printr-un joc abil de echilibru și grație numeroasei populații apare din ce în ce mai des ca o mare putere de care trebuie să se țină cont. Pe de altă parte, anumite puteri păstrează sau au cucerit un rol regional foarte important chiar dacă nu au sau nu mai au responsabilități mondiale; este cazul Japoniei în Pacific, Angliei în Commonwealth, sau cu precădere este cazul Franței în Africa. În fine, practica întâlnirilor

frecvente între principalele state occidentale le permite o sincronizare continuă, fapt ce se reflectă și din echilibrul pe cale să se restabilească între America și aliații săi (Europa, Japonia).

Această sincronizare în domeniul politicii și strategiei găsește de acum înainte și o dată cu destrămarea URSS, un cadru favorabil pentru 3 sau 5 membri permanenți în Consiliul de Securitate al ONU (SUA, Franța, Anglia; aceiași și în plus China și Rusia).

Pe partea lor, și țările lumii a treia au stabilit, mai ales cu mișcarea de nealinieri (din 1961) și Grupul celor 77 (din 1964) grupuri de presiune influență, un fel de contragreutăți la scară mondială, constituite în același timp pentru a contrabalansa bipolarizarea cât și pentru a fi luate în considerare problemele statelor sărace: în lipsa puterii, jucând cu rivalitatea superputerilor, mișcarea lor devine din ce în ce mai slabă, unitatea lor este amenințată de către diferențele din ce în ce mai evidente dintre țările lumii a treia: în timp ce Africa devine din ce în ce mai subdezvoltată, America Latină cunoaște o relansare democratică fără însă a rezolva problemele economice, în timp ce dezvoltarea Asiei sau măcar a câtorva state din Asia, este deja o realitate tangibilă.

4. Eforturi de instituționalizare

Ideea de a organiza politic societatea internațională s-a născut ca reacție la anarhia ce rezultă din conflictele internaționale și insuficiența doctrinei echilibrului. Ea are ca scop integrarea tuturor statelor lumii într-un sistem unitar, care cuprinde anumite instituții capabile să prevină și să rezolve conflictele de interese între partenerii săi.

Pentru a depăși realmente interetatismul, trebuie să existe cel puțin o organizație politică centralizată, dispunând de mijloace de constrângere sau de convingere asupra statelor și de putere de coordonare a instituțiilor tehnice și regionale. De fapt, toate eforturile realizate până acum, nu au permis apropierea de această schemă teoretică. Toate alegerile decisive marchează voința statelor de a păstra sistemul interstatat. Sigur, numeroase organizații au fost create, dar chiar numărul lor mare evocă grija de a le plasa în poziție de inferioritate în raport cu marile puteri. Dispersia responsabilităților, întrepătrunderea domeniilor de acțiune a organizațiilor face și mai dificilă coordonarea lor și justifică refuzul de a le

recunoaște o putere de decizie autoritară. Această atitudine negativă a statelor are și excepții, mai ales la nivel regional, unde solidaritățile sunt mai marcante și mai evidente.

În ciuda regreselor temporare, tendința generală merge spre o coerență și o eficacitate sporită a organismelor internaționale. Crizele și tensiunile societății internaționale, demonstrând insuficiențele cooperării interstatale, obligă fortificarea rețelei de organizații și să le fie încredințată soluționarea problemelor din ce în ce mai dificile.

Înainte de al doilea Război Mondial apelurile în favoarea unei organizații structurate în relațiile internaționale au rămas mult timp de domeniul doctrinei sau al propagandei. Triumful interstatalismului părea oamenilor de stat incompatibil cu orice sacrificiu al suveranității. Astfel, primele inițiative au vizat doar ameliorarea procedurilor tradiționale de cooperare.

Șocul primului război mondial a permis luarea în calcul a unei adevărate revoluții, prin construirea unei puteri internaționale de drept, superioare statelor: Societatea Națiunilor este creată prin Conferința de pace de la Versailles din 28 aprilie 1919, în scopul de a menține în perioada de pace solidaritatea popoarelor democratice și de a împiedica un nou război civil.

4.1. Expansiunea normativă

Intensificarea relațiilor internaționale, conștientizarea interdependențelor existente au favorizat și mai mult progresul cantitativ al dreptului internațional decât dezvoltarea organizațiilor internaționale. Totuși, cele două fenomene sunt legate între ele, pentru că funcționarea acestor organizații a dat naștere unei mișcări convenționale importante și unei ramuri specifice complementare dreptului internațional.

Mult timp aflată sub influența ritmurilor specifice ale procesului cutumiar și convențiilor bilaterale, îmbogățirea normelor internaționale se accelerează și se raționalizează odată cu procedura de codificare și cu generalizarea convențiilor multilaterale la nivelul diferitelor ramuri ale dreptului internațional. Intrarea pe scena internațională a mai mult de o sută de noi state dă un nou suflu acestei tendințe, în același timp într-un sens revizionist, cât și în sensul extinderii tuturor aspectelor ale vieții sociale.

În secolul al XIX-lea evoluția rămâne destul de lentă. Sunt cu precădere vizate dreptul războiului și cel al comunicațiilor internaționale, și într-o mai mică măsură și destul de tardiv, dreptul umanitar și dreptul comercial. Acesta este caracteristic unui drept elaborat de către și pentru marile puteri ale epocii, aflate încă sub influența doctrinelor mercantiliste.

Dreptul războiului s-a îmbogățit cu reglementarea de neutralitate permanentă (Elveția, 1815; Belgia, 1831) și cu reglementarea războiului maritim, prin Tratatul de la Paris din 1856. Prevederea conflictelor și anticiparea lor se bazează pe o resuscitare a tehnicii arbitrajului.

Dreptul comunicațiilor se dezvoltă în paralel cu progresul tehnic: creșterea intensității traficului maritim și nevoile marilor puteri au condus la impunerea principiului libertății strămtorilor și a canalelor interoceane. Principiul libertății mărilor fusese deja definit de o manieră extensivă, în cazul fluviilor internaționale. Sunt reglementate în mod progresiv transporturile feroviare, relațiile poștale și telegrafice.

Prima tentativă de umanizare a dreptului războiului a fost luată cu ocazia Convenției Crucii Roșii în 1864. A trebuit să se aștepte până la Convenția din 1890 pentru a se da curs declarației de intenție de abolire a sclavajului, enunțată încă din 1815. Progresul este evident, prin adoptarea ulterioară a „tratatelor-lege” multilaterale, pentru protecția sănătății, proprietății industriale (Paris 1883), a operelor literale și artistice (Berna, 1886). Contrar acestui progres, procedeul tradițional al tratatelor bilaterale rămâne în continuare valabil și utilizat în rezolvarea chestiunilor comerciale internaționale și se realizează aici de o manieră indirectă, prin inserția clauzei națiunii celei mai favorizate, fapt ce autorizează generalizarea dispozițiilor cele mai recente.

Începutul secolului al XX-lea este marcat în mod special de dezvoltarea dreptului războiului. „Jus in bello” a avut două mari Conferințe la Haga, în 1889 și 1907, ce au elaborat trei, respectiv 13 convenții asupra prevenirii războiului, desfășurării ostilităților și asupra regimului de neutralitate. S-au înregistrat progrese și în domeniul umanitar. „Jus ad bellum” marchează prohibiția parțială (Pactul Societății Națiunilor) și mai apoi totală (Pactul Briand-Kellogg din 28 august 1928) referitoare la agresiunea armată. Marile organizații (Societatea

Națiunilor și O.I.T.) favorizează negocierea a numeroase convenții tehnice și sociale și deschid calea primelor încercări de codificare în dreptul internațional (Geneva, 1930).

Totuși, criza din 1929 și reacțiile protecționiste pe care ea le-a declanșat ne demonstrează inconvenientele absenței unei ordini economice internaționale. Gravele atingeri ale drepturilor fundamentale ale individului dovedesc caracterul destul de teoretic al normelor convenționale și în același timp insuficiența procedurilor de control exercitate de către organisme internaționale³.

Epoca contemporană, după cel de-al doilea război mondial, cunoaște o asemenea expansiune în domeniul normelor internaționale că se poate vorbi de o veritabilă „explozie” normativă și este oportun să se dividă dreptul internațional într-un anumit număr de ramuri, dacă nu chiar de discipline autonome: dreptul războiului și neutralității, dreptul mărilor, dreptul aerian, dreptul diplomatic și consular, dreptul tratatelor, sectoare tradiționale, trebuie adăugate teme complet sau parțial inedite, dreptul spațial, protecția drepturilor anului, dreptul internațional al economiei și al dezvoltării, drept administrativ internațional, drept al organizațiilor internaționale, dreptul mediului, dreptul cooperării științifice și tehnice etc. Discipline pe care le credeam deja „stabilizate” și deci într-o foarte mică măsură îndreptate spre o îmbogățire convențională substanțială sunt repuse în discuție; de aici, un nou avânt al procesului cutumiar și convențional. Ilustrările cele mai frapante ale acestui fenomen sunt dreptul mărilor și dreptul internațional economic și într-o mai mică măsură dreptul tratatelor sau cel al mediului.

Nu trebuie să fim mirați de o astfel de situație; ea răspunde unei nevoi de coerență și siguranță juridică, care se resimțea deja într-o comunitate internațională redusă la circa 60 de state. Autorii Cartei Națiunilor Unite nu și-au fixat ca obiectiv codificarea și dezvoltarea dreptului internațional (art. 13). Această nevoie nu putea fi decât amplificată într-o societate ce numără aproape 200 de state.

5. Adaptarea calitativă a dreptului internațional

Relativa pacificare a societății internaționale contemporane conduce la punerea accentului pe

relațiile din timp de pace, care au un caracter esențial economic. Pe măsură ce se mărește comunitatea internațională accentul se deplasează de la problemele comerciale și monetare ale marilor puteri spre cele de dezvoltare economică. Se observă o inversare a raporturilor de prioritate între menținerea păcii și dezvoltarea economică și socială; pentru autorii Cartei Organizației Națiunilor Unite, stabilirea unei ordini economice internaționale eficace este o garanție pentru securitatea internațională; pentru majoritatea actuală a statelor, relațiile pacifiste reprezintă condiția prealabilă a unei dezvoltări economice.

Obiectivele dreptului internațional s-au diversificat: menținerea păcii trebuie corelată cu decolonizarea, lupta împotriva rasismului și a apartheidului, cu dezarmarea, protecția drepturilor omului, a mediului și a resurselor naturale, cu exigențele unei dezvoltări rapide. Fiecare din aceste preocupări antrenează anumite ramificații complementare diverselor ramuri ale dreptului internațional; astfel, prevenirea poluării acționează asupra dreptului mărilor, dreptului fluvial internațional, dreptului aerian, dreptului internațional economic etc.

Această conștientizare a interdisciplinarității are consecințe vizibile asupra metodelor de elaborare a dreptului. Procesul de codificare organizat și trasat de Carta Organizației Națiunilor Unite a apărut, timp de 20 de ani, bine adaptat demersului de dominație juridică. Dar astăzi, el se arată insuficient de dinamic. În domeniul economic, atât pentru dreptul mărilor, cât și pentru dreptul mediului, statele preferă să impună un anumit număr de principii fundamentale din care se vor deduce reglementările convenționale, în loc să urmeze metoda inductivă tradițională, de la particular la general. Această abordare prezintă anumite caracteristici. Statele, mult mai conștiente de implicațiile alegerilor lor, ezită să încalce regulile de bază și se angajează să le respecte⁴.

Această atitudine este cu precădere evidentă în privința angajamentelor cu caracter financiar, cum ar fi cele de asistență pentru statele subdezvoltate sau reglementare monetară internațională, și are și un caracter mai general: pentru că trebuie să se adapteze realităților unei schimbări continue, regulile dreptului internațional economic nu prezintă în general rigoarea și cu atât mai puțin rigiditatea normelor ce acționează în domeniile mai „tradiționale”. Mai maleabile și

³ Nguyen Quoc Dinh, Patrick Daillier, Alain Pellet, *Droit international public*, 5e Edition, Paris, 1994, p. 38

⁴ Idem, p. 41

mai flexibile, aceste norme sunt scrise intenționat la condițional-optativ și constituie mai mult niște îndemnuri decât comenzi, descriu obiective dezirabile și nu obligații de rezultat și comportament. Recurgerea la instrumente juridice mai puțin constrângătoare, cum ar fi recomandările organizațiilor internaționale, acordurile informale, angajamentele subcondiționate, „codurile de conduită”, permit asigurarea cooperării între state, păstrându-i intactă suveranitatea.

În schimb, un interes cel puțin egal celui arătat formulării normelor abstracte este arătat și ameliorării continue a reglementărilor inițiale și controlului efectuării lor. Aceasta se traduce mai întâi prin acceptarea conceptului „dualității normelor”, dacă nu chiar a „pluralității normelor”. Această încălcarea a regulii de drept tradițională, evidentă mai ales în dreptul dezvoltării, a fost necesară datorită diversificării subiectelor vizate, aceste norme nu puteau regla raporturi între țările dezvoltate cu țările în curs de dezvoltare, raporturi între acestea din urmă, raporturi între țările grav atinse de criza economică cu celelalte categorii de state. Aceasta conduce la înscrierea fiecărei etape de reglementare într-o schemă de termen mediu sau lung, denumite după caz „strategie internațională” sau „program integrat”. Se pun deci în practică proceduri de informare și control, adoptate fiecărui caz în speță, de la formulele cele mai oficioase și până la reglarea arbitrară sau jurisdicțională internațională.

Va fi deci chiar posibil să se prevadă mecanisme de sancțiuni mai eficace decât modalitățile tradiționale ce făceau apel la responsabilitate internațională între state. Aceste sancțiuni, în raport cu regulile pe care le vizează și trebuie respectate, sunt graduale și suple: dezbateri în contradictoriu, publicarea de rapoarte, amenințări de excludere (BIRD și FMI), arbitraj, recurs jurisdicțional excepțional (Curtea de Justiție a Uniunii Europene).

Vedem astăzi concretizarea progresivă a noțiunii de „responsabilitate comună a Statelor față de comunitatea internațională”, traducere juridică a faptului că solidaritatea și interdependența statelor sunt în creștere. Astfel, *Charta drepturilor și obligațiilor economice ale statelor* (1974) stabilește ca responsabilități comune exploatarea fundului mărilor, „patrimoniul comun al umanității”, și protecția mediului. Punctul final în

evoluția dreptului internațional în această direcție s-ar traduce prin recunoașterea unei ierarhii a normelor și prin extinderea conceptului de crimă internațională asupra tuturor atingerilor grave aduse normelor superioare (agresiune, dominație colonială, genocid, poluare masivă a atmosferei și a mărilor). Totuși, statele ezită încă să se angajeze pe această direcție, care ar consacra un recul net al interetatismului.

De altfel, nu au dispărut încă toate obstacolele politice și tehnice care au frânat până aici apariția unui drept internațional coerent și structurat. Procedurile de adoptare și intrare în vigoare a celor mai importante angajamente convenționale rămân lente și greoaie, în așa măsură că ameliorarea acestor proceduri a devenit preocuparea comună a organizațiilor universale. Este necesar în special dezvoltarea celor mai flexibile tehnici de adaptare continuă a tratatelor, ținând cont de ritmul rapid al progresului tehnic. În ceea ce privește metodele „moderne” de elaborare a dreptului, ele prezintă niște dezavantaje: incertitudini asupra stării dreptului pozitiv, fapt ce favorizează violarea sa; riscuri crescând în ceea ce privește incompatibilitatea normelor internaționale între ele. Acest risc de incompatibilitate provine nu numai din multiplicarea regulilor de drept internațional, dar poate cât mai ales, din regionalismul juridic.

6. Consolidarea dreptului internațional regional⁵.

Dezbaterea asupra regionalismului internațional prezintă multiple fațete, politice, economice, ideologice, juridice. Din acest ultim punct de vedere, întrebarea care se impune este dacă regionalismul juridic este oportun din punct de vedere internațional general: favorizând instituțiile regionale și dând putere „corpului” normelor regionale, ar putea părea că se dorește evitarea mecanismelor universale și frânarea adoptării regulilor generale; dar în același timp, dispunem astfel de un „laborator de idei și practică”, și grație acestei anticipări experimentale au fost realizate noi progrese la nivel mondial.

De 30 ani încoace, tendința de regionalizare s-a întărit și generalizat în urma a două fenomene majore: decolonizarea și încercările de integrare politică și economică. Decolonizarea a făcut ca țările continentelor african și asiatic să aibă

⁵ Idem, p. 44

aceleași preocupări ca cele avute de America Latină de la începutul secolului al XIX-lea: toate noile state încearcă să elaboreze la nivel regional reguli pe care ele le vor apăra în mod colectiv în fața instanțelor universale, în domeniul luptei împotriva colonialismului succesiunii statelor, reglementării diferendelor teritoriale, dezvoltării. Marile puteri și statele europene nu mai sunt în măsură să împiedice finalizarea acestor revendicări și vor fi de aici încolo și ele tentate de strategia regională, ca tactică defensivă. Modalitățile de elaborare a dreptului mărilor în cursul ultimilor 20 de ani demonstrează în mod clar acest fenomen. Dezvoltarea dreptului regional împrumută metode complexe, unde se combină procesul cutumiar tradițional – a cărui legitimitate a fost admisă de jurisprudența internațională – cu diplomația „parlamentară” în cadrul conferințelor și organizațiilor regionale. Dar regionalismul nu este numai o reacție de protecție împotriva unui mediu internațional ostil și defavorabil. Este, de asemenea, un fenomen pozitiv, care dezvăluie solidarități mai puternice decât la nivel universal. El dă naștere, cel puțin, unei rețele foarte dense de relații de cooperare și de mecanisme de control constrângătoare pentru state (protecția drepturilor omului în cadrul Consiliului Europei sau al O.S.C.E.). În anumite conjuncturi speciale, regionalismul permite apariția unor ordine juridice atât de specifice, încât cu greu pot fi detectate în ele elemente ale dreptului internațional. Aceste ordini juridice se caracterizează prin: importanța ocupată de actele unilaterale „autoritare”, adică a normelor juridice elaborate de și în numele organizației regionale, prin importanța procedurilor jurisdicționale de control a comportamentului statelor membre, și eventual prin efectul direct al normelor respective ce se manifestă asupra indivizilor.

Având în majoritatea timpului ca obiectiv crearea unei uniuni vamale sau economice, aceste organizații integrate se bazează pe politici economice comune, care supun statele membre unei ordini economice internaționale mult mai coerentă și eficace decât cea existentă pe plan universal. Astfel, regionalismul poate părea ca un „contra-model”, susceptibil de a împiedica încercările actuale de reorganizare a ordinii economice internaționale. Dar este de asemenea o bună ocazie de a testa anumite încercări de reformă

în raporturile dintre statele în curs de dezvoltare sau în raporturile dintre statele dezvoltate și cele subdezvoltate.

Atât timp cât nu este vorba decât de o cooperare regională, raporturile între ordinea juridică regională și dreptul internațional general rămân conforme problematicei tradiționale: se convine să se aplice regulile obișnuite asupra compatibilității cutumelor și a convențiilor particulare, cu cutumele și convențiile de uz general. Apariția organizațiilor „supranaționale” obligă la o reconsiderare a acestei problematicei, atât pe plan cantitativ, cât și calitativ. Cazul Uniunii Europene este un bun exemplu: U.E. se substituie statelor sale membre, ca actor pe scena internațională, într-un număr din ce în ce mai mare de domenii (vamă, comerț, pescuit maritim, protecția mediului etc.) și această tendință va fi și mai accentuată odată cu accelerarea integrării (politică socială, imigrare, relații externe etc.). Se înmulțesc ipotezele care susțin concilierea imperativelor de drept comunitar cu cele ale dreptului internațional (în special dreptul tratatelor).

Dar întrebarea se pune mai ales din punct de vedere calitativ și în termeni inediti: raporturile între dreptul internațional și dreptul comunitar trebuie reglate după problematica dreptului internațional general sau după aceea a raporturilor drept internațional - drept național? Jurisprudența comunitară caută cu prudență un răspuns la această întrebare: ea încearcă să salveze autonomia normativă a dreptului comunitar, respectând în același timp principiul superiorității dreptului internațional general asupra ordinelor juridice parțiale.

7. Analiză doctrinală

În mod natural, evoluția doctrinei se explică în mod clar prin evoluția vieții internaționale însăși, evoluție pe care dreptul pretinde că o încadrează. Cinismul voluntarismului pozitiv, care pretinde să descrie dreptul așa cum este el, fără să se ocupe de finalități sau de morală, este dominant pe parcursul întregului secol XIX. După Primul Război Mondial și conform spiritului Societății Națiunilor, doctrina va încerca să explice de o manieră rațională mecanismele dreptului internațional, fără a ceda tentației amoraliste, dar fără a rezista celei abstracționiste.

De la 1945, se distinge cu precădere două tendințe, în ciuda mării diversități de opinii: o parte a

doctrinei reia latura pozitivistă, dar debarasându-se de dogmatismul voluntarist ce o caracteriza, în timp ce la pol opus, se situează alți autori ce adoptă militantismul juridic. Trebuie să realizăm însă, că această clasificare este simplistă: vechi curente continuă să existe să reapară și mulți autori combină în mod conștient sau nu, doctrine în aparență foarte diferite, dar statul și funcțiunile sale rămân mereu în centrul tuturor controverselor;

7.1. Pozitivismul

Pozitivismul este o noțiune ambiguă. În sensul propriu, susținătorii săi se limitează să descrie dreptul în vigoare, și în această accepțiune puțini internaționaliști recuză termenul și calificativul de “pozitiviști”. Totuși, pentru o lungă perioadă de timp și mai ales astăzi, acest sens inițial, original, a fost ocultat, de aici confiscarea pozitivismului de către voluntarism, care reprezintă o reconstrucție a realității plecând de la un postulat discutabil precum acela care spune că voința statului constituie fundamentul cu caracter obligatoriu al regulilor de drept. Sub această formă, “pozitivismul”, a devenit de la Vattel încoace doctrina dominantă și a rămas astfel până către primul sfert al secolului XX. Continuând să exercite o mare influență, el a suferit apoi o oarecare eroziune sub efectul mai multor fenomene: renașterea, dreptului natural și apariția militantismului juridic, cât și diversificarea doctrinală împreună cu contestările Kelviene, obiective și pragmatice.

După Moser și G.F. Martens, tradiția pozitivistă s-a instaurat puțin câte puțin, pentru a deveni către sfârșitul secolului al XIX-lea marea școală pozitivistă clasică. Ea a apărut ca urmare a introducerii pozitivismului în științele sociale, deci în cea juridică de asemenea, și mai ales datorită lucrărilor a doi autori germani: Jellinek, teoretician de drept public general și Triepel, internaționalist și fost decan al Facultății de drept din Berlin. Pozitivismul clasic se definește prin două trăsături caracteristice: el este etatist și voluntarist, pentru că admite că statul este unica izvoare de drept și în consecință acesta nu depinde decât de voința sa. Plecând de la aceste premize, el nu are nici o dificultate în a gândi precum Vattel și să conserve ca și el, sistemul interstatal edificat de către fostul regim. El îl modernizează totuși prin completa eliminare a dreptului natural și printr-o analiză sistematică, științific făcută grație unei

creșteri sporite a datelor practice și a progresului metodologiei.

La începutul sec XX, italienii Anzilotti și Cavaglieri s-au adăugat acestora. Cu ei, efortul de sistematizare se dezvoltă și mai mult. Pentru ei, obiectul științei dreptului este dreptul pozitiv; funcția sa principală este să determine și să explice regulile în vigoare “compunându-le într-o formă de sistem logic”. O parte a doctrinei franceze contemporane se străduiește să reînnoiască abordarea voluntaristă tradițională, abordare cea sedus și un mare număr de autori din Lumea a III-a.

Totuși, incapacitatea statelor de a menține pacea și incapacitatea sistemului interstatal fondat pe respectul suveranității, de a se adapta pe deplin exigențelor solidarității internaționale au antrenat regresivitatea acestui “pozitivism” format de altfel din realități ale vieții internaționale, realități pe care el se mulțumește în a le descrie. Din această cauză pozitivismul clasic va fi ținta a două tipuri de atacuri chiar din partea acelor ce acceptă postulatul anti-idealism.

Sepresupunesubstituireateorieivoluntarismului juridic cu alte teorii; acesta este scopul urmărit de școala normativistă condusă de Hans Kelsen pe de o parte și de școala obiectivistă sau sociologică condusă de G. Scelle pe de altă parte. Ambele încearcă să de o explicație celor două concepte - cheie ale pozitivismului clasic, statul și suveranitatea, propunând niște alternative.

7.2. Normativismul

Teoria normativistă a lui Kelsen, care împreună cu Alfred Verdross și Joseph I. Kunz au fondat “Școala de la Viena” se caracterizează prin dorința de a debarasa dreptul de toate “impuritățile sale”. El însuși o caracterizează ca fiind “teoria pură” a dreptului.

Definindu-se pozitiviști, Kelsen și școala sa recunosc existența statului, dar de o manieră au totul diferită de cea a pozitiviștilor clasici. Definind dreptul ca un complex ordonat de norme asimilabile statului, ei deduc din acest postulat dispariția suveranității. În plus, spre deosebire de pozitiviștii clasici, normativiști nu recunosc statelor calitatea de subiecte directe și exclusiviste de drept internațional și acordă o importanță decisivă noțiunii de sancțiune.

Ca și Kelsen, George Scelle respinge noțiunea de suveranitate statală, dar din motive diferite.

Inspirându-se din temele lui Duquitt, Scelle extinde concepția solidaristă a acestuia asupra societății internaționale și observă că solidaritatea socială există și aici, ca și în societatea internă. După părerea sa, nu există nici o diferență de natură (esență) între cele două, pentru că ambele sunt două “societăți-indivizi”.

“Societatea internațională rezultă nu din coexistența și juxtapunerea statelor, ci din contră, din întrepătrunderea popoarelor gratie comerțului internațional (în sens larg). Ar fi foarte curios ca fenomenul de sociabilitate, care se află la baza societății statale, să se oprească la frontierele statului”. Odată făcute aceste constatări, Georges Scelle poate contrabalansa pozitivismul clasic și spune că dreptul internațional este, ca și dreptul intern, un drept care se aplică indivizilor, aceștia fiind deja membri în diferite societăți naționale. Nu există drept interstatal. Dreptul internațional trebuie să se numească “dreptul oamenilor”, cuvântul “oameni” fiind folosit în sensul de “in-divizi”.

Începând chiar de atunci, societatea internațională universală deține singură suveranitatea și inexistența organelor internaționale superioare statelor relevă o “carență instituțională”, fapt ce este ușor și mai ales necesar de remediat.

Alți autori, abordând analiza sociologică ca și Georges Scelle, ajung la niște concluzii mai puțin revoluționare. În toate lucrările lor, accentul este pus pe ansamblul realităților sociale, în primul rând pe acțiunea puterii politice, ca factor de formare și transformare a dreptului. Sub rezerva că nu-și refuză nici anumite investigații în afara dreptului, acest curent “realist” se aseamnă într-o largă măsură cu neopozitivismul pragmatic.

7.3. Pozitivismul pragmatic

În fața acestor teorii atrăgătoare și contradictorii, toate fondate pe postulate neverificabile, un mare număr de autori gândesc că “teoriile generale” nu corespund unei atitudini științifice și refuză să se lase încadrați într-un anume sistem teoretic. Pentru ei, este posibilă doar descrierea statului de drept pozitiv, printr-un examen sistematic și o prezentare ordonată a conținutului diverselor izvoare de drept, jurisprudenței și a practicii diplomatice. Dacă ei rămân pozitivisti, ei o fac fără să acorde importanță unui concept decât numai în măsură în care este deja știut că acel concept domină practica internațională. Pornind deci de la o abordare

pragmatică - de aici numele de “știință empirică” - ei ajung să recunosc valoarea explicativă a două noțiuni: suveranitatea statului, supunerea sa în fața dreptului internațional. Doctrina franceză în marea sa majoritate, s-a raliat la această tendință preconizată de J. Basdevant și G. Gidel între cele două războaie mondiale. Acest fapt a fost susținut și de o parte a doctrinei anglo-saxone și de alți numeroși autori importanți de diverse naționalități. Deși încă incomplet stabilizată, doctrina țărilor din Est de după “perestroika” pare să se orienteze de asemenea cu precădere în această direcție.

7.4. Renașterea dreptului natural

Această renaștere este o nouă reacție împotriva pozitivismului clasic. Din punct de vedere filosofic ea se situează în curentul anti-pozitivist și idealist. Din punct de vedere obiectiv, ea se bazează pe necesitatea de a lupta împotriva efectelor nefaste cauzate de anarhia suveranităților statale. După Primul Război Mondial, un compatriot al lui Grotius, care compară sistemul lui Vattel cu o “bază falsă” spune că în ziua de 4 august 1914 a murit “nu dreptul oamenilor în sine, nu tot dreptul oamenilor, ci acel amalgam de ipocrizie, de cinism, de repetare continuă și de acceptare a îndatoririlor imperiale ale statelor și clemență pentru fiecare fapt reprobabil comis de către un stat”.

Precedând acest curent de opinie, peste tot în lume, mulți autori au contribuit la revalorizarea acestui “ireductibil” drept natural. Scriind în sec. XX, toți acești autori nu confundă, cum a făcut odată Vitoria, dreptul natural cu dreptul oamenilor. Urmând lui Grotius, ei disting cu precizie dreptul natural și dreptul pozitiv, și, contrar lui Pufendorf, ei acordă în studiile lor un loc foarte important dreptului pozitiv. Se ridică mereu voci autorizate care regretă faptul că noii partizani ai dreptului natural au adoptat o poziție puțin științifică, introducând prin intermediul dreptului natural, morala în drept. Totuși, prin numărul și calitatea adeptilor săi, jus-naturalismul s-a impus ca o tendință persistentă a doctrinei contemporane.

7.5. Apariția militantismului juridic

Așa cum e de neîgăduit că politica domină viața internațională, tot astfel, e de preferat să nu se confunde politica internațională cu dreptul internațional. Astfel a fost formulat postulatul pozitivismului, susținut de către “tendință politică”: pentru autorii atașați de această abordare,

“neutralitatea” pozitivismului nu este decât o aparență sau o ipocrizie; în plus, refuzând să asocieze dreptul cu politica, pozitivismul îi interzice o analiză realistă a fenomenelor juridice internaționale.

Autorii acestei tendințe nu se mulțumesc să preconizeze mereu o metodă de analiză mai deschisă, impregnată cu date din științe politice, așa cum au făcut autorii ce se autoreclamă “autorii realismului sociologic”. După Hobbes, dar în funcție de orientări ideologice foarte variate și chiar contradictorii, ei încearcă adeseori să facă din doctrina dreptului internațional, un instrument de acțiune politică. Găsim autori reprezentativi și în Vest, și în Est, și în Lumea a III-a.

În *Occident*, în umbra unei abordări “realiste”, militantismul este net perceptibil într-un curent al doctrinei anglo-saxone ilustrat de către englezul Georg Schwarzenberger și americanul Myres S. McDougal, care insistă pe funcțiunea ideologică a dreptului.

Succesul acestei abordări în lumea anglo-saxonă nu trebuie să mire: ea corespunde unei anumite tradiții britanice – atașarea dreptului internațional asupra studiului relațiilor internaționale – și faptului că științele politice sunt în mare vogă în Statele Unite.

După acești autori, dreptul internațional nu există decât în serviciul politicii, ce este un factor privilegiat dacă nu chiar exclusiv al relațiilor internaționale. Pentru Schwarzenberger funcția principală a dreptului internațional “este de a ajuta la menținerea supremației forței și a ierarhiilor stabilite pe baza puterii”. McDougal critică juriștii de drept internațional care persistă în punerea accentului de o manieră excesivă asupra regulilor tehnice, disociindu-le de politică, ca factor de inspirație a deciziilor”. Combinată cu o mică doză de idealism - spre exemplu ideea că scopul dreptului internațional este de a salva libertatea și demnitatea umană, – o astfel de abordare ia cu ușurință o tentă ideologică, în speță anticomunistă.

În *țările din Est*. Acest militantism poate, abordând alte postulate, încerca să facă din dreptul internațional nu un instrument de menținere a acestui status quo internațional, ci o unealtă pentru a contesta. Drumul a fost deschis de către juriștii din țările comuniste încă de la apariția U.R.S.S., într-un context internațional ostil acestui tip inedit de

regim politic. O societate internațională dominată de către statele burgheze, structural orientate spre imperialism este inacceptabilă și dreptul care o definește trebuie să fie combătut. În formularea sa contemporană, această doctrină își fixează ca scop de a face din dreptul internațional un drept al “coexistenței pacifiste”, concept imaginat pentru a răspunde exigențelor politicii de relaxare. Ambiția mărturisită a acestor autori este să contribuie la reculul influenței ideologiilor liberale și capitaliste în relațiile internaționale.

În *Lumea a III-a*. Această combinație de realism și ideologie socializată tinde să câștige cercuri din ce în ce mai largi, și este dominantă la autori din Lumea a III-a. Obiectivul este totuși altul și vizează mai ales promovarea instaurării unei noi ordini internaționale, în principal în domeniul economic. Contestarea dreptului internațional tradițional îmbracă la aceștia forme foarte diverse, care merg de la analize marxiste mai mult sau mai puțin tradiționale sau de la o formulare “partizană” obiectivismului sociologic până la abordări puternic impregnate cu empirismul anglo-saxon sau francez. Anumiți scriitori occidentali se raliază acestui curent, care a exercitat o influență importantă asupra majorității autorilor din țărilor francofone în dezvoltare.

După Ch. Charnmont, care și-a fondat teoria pe o analiză a contradicțiilor care traversează viața internațională, el regândește sistemul internațional dintr-o perspectivă critică: “în fața viziunii abstracte a dreptului internațional conceput ca o armonizare a societății internaționale printr-o solidaritate și o cooperare aparente se plasează conștientizarea datelor imediate a relațiilor internaționale și care sunt mai întâi formate din contradicții”.

“Obligația juridică nu are conținut normativ autonom, ci acest conținut este reflexul unei situații care se exprimă prin manifestări de voință. Nu este vorba de o voință difuză, cu atât mai puțin de o voință mondială”. Este deci vorba mai întâi de o încercare de demitificare a dreptului internațional, de denunțare a caracterului pervers a dreptului internațional clasic, și mai apoi de efortul de a-l transforma într-un instrument de “democratizare” a vieții internaționale.

8. Dreptul internațional - un drept aplicabil unor entități suverane

Așa cum o demonstrează multe studii, chiar

sumare, curente de opinii care divizează doctrina, chestiunea statului domină toate controversile. Din acest punct de vedere nu este ușor să vedem aceste entități, care se vor “suverane peste tor”, “deasupra tuturor” capabile să se supună dreptului, iar libertatea lor de acțiune limitată de către acest și același drept.

În plan teoretic, problema se pune cu aceeași, dacă nu cu și mai multă acuitate în ceea ce privește dreptul public intern, despre a cărui existență, P. Weil spunea că “ține de domeniul miracolului”: suveranitatea statului nu depinde de nimic. Acest lucru nu se petrece la fel în cadrul societății internaționale. În cadrul acesteia, coexistă entități egale, având aceleași pretenții în cadrul exercițiului unei suveranități absolute. Dreptul internațional este regulatorul indispensabil pentru această coexistență și în ordinea internațională, dreptul, departe de a fi incompatibil cu suveranitatea statelor, el reprezintă corolarul necesar: statul nu se concepe în mod izolat și este tocmai ceea ce-l deosebește de imperiu; de atunci, conceptul de suveranitate nu poate, primi un sens absolut, ci semnifică faptul că statul nu este subordonat nici unui altui stat, dar că el trebuie să respecte regulile minimale garantând același privilegiu tuturor celorlalte state. Acesta este obiectivul principal și fundamentul dreptului internațional modern.

Așa cum spunea Baschevant, “punctul de plecare în ordinea juridică internațională actuală se află în principiul suveranității”. Acest element are ca urmare nota predominantă a structurii de coordonare în societatea internațională, chiar dacă apar și elemente ale unui drept de subordonare.

Mulți autori au constatat că alături de dreptul clasic, “relațional”, și paralel cu el, funcționează un alt drept “instituțional”, cu o structură diferită. Dar apariția acestei noi structuri în ordinea internațională nu cauzează dispariția primei. Dacă s-ar produce o astfel de evoluție, nu am mai putea vorbi de un drept internațional specific și distinct de drepturile naționale: nu ar mai exista decât un drept “mondial”, drept intern al unei comunități internaționale integrate și ipotetice. Așa cum scria Anzilotti: “desăvârșirea dreptului internațional prin constituirea unei puteri statale superioare diverselor state - Statul federal universal - ar semnifica în realitate sfârșitul dreptului internațional; acesta ar fi înlocuit cu dreptul public intern al noului Stat”.

În starea actuală, o simplă observare a faptelor ne arată coexistența a două categorii juridice distincte; pe de-a parte o pluralitate a drepturilor naționale, ce sunt cadrele și reflecțiile societăților strict integrate și ierarhizate și pe de altă parte dreptul internațional, care se adresează înainte de toate, entităților suverane. Această concurență a suveranități egale conferă dreptului oamenilor caractere foarte particulare care îl disting în mod net de drepturile naționale și care conduc la ideea foarte controversată a fundamentului său.

9. Ordinea juridică internațională

Mult mai mult decât dreptul intern față de care disputele doctrinale au dispărut aproape complet, în favoarea savantelor discuții de natură tehnică, dreptul internațional face astăzi obiectul unor pasionante confruntări între “școlile” rivale.

Totuși, dacă opozițiile rămân acute în anumite puncte, intensitatea polemicilor asupra teoriei juridice are o evidentă tendință de diminuare, chiar dacă rumorile continuă să existe. Trebuie să vedem în aceasta o dovadă de maturitate, fără îndoială: atunci când la originile dreptului internațional, prima preocupare a autorilor de drept a fost afirmarea suveranității Prințului, doctrina s-a preocupat mai apoi, în contrabalans, de găsirea justificărilor teoretice asupra supunerii statului în fața dreptului internațional, cadru necesar pentru coexistența suveranităților. Această etapă este astăzi depășită: sub rezerva unor ultime dispute duse în general de către specialiști în discipline non-juridice, existența dreptului - internațional nu mai este astăzi contestată în mod serios, în pofida unei fluctuații doctrinale ce subzistă încă în ceea ce privește raporturile între ordinele juridice internaționale și interne.

Având originile în ideile lui Hobbes și Spinoza, curentul “negator” al dreptului internațional apare în orice timpuri. El adună filosofi și juriști de renume. Persistența războaielor și frecvența violare a acestui drept au alimentat îndoilele asupra naturii sale juridice, adică asupra existenței sale pe post de cadru de reguli obligatorii. În zilele noastre, noi “negatori” se recrutează din știința politică în plin având.

În mod curios, atunci când specialiștii acestei noi discipline se afirmă, observatorii atenți ai realității internaționale, în numele postulatelor abstracte, ei pierd această realitate din vedere în

ceea ce privește existența dreptului internațional, chiar atunci când viața internațională este profund impregnată cu acest drept internațional

Nu fără paradox, negatorii dreptului internațional îi contestă existența în numele unei definiții abuziv exigentă a dreptului. Bazându-se pe principiul că nu este drept decât acel drept care prezintă aceleași caractere și chiar aceeași structură ca dreptul intern, ei constată că nu este cazul dreptului internațional, și “deci”, el nu constituie un ordin juridic valabil. Acesta nu ar trebui să existe, deci el nu există. Însă el există cu adevărat, dar este diferit; diferit atât în ceea ce privește elaborarea regulilor, cât și în ceea ce privește aplicarea lor, sau mai exact, el prezintă din aceste două puncte de vedere niște caracteristici care nu sunt necunoscute dreptului intern, dar care nu au aceeași intensitate sau nu se produce cu aceeași frecvență statistică. În rest este destul de îndoielnic ca el să tindă către dreptul intern. În realitate, el evoluează conform logicii sale interne și găsește în noțiunea de suveranitate un factor esențial de diferențiere.

10. Negarea dreptului internațional

Obiecțiile comune ridicate împotriva dreptului internațional derivă dintr-o concepție generală de drept. Dreptul constituie o serie de reguli obligatorii. Dar, pentru a fi complet, o definiție a dreptului ar trebui să indice în plus și modalitatea de a face acele norme, efectiv obligatorii. Imediat după aceea, societatea de drept trebuie să posede o organizație care să cuprindă autorități superioare: un legislator care stabilește regula de drept, un judecător care rezolvă diferendele legate de aplicarea regulilor și un jandarm care sancționează violările acestor reguli, la nevoie chiar prin constrângeri materiale.

Existența acestor instituții superioare cât și a constrângerii materiale joacă un rol atât de decisiv în viața dreptului, încât ele se înserează în definiția acestuia, din care ele fac parte integrantă. Astfel, în cadrul Statului, dreptul intern este “drept” pentru că statul este o societate instituționalizată, dotată cu o organizație juridică superioară indivizibilă și distinctă de ei.

De la aceste premise tragem concluzia că existența dreptului internațional este condiționată de existența unei organizații suprastatale a societății

internaționale. Ori, o asemenea organizație este complet incompatibilă cu suveranitatea statului. Nu poate exista deci, și de fapt nici nu există în societatea internațională nici legislator, nici judecător și nici jandarm. În lipsa acestei trinități necesare, dreptul internațional nu ar fi decât un mit.

11. Natura dreptului internațional

Fără drept internațional, ar fi viața internațională complet anarhică? Uniți în motivațiile lor, negatorii s-au separat în fața acestei întrebări. Câțiva autori nu dau înapoi în fața perspectivei anarhiei. În calitate de discipoli ai lui Hobbes și Spinoza, ei înglobează societatea internațională unei societăți de natură și raporturile între statele suverane unor raporturi de forță. În virtutea suveranității lor, statele pot recurge în mod deliberat la război. În loc să formuleze reguli de drept stabile, tratatele semnate între state nu exprimă decât reguli de prudență bazate pe starea de moment a raporturilor de forță între părți și durează atât timp cât se precizează în tratat. Orice stat poate abroga în mod unilateral tratatele devenite contrare intereselor sale, dacă, dispune cel puțin de forța necesară de a-și impune decizia.

Către finele secolului XIX, germanul Adolf Lasson era reprezentatul cel mai cunoscut al acestui curent de opinie, fapt ce coincide în mod bizar cu conceptul relațiilor între monarhii absoluți ai fostelor regimuri. Cu puțin înainte de declanșarea celui de al doilea Război Mondial, suedezul Landstedt exprima o opinie similară. Printre autorii științei politice contemporane îi cităm în special pe Raymond Aron (“Pace și război între națiuni”) care insistă pe caracterul normal al violenței în relațiile internaționale, și pe Hans J. Morgenthau, care constata și el la rândul său, fragilitatea tratatelor.

Au apărut și teze moderne: pentru polonezul Gumplo Wicz, în relațiile lor pacifiste, statele observă doar un ansamblu de forme, iar pentru englezul John Austin, “dreptul internațional” se reduce la reguli de morală internațională sau de curtoazie internațională cărora le lipsește caracterul juridic obligatoriu, care sunt pozitive în sensul că ele se aplică în fapt așa cum sunt și nu cum ar trebui să fie. În Germania, Binder îi împărtășea părerea și adăuga ideea existenței mesajelor internaționale născute dintr-o practică constantă.

12. Dreptul internațional redus la dreptul public extern al statului

Un loc important trebuie rezervat unei alte categorii de negatori. Contrar predecesorilor, ei recunosc că relațiile internaționale sunt bine reglate de regulile juridice. Numai că, în loc să constituie un drept internațional propriu-zis, aceste reguli fac parte din dreptul statului ca drept public aplicat relațiilor sale externe. Dreptul public statal se subdivizează astfel în două ramuri: dreptul public intern și dreptul public extern, cel din urmă fiind tocmai dreptul internațional. În plus, s-a precizat că acest drept public extern al Statului nu este decât un aspect al dreptului său constituțional. Într-adevăr acesta este cel care determină autoritățile statale având competența în a reprezenta statul în raporturile sale cu celelalte state.

La fel pentru regulile cărora le sunt supuse relațiile internaționale fiind stabilite prin procedura tratatelor, vom găsi în dreptul constituțional intern dispozițiile ce desemnează autoritățile statale însărcinate cu încheierea acestor tratate și trasează procedurile de urmat, pentru a face pe acestea din urmă obligatorii (ratificare). Astfel, după Albert Zorn, “dreptul oamenilor nu este juridic de drept, decât în măsura în care el devine drept constituțional”. Astfel, nu vor fi atâtea drepturi publice extern câte state există în lume, din fericire, pentru că dacă ar fi așa, aceasta ar echivala în mod evident cu negația dreptului internațional ca drept unic, distinct de dreptul statal.

13. Existența dreptului internațional

Dovada cea mai evidentă și probabil cea mai convingătoare a existenței dreptului internațional este furnizată de observarea, chiar superficială, a vieții și a relațiilor internaționale: dreptul internațional există pentru că statele, oamenii politici, curente de opinie, organizațiile internaționale guvernamentale sau nu, îl recunosc și îl invocă, și pentru că ar fi complet de neconceput ca atât de mulți oameni consacră atât timp, energie, inteligență și uneori bani, în urmărirea unei himere.

Guvernele, în mod special, țin cont de dreptul internațional – ceea ce nu înseamnă neapărat că îl și respectă; dar aceasta este o cu totul altă problemă. Guvernele creează consilii – în special prin înființarea Direcției afacerilor juridice în cadrul Ministerului Afacerilor Externe – în scopul de a determina conduita de urmat fie pentru a

pune în practică preceptele sale, fie pentru a le interpreta în modul cel mai avantajos posibil, fie pentru a se apăra împotriva acuzațiilor ce le sunt aduse, fie pentru a modifica regulile sau a crea altele noi. Așa cum a remarcat G. de Lacharrière, statele au o “Politică juridică externă”, la fel cum au și o politică externă în domeniile militar, economic sau cultural, adică “o politică despre drept și nu neapărat determinată de către drept”; Statele încearcă deci să acționeze asupra lui și să-l utilizeze cu cel mai bun randament în interesul lor național.

Dreptul internațional este un drept pozitiv, pentru că este recunoscut ca atare de către state, atât de cele supuse primului șef, de către judecători naționali și internaționali, cât și de statele care trebuie să asigure aplicarea sa. Statele recunosc de manieră diferită supunerea lor în fața dreptului internațional, fie că e vorba de dreptul cutumiar sau de cel convențional.

Recunoașterea prin Constituțiile statelor. Aproape toate Constituțiile elaborate după sfârșitul celui de al doilea Război Mondial, în perioada de plin avânt a dreptului internațional, au adoptat această recunoaștere, la fel și în cazul României după 1989.

De o manieră generală, în cadrul dezbatelor diplomatice, statele încearcă mere să-și întărească pozițiile sprijinindu-se pe argumente bazate pe reguli de drept internațional. În cadrul ministerelor Afacerilor Externe din aproape toate statele lumii (inclusiv socialiste), există câte o direcție a afacerilor juridice.

Participarea la organizațiile internaționale și mai ales la O.N.U. obligația principală pe care toate organizațiile internaționale impun membrilor lor, este respectul dreptului internațional. La 18 septembrie 1934 când U.R.S.S. a fost admisă la Societatea Națiunilor, puterile occidentale au tras concluzia încurajantă că U.R.S.S. acceptă să se conformeze dreptului internațional existent înainte de nașterea sa ca stat. Preambulul Pactului preciza că este important “să se observe în mod riguros prescripțiile dreptului internațional, recunoscute de acum înainte ca fiind reguli efective de conduită a guvernelor”.

Astăzi, în preambulul Cartei Națiunilor Unite, “popoarele Națiunilor Unite” spun că sunt hotărâte să “creeze condițiile necesare menținerii justiției și a respectului pentru obligațiile născute din

tratate sau din alte izvoare de drept internațional”. Primul articol, paragraful I al Cărții specifică că unul din scopurile O.N.U. este menținerea păcii și securității internaționale, realizând “prin mijloace pacifiste, conform principiilor de justiție și drept internațional, medierea sau reglarea diferendelor”. În plus, articolul 4 cere ca statele care solicită să fie admise să se angajeze în actul lor de candidatură să accepte “obligățiile prezentei Carte”. Acceptarea acestor obligații de către 190 State membre câte numără în prezent O.N.U., echivalează cu recunoașterea quasi-universală a dreptului internațional.

14. Aplicarea efectivă a dreptului internațional de către tribunale naționale este fondată pe recunoașterea directă a statelor respective de a căror putere țin. Dacă Constituția țării lor nu furnizează o bază juridică scrisă acțiunii tribunalului, atunci ele caută această bază juridică în regula de origine aglo-saxon: “Internațional law is a part of the law of the land”, considerată demult timp deja ca o regulă cutumiară cu valoare constituțională universal acceptată.

În ceea ce privește tribunalele internaționale, ele au fost constituite exact în scopul de a aplica dreptul internațional. Convențiile de la Haga asupra rezolvării pacifiste a conflictelor internaționale din 1899 (art.15) și din 1907 (art.37) spun că: “Arbitrajul are ca obiect rezolvarea litigiilor între state de către judecător pe baza respectării dreptului”. În sentința dată pe 13 octombrie 1922 în afacerea “reclamații norvegiene împotriva U.S.A.”, Curtea permanentă de arbitraj declară că ea “e liberă să verifice dacă legile U.S.A. sunt conforme cu tratatele încheiate de U.S.A., sau cu principiile bine stabilite de drept internațional, inclusiv dreptul cutumiar”. Pe de altă parte, articolul 38 din Statutul Curții Internaționale de Justiție specifică că misiunea acesteia “este de a regla conform dreptului internațional orice diferend care i se aduce la cunoștință”. Deși această precizare nu figura în statutul fostului C.P.J.I. se găseam acolo totuși și alte dispoziții foarte clare, spre exemplu articolul 2 (confirmat de statutul actual) conform căruia judecătorii de la Curte trebuie să posede “o competență notorie în drept internațional”. În consecință, nu există nici măcar o singură decizie a celor două înalte Curți Internaționale care să nu amintească explicit

sau implicit caracterul obligatoriu al dreptului internațional (convențional sau cutumiar) în fața statelor.

Din pozitivitatea dreptului internațional putem trage o concluzie de bază în ceea ce privește dezbaterea ce a divizat doctrina. Chiar dacă această pozitivitate nu a dezarmat toți negatorii săi în planul juridic, ea înlătură definitiv orice bază a obiecțiilor lor. Raționamentul teoretic învâțămintele practicii.

15. Particularitățile dreptului internațional

Se poate evoca absența legislatorului în societatea internațională numai dacă avem asupra acestei instituții o viziune “internistă”, rigidă și restrictivă. E adevărat că nu există organ specializat în editarea normelor; dar, ca în orice ordine juridică, normele internaționale fac obiectul unui proces formal de elaborare în care intervin deopotrivă statele în principal cât și autorii și destinatarii principali ai acestor reguli (la fel ca pentru dreptul intern unde părțile unui contact sunt și autori și destinatari). Este ceea ce G. Scelle numea “dedublare funcțională” a statului, apelativ imperfect după el, din cauză “carenței instituționale” a societății internaționale.

Pe de altă parte, așa cum au observat autorii pozitivisti clasici, nici istoria, nici sociologia nu confirmă concomitența între drept pe de o parte și legislator și judecător de cealaltă parte. În orice societate, dreptul cutumiar există înaintea dreptului scris. În lipsa unui legislator instituit, societățile primitive erau supuse unui drept cutumiar ieșit direct din gruparea socială și recunoscut de către aceasta. Aceste constatări se aplică societății internaționale. Diferitele state care o compun, supuse fiind regulilor de drept ca și în colectivitățile primitive, participă împreună la elaborarea lor și nu au deloc nevoie de a institui un legislator. În rest, dreptul feudal, nu reieșea dintr-un anume organ superior, ci din pactele încheiate între suverani și vasali.

Argumentele negatorilor dreptului internațional în legătură cu problematica, sancțiunilor sunt foarte contradictorii: pentru unii, inexistența dreptului oamenilor ține de absența mecanismelor represive în sfera internațională, pentru alții, această absență reiese din contră, din faptul că relațiile internaționale nu cunosc decât legea

celui mai puternic și sunt deci exclusiv bazate pe raporturi de forță. Sunt deci teze opuse și la extreme, dar nici una nu este convingătoare: chiar dacă ambele conțin un sâmbure de adevăr, ambele sunt lipsite de relevanță.

În ceea ce privește a doua teză - primatul forței în relațiile internaționale - este adevărat că raporturile de forță constituie elementul dominant al vieții internaționale. Dar acest lucru nu contravine în nimic existenței unei ordini juridice. Ba chiar dimpotrivă, așa cum arată autorii marxiști, orice drept este reflexul unor raporturi de forță. Destul de bine ascunsă pe plan intern datorită caracterului "polițienesc" al societății naționale, această evidență apare mult mai clar în sfera internațională, dar această nu aduce nici o diferență de nuanță între cele două ordini juridice: dreptul este, și într-un caz și celălalt, expresia echilibrului existent, la un moment dat, între forțele prezente.

Argumentul bazat pe "inexistența sancțiunii" este la prima vedere și mai stânjenitor. Aplicat societății internaționale tradiționale, el nu se mai aplica deloc: descentralizării normative, îi corespundea descentralizarea sancțiunii. Respectarea dreptului era asigurată chiar de către statele implicate, de care Kelsen spunea că recurgând la represalii sau la războaie, statele acționau prin delegarea ordinii juridice internaționale (ceea ce rămâne totuși o viziune optimistă asupra lucrurilor, respectul dreptului fiind mai degrabă un pretext decât un obiectiv al conflictelor armate).

El nu se mai aplică așa în zilele noastre: limitarea recurgerii la forță în relațiile internaționale interzice, în principiu, statelor să-și facă singure dreptate; în paralel, societatea internațională a promovat un sistem coerent de securitate colectivă, centrat și axat pe O.N.U. care beneficiază în principiu de monopolul total asupra competențelor în ceea ce privește recurgerea la constrângere acest lucru realizându-se prin forțele militare pe care statele le pun la dispoziția O.N.U. Dar mai este ceva. Ne putem pune într-adevăr întrebări asupra pertinentei problematicei sancțiunilor, pentru a răspunde întrebărilor asupra existenței dreptului internațional.

Aplicarea sancțiunii este condiția eficacității dreptului, nu a existenței sale. Anumite ramuri ale dreptului intern, și mai ales dreptul constituțional, sunt adeseori lipsite de sancțiuni, chiar când

nimeni nu contestă caracterul lor juridic. La fel este și în cazul dreptului oamenilor. În mod contrar a ceea ce se susține câteodată, nu sancțiunea - represiune este simbolul dreptului, ci "sentimentul de obligativitate" pe care îl resimt destinatarii regulilor de drept, în mod distinct de orice judecată de valoare.

16. Raporturi între ordinea juridică internațională și internă

Raporturile între cele două sisteme juridice pot fi văzute sub unghiul material în ceea ce privește repartizarea materiilor între cele două ordini juridice. Din punct de vedere formal, diferențele evidente în procedurile de elaborare și de aplicare a normelor internaționale pe de o parte și a normelor interne pe de altă parte, fac să ne întrebăm de existența unei eventuale ierarhii între aceste norme, de posibilitatea unei autorități dintr-o altă ordine juridică, sau de obligația ei de a fi aplicată. Această abordare formulată trebuie privilegiată aici în măsura în care soluțiile aduse au o incidență directă asupra regimului izvoarelor de drept internațional (tratate, cutume), asupra modalităților de procedură contencioasă internațională) asupra regimului responsabilităților internaționale, asupra oricăror chestiunii fundamentale din punct de vedere teoretic.

Prin răspunsurile date de doctrină acestor probleme, se conturează sensul unei evoluții progresive către un drept de subordonare, în favoarea unei anumite ierarhizări a dreptului internațional și a drepturilor naționale, dar și către o ordine juridică mai instituționalizată, mai „sancționată”.

În situația actuală, subordonarea ordinilor juridice naționale dreptului internațional, nu este numai imperfectă, ci este contestată în principiu de către toți cei ce recuză sensul unei asemenea evoluții. Nu este deci de mirare că pozițiile sunt divergente asupra acestui punct de vedere, în legătură directă cu pozițiile contrastante ale autorilor asupra naturii și fundamentului dreptului internațional.

Într-adevăr, doctrina care refuză să accepte unitatea diverselor ordini juridice ar putea da dovadă de o mare indiferență în fața problematicei ierarhiei normelor interne și internaționale, recuzând existența problemei și utilitatea întrebării. În mod invers, succesul abordării moniste a fost legat de încercarea de a impune dreptul

internațional, soluție ce nu putea fi apărută decât prin impunerea în prealabil a unității fundamentale a diverselor ordini juridice.

17. Unitatea sau dualitatea ordinilor juridice

Pentru unii, dreptul internațional este de aceeași natură ca și dreptul intern: între ele nu există decât o diferență de grad indiscutabil, atât sunt de evidente imperfecțiunile tehnice ale dreptului internațional în raport cu drepturile statelor. Lumea juridică este cu adevărat unitară, pentru că dreptul este unul singur: o dublă definiție a dreptului este de neconceput. Partizanii acestei teze au fost denumiți în mod tradițional, moniști.

Partizanii dualismului își bazează convingerile pe diferențele fundamentale pe care ei le observă între dreptul internațional și dreptul intern, diferențe care îi fac ireductibili unul altuia. Dintr-o perspectivă externă, sunt două ordini juridice “diferite una alteia” care nu au puncte de contact, decât responsabilitatea internațională. Ori, acest element de drept internațional nu intervine cu nimic în validitatea normelor de drept intern, conform acestui drept intern.

Teoria monistă susține că dreptul internațional intră în mod direct în ordinea juridică a statelor pentru că raportările lor sunt raporturi de întrepătrundere, posibile datorită apartenenței lor la un sistem unic bazat pe densitatea subiecților (indivizi) și izvoarelor de drept (un fundament “obiect” și nu proceduri punând în practică voința statelor).

Ținând cont de aceste postulate, nimic nu se opune faptului că dreptul internațional girează raporturile juridice ale indivizilor. De asemenea, este inutil, sau cel puțin ambiguu, să se stabilească proceduri proprii dreptului intern pentru a se asigura aplicarea normelor internaționale în ordinea internă: partizanii monismului recuză orice “recepție” formală a normelor internaționale în ordinele juridice interne. În fine, pentru că există o “întrepătrundere” a două ordini juridice, pot apărea situații de conflict; este deci imperativ și necesar și posibil să se găsească în unul sau celălalt sistem de reguli soluția acestor incompatibilități între norme.

Pentru partizanii dualismului, nu pot exista conflicte între normele referitoare la cele două ordini, internă și internațională. Aceste norme nu

au același obiect, ele nu reglementează aceleași raporturi sociale. O asemenea situație nu este nici imposibilă, nici illogică, nici șocantă, deoarece normele interne se aplică exclusiv în cadrul statului și nu părăd în calitate de normă, în ordinea juridică internațională.

În al doilea rând, comunicările între cele două ordini juridice nu se pot face decât în virtutea procedurilor proprii fiecărei ordini juridice și prin transformarea unei norme caracteristice unei ordini juridice într-o altă normă, caracteristică celeilalte ordini.

În fine, subiecții de drept nu pot fi aceiași în cele două ordini juridice. Fiecare are un câmp de aplicație bine delimitat, unul raporturilor interstatuale, celălalt raporturilor interindividuale. Dreptul internațional nu poate gira relațiile între indivizi în cadrul intern.

Pe cât de ușor este să vedem implicațiile acestei controverse asupra ordinii juridice interne, pe atât este delicat să tranșăm în favoarea uneia sau celeilalte teza din perspectiva raporturilor internaționale. Dreptul internațional tratează cu indiferență implicațiile acestor dezbateri, cu atât mai mult că liniile de demarcație în problemele tehnice străbat și categoria moniștilor, cât și delimitează pe dualiști de moniști. Indiferența în primul rând față de proceduri interne de “recepție” a normelor internaționale, ceea ce este compatibilă cu abordarea dualistă, ca și cu tezele moniste, chiar dacă justificările nu sunt aceleași. Cele două abordări nu ajung la concluzii foarte divergente asupra câmpului de aplicație a dreptului internațional, respectiv dreptului interni; există un destul de larg consens în ceea ce privește întinderea “domeniului rezervat” statului, adică asupra materiilor relevate de reglementările naționale. La fel, majoritatea teoriilor moniste se regăsesc cu partizanii dualiști în eforturile lor de a limita efectul direct și invocarea directă a normelor internaționale în ordinea internă.

18. Ierarhia normelor interne și internaționale

În mod logic, problema nu se poate pune decât dacă se admite teza unității celor două ordini juridice, altfel spus, dacă se recuză abordarea dualistă. Totuși, nici o abordare nu poate face abstracție de realitatea conflictelor între norme. Dualiștii vor încerca să le rezolve fie în cadrul

dreptului internațional – dacă acesta este pertinent, de exemplu un litigiu interstatal, fie în cadrul dreptului intern, de exemplu când problema se pune în fața unei jurisdicții naționale. Riscul este să se ajungă la soluții divergente primordialitatea dreptului internațional nefiind admisă decât într-o perspectivă internațională.

Pe de altă parte, partizanii monismului sunt divergenți în concluziile lor asupra problemei ierarhiei între dreptul internațional și dreptul intern. Diversitatea tezelor moniste este atât de mare, încât nu putem spune că ele converg spre primatul dreptului internațional.

Teoriile abandonate astăzi de către majoritatea doctrinei, care reduceau dreptul internațional la “drept public extern al statului”, afirmau superioritatea dreptului intern asupra dreptului internațional. O asemenea soluție conduce la negarea dreptului internațional și, dacă este pusă vreodată în practică de către regimurile naționaliste, ea nu găsește nici un sprijin în jurisprudența internațională, nici măcar în practica interstatală.

Pentru fondatorii “teoriei pure a dreptului” (H. Kelsen), problema nu are o soluție imperativă: este logic posibil să fie luat ca punct de vedere atât postulatul primatului dreptului intern, cât și primatul dreptului internațional. Dacă el însuși s-a realizat celui de al doilea postulat, a făcut-o pe o bază pragmatică, în scopul de a garanta pozitivismul dreptului internațional.

Toată doctrina obiectivistă afirmă primordialitatea dreptului internațional în fața dreptului intern. Pentru G. Scelle, într-adevăr, monismul juridic este consecința monismului “intersocial”, și primatul internațional, consecința ierarhiei ordinelor, “orice normă intersocială primează în fața oricărei norme interne în contradicție cu ea, o modifică sau o abrogă ipso-facto”.

Dintr-o perspectivă internaționalistă, chestiunea nu se pune în discuție și este de ajuns să facem apel la C.I.J. „pe principiul fundamental în dreptul internațional de preponderență a acestuia asupra dreptului intern”. Practica diplomatică ca și jurisprudența internațională și chiar și jurisprudența națională din ce în ce mai des, postulează că - în ciuda tuturor violărilor dreptului comise de state - dreptul internațional nu poate exista fără să fie afirmat primatul său în fața drepturilor naționale,

Vom întâlni numeroase ilustrări ale consecințelor acestui principiu.

Trebuie totuși să recunoaștem că dreptul internațional general prezintă atâtea lacune de fond, de proceduri de colaborare și de control al respectării dreptului, încât principala sancțiune de drept rămâne responsabilitatea internațională a statului, atunci când acesta adoptă reguli contrare angajamentelor sale internaționale. Efectul “direct” al dreptului internațional nu conduce decât în mod excepțional la o recunoaștere a ilegalității normei interne, și eventual, la anularea ei.

19. Fundamentul caracterul obligatoriu al dreptului intențional

A căuta fundamentul dreptului înseamnă a se întreba care este, la originile sale, factorul care explică forța sa obligatorie. Această întrebare este pusă evident, celor care analizează dreptul. Între ei, acordul este departe de a fi realizat. În ceea ce privește dreptul internațional, problema este cu atât mai dificil de rezolvat deoarece este vorba de nici mai mult nici mai puțin găsirea motivelor pentru care acesta se poate impune în fața unor entități suverane cum sunt statele. Un răspuns satisfăcător ar consolida existența sa și ar spori legitimitatea sa.

Această întrebare are consecințe practice importante și se află în centrul unor controverse doctrinale pasionante. Astăzi, principala delimitare este făcută între cei ce caută în dreptul însuși explicația caracterului obligatoriu a regulilor sale și cei care, recuzând formalismul juridic, sunt de părere că fundamentul caracterului său obligatoriu se află în afara dreptului.

Voluntarismul juridic este construit pe baza unei “afirmații fundamentale”: regulile de drept sunt produsele voinței umane, ele există pentru această voință și prin această voință.

Voluntarism și etatism sunt confundate în domeniul juridic. Din combinarea lor rezultă un sens precis al “*pozitivismului juridic*”: deoarece dreptul este fondat pe voința statului, nu există reguli pozitive decât cele fondate pe voința statului, cele care au fost în mod expres și regulat formulate de organele statului și care au competențe în a exprima voința sa, fie că sunt democratic sau autoritar constituite. Altfel spus, criteriul dreptului pozitiv se bazează, pentru juristul voluntar, pe competența organului care îl elaborează și pe

regularitatea procedurii utilizate în acest scop. Fundamentul dreptului este astfel asociat definiției sale instituționale, forța sa obligatorie nu depinde absolut deloc de conformitatea conținutului său cu anumite exigențe exterioare.

Între formă și materie, pozitivismul voluntarist alege prima variantă. El nu reține decât aspectul formal al dreptului. Desigur, el nu își interzice să afirme că o anumită lege este justă sau injustă, morală sau imorală, dar el consideră că această apreciere trebuie să rămână în domeniul extra-juridic și că ea nu poate să-l conducă spre punerea în cauză a caracterului juridic obligatoriu al unei reguli “puse” regulamentar.

Se ajunge astfel la ultimul caracter și nu cel mai neînsemnat al voluntarismului juridic. Voința creatoare de drept este neapărat autonomă. Ea este prin ipoteză o voință superioară și din moment ce forța obligatorie a acestui drept nu este subordonată conținutului său, ea este superioară acestuia. Autonomia acestei voințe este astfel absolută.

Voluntarismul juridic convine perfect pozitivismului clasic în drept internațional, care este construit pe concepția absolută a suveranității statului. De la Vattel la Jellinek și Triepel, părerea unanimă este că forța obligatorie a dreptului internațional se bazează pe voința statului suveran. Pentru Anzilotti și Cavaglieri, regulile de drept internațional sunt obligatorii pentru că ele sunt fondate pe recunoașterea lor de către state. În fapt, această recunoaștere este un act de liberă voință a acestor state. Anzilotti spune: “adevăratul drept internațional nu reiese decât din voința statelor”.

Această referință la suveranitate plasează voluntarismul în fața unei dileme. În lipsa unei autorități superioare în ordinea internațională, privat de acest suport instituțional pe care el se sprijină pentru a forma caracterul obligatoriu al dreptului intern, cum poate el să explice cu un stat suveran poate să se oblige singur, numai și doar prin voința sa? Voluntariștii au insistat totuși în teza lor pe care încearcă să o justifice.

20. Teoria auto-limitării statului

Pentru Jellinek, în ordinea internațională, statul nu poate fi subordonat nici unei alte autorități, voința sa care este suverană este singura ce poate de naștere dreptului internațional. Totuși, facultatea de auto-determinare pe care statul o relevă din suveranitatea sa, cuprinde de asemenea

și calitatea de auto-limitare în virtutea căreia el se poate atașa prin voință proprie.

În relațiile cu alte state, el acceptă să se auto-limiteze creând dreptul internațional. Această auto-limitare este conformă cu propriul său interes, pentru că, dacă se obligă, este pentru a răspunde nevoilor unei comunități internaționale din care el face parte.

Teoria voinței comune (Vereinbarung) - Această teorie aparține lui Triepel. Originalitatea sa rezidă în faimoasa distincție între voință comună și voință izolată. Acest autor recunoaște că în ceea ce privește dreptul intern; “sursa de drept este în primul rând voința statului – însuși. De asemenea, în relațiile între state, sursa de drept nu poate fi decât o voință reieșită din voința statelor”.

Iată deci profesiunea de credință voluntaristă. El continuă: “dar este evident că această voință care trebuie să fie obligatorie pentru o pluralitate de state, nu poate aparține unui singur stat. Nici legea unui stat prin ea – însăși, nici legile concordante a mai multor state, nu au calitatea de a impune membrilor egali ai comunității internaționale reguli obligatorii de conduită. Dar, dacă voința nici unui stat în particular nu poate crea un drept internațional, nu putem să ne imaginăm decât un singur lucru: o voință comună născută din uniunea acestor voințe particulare este capabilă să îndeplinească această sarcină. Ea poate constitui singură o izvoare de drept internațional, dacă e voința comună a mai multor state”.

Triepel precizează că prin Vereinbarung se realizează această fuziune de voințe care formează voința comună: “Noi privim Vereinbarung ca pe un mijloc de constituire a acestei uniuni de voințe, termen de care ne servim în doctrina germană pentru a desemna adevăratele uniuni de voințe și pentru a le distinge de contracte, care sunt după noi, acorduri pentru mai multe persoane pentru declarații de voințe având conținuturi opuse”.

În dreptul internațional, Vereinbarung se realizează în tratate. Puțin contează că aceste tratate sunt încheiate între un mare număr de state sau numai între două sau trei state. Vereinbarung poate fi tacit: dreptul internațional cutumiar a fost creat în acest fel.

Formulând teza sa de voință comună, Triepel nu încearcă numai să-și justifice voluntarismul, el afirmă cu aceeași ocazie concepția sa referitoare

la dreptul internațional. Deoarece orice regulă de drept internațional trebuie să rezulte dintr-un *Vereinbarung* expres (tratat) sau tacit (cutumiar), această regulă nu poate fi obligatorie decât pentru participanții la această uniune de voințe. Nu există deci drept internațional cu aplicație universală, ci numai drept internațional particular.

După Triepel, Cavaglieri aderă în mod total la teoria lui. El nu ezită să declare că voința comună a statelor este “sursa legitimă” a dreptului internațional. Doctrina sovietică s-a arătat foarte apropiată de teoria *Vereinbarung*, acest act fiind mijlocul indicat pentru a crea regulile de drept internațional ale coexistenței pacifiste.

Căutarea unei norme superioare. - De partea sa, Anzilotti afirmă existența unei norme superioare, care fondează regula conform căreia, în domeniul internațional, statul este ancorat prin proprie voință. După ei, această normă superioară provine direct din principiul “*Pacta sunt servanda*”, pe care el o admite ca fiind o ipoteză nedemonstrabilă.

Teoria pură a dreptului - Deși se consideră obiectivi și refuză anumite baze de raționamente voluntariste, Kelsen și școala de la Viena, regăsesc voluntarismul, în măsura în care ei cultivă, la un grad extrem, abstracția și formalismul juridic. După Kelsen, concepția de stat, ființă superioară, dotată cu voință, este în întregime fictivă. Debarasat de “impuritățile” sale, statul nu este decât un element și procedeu de unificare și impulsioneare a dreptului, Jellinek și discipolii săi separă statul de drept, subordonându-l pe al doilea primului. Kelsen refuză această dualitate și afirmă că statul este dreptul însuși și nimic altceva. Acesta este marea noutate. Apoi, deoarece dreptul este deja definit ca un sistem normativ fuziunea Stat - Drept îl face să declare și să definească statul ca un sistem de norme, “o ordonanță juridică” după propria lui declarație.

În teoria lui normativistă, Kelsen explică fundamentul forței obligatorii a dreptului internațional, printr-o lege spusă “lege de normalitate”. Formând un sistem, normele juridice sunt ordonate, ierarhizate. În virtutea acestei ierarhii, fiecare normă își trage forța sa obligatorie dintr-o normă superioară, în mod invers, aflându-se la baza ierarhiei, fiecare normă servește de fundament pentru o normă superioară fundamentală sau originară, care se situează în vârful ierarhiei și

care este fundamentul întregului sistem. Acesta este deci comparabil cu o piramidă juridică”.

În ordinea juridică internă, norma juridică fundamentală este Constituția statului, sub ea poziționându-se ordinea descrescătoare a autorității legea ordinară, regulamentul și decizia individuală.

În ordinea internațională, fundamentul forței obligatorii a dreptului convențional (convenții generale sau particulare, bilaterale sau multilaterale) se bazează pe principiul *pacta sunt servanda*. Considerând că acesta este un principiu de drept internațional cutumiar, Kelsen admite că dreptul convențional, în ierarhia normelor juridice internaționale, este situat sub dreptul cutumiar.

Care este fundamentul caracterului obligatoriu al cutumei? Kelsen se consideră obiectivist și refuză ideea de consimțământ tacit propusă de către voluntariști. El mărturisește totuși că, imposibilitatea de a găsi un alt fundament pozitiv în favoarea cutumei internaționale, el nu poate decât să „presupună” că aceasta este obligatorie pentru că ea se bazează pe o normă superioară. Norma sa fundamentală este deci o normă ipotetică „presupusă” și nu „impusă”.

Astfel ca și Anzilotti, și Kelsen atinge domeniul ipotezei nedemonstrabile. El adaugă că știința dreptului nu este o știință ca științele naturii, în care ipotezele pot fi verificate prin experiență. Dar justificarea sa este în general considerată ca o simplă experiență.

În *planul teoretic*, teza normativistă nu se dovedește a fi mai aptă decât doctrinele normativiste voluntariste în a demonstra argumentarea postulatului abstract pe care ele se bazează. Jurisprudența internațională a evitat să se pronunțe de o manieră explicită asupra unei chestiuni atât de delicate. Voluntariștii invocă în general un anumit pasaj, de astfel foarte contestat, în care C.P.J.I. a declarat: „Dreptul internațional reglează raporturile între statele independente. Regulile de drept care leagă statele, reies deci din voința acestora.” În realitate, această declarație lasă în continuare fără răspuns chestiunea majoră, a cărei relevanță este incontestabilă, și anume de ce statul suveran este legat prin voința sa și de ce odată legat (angajat într-o anumită problemă), el va rămâne astfel pentru totdeauna.

Triepel însuși recunoaște că vom ajunge mereu la un punct „unde o explicație juridică cu caracter

obligatoriu a dreptului însuși, devine imposibilă”. Și mai explicit încă, Karl Strupp scria „fundamentul dreptului internațional este pre-juridic... și nu în sfera juridică vom găsi ultimul fundament al forței obligatorii a dreptului: necesitatea de a respecta un drept trebuie că a existat cu siguranță înainte de crearea dreptului însuși.”.

Profesorul Rousseau exprimă o părere asemănătoare. Formalismul juridic ne conduce la un impas greu de precizat și de recunoscut. În fața acestui impas, o singură concluzie se impune: atât timp cât rămânem atașați exclusiv de aspectul formal al dreptului și neglijăm aspectul sau material, adică conținutul său, orice tentativă de a explica caracterul său obligatoriu va fi sortită eșecului. În ciuda eforturilor lor, Kelsen și voluntariștii (pe care el îi combate) au căzut victime unei asemenea metode.

În practică, formalismul și mai ales voluntarismul, conduc la concluzii inacceptabile. În primul rând, ele susțin că puterile statului în ordinea internațională sunt fără limită: din moment ce el nu s-a angajat printr-un act voluntar, total îi este permis. Conform postulatelor voluntariste, Jellineck nu ezită să scrie: „orice act ilicit internațional ar putea fi ridicat la rangul de drept dacă el ar face conținutul unui tratat”. Aceasta ar proclama anarhia în principiu și ar nega orice posibilitate ordinii juridice internaționale.

Mai mult, nu este numai șocant pe plan moral, este și contrar, din fericire, învățămintelor practicii: nici un stat nu pretinde și nimeni nu ar admite că un tratat ar legaliza practicile sclavagiste sau genocidul. Noțiunea de „*jus cogens*” care este timida transpoziție a acestei ordini publice în sfera internațională, este traducerea juridică a acestei idei.

De o manieră și mai globală, este de neconceput ca entități fie ele suverane, să coexiste fără a avea respectul unui minim de reguli juridice și care să limiteze liberul joc al voințelor lor: principii ca respectarea bunei credințe sau interdicția abuzului de drept restrâng competențele statelor respective și nu sunt puse în discuție de către nimeni.

Pe de altă parte mai ales, voluntarismul și normativismul nu țin de loc cont de contractul social în care dreptul internațional se formează și se aplică. Suveranitatea, negată de Kelsen, este un lucru de observat, chiar dacă nu este palpabilă, dar invers, voluntariștii au despre

aceasta, o concepție abstractă și nepalpabilă. Ei neglijează în mod evident că statul, care exprimă o „voință”, acționează sub presiunea necesităților economice și politice determinate și într-un cadru social dat.

21. Depășirea formalismului

Am examinat deja teoria tradițională a dreptului natural. Dacă Vitoria și Suarez au jucat un rol decisiv în formarea dreptului internațional, este pentru că au putut să îl fondeze pe un element exterior și superior statelor, dreptul natural, care, la vremea lor avea o autoritate incontestabilă. Grotius a beneficiat de această moștenire pe care geniul său a remodelat-o prin crearea dualității: drept natural, drept voluntar sau pozitiv. Pentru el, dreptul voluntar depinde în două rânduri de dreptul natural: pe de-o parte, el proveni în mod valabil din voințe statale în virtutea dreptului natural „*pacta sunt servanda*” pe de altă parte, el este obligatoriu deoarece conținutul său este conform cu principiile de drept natural. Astfel, admitând totuși existența unui drept internațional voluntar. Grotius nu era voluntarist. Demonstrația sa se bazează în același timp pe formă, cât și pe conținut.

Autorii neo-naturaliști ai epocii contemporane adoptă aceeași dualitate, dreptul natural, dreptul internațional pozitiv. Ei îl bazează pe cel din urmă pe primul. Ca și predecesorii lor, ei asimilează ordinul natural ordinului moral. Anumiți autori sunt de părere că nu putem păstra valorile morale, decât în măsura în care le încorporăm în dreptul pozitiv.

Ei ne dau și exemple: principiul de bună credință, principiul de justiție în reglarea conflictelor, principiile umanitariste recunoscute de jurisprudența internațională dreptul natural de legitimă apărare, recunoașterea prin Convenția de la Viena din 1969 și dreptului tratatelor de a *jus cogens*, care conțin norme de morală de la care nici o altă convenție nu se poate deroga.

Reabilitând în mod contestabil concepția de drept natural, aceste consacărări pozitive nu a convins pe toată lumea, numeroși juriști continuând să se întrebe dacă simplul apel la valorile morale va fi suficient și nepericulos, atunci când scopul este de a fonda o regulă socială. În producerea dreptului unei societăți, pe lângă factorii idealști, alte elemente joacă un rol la fel de important. Împinsă la extrem, încercarea de a realiza un drept natural poate conduce pe alocuri la o exaltare a

individualismului, incompatibilă cu exigențele elementare ale vieții în societate.

Desigur, la origini recursul la drept natural a contribuit eficace la crearea dreptului internațional. Dar de asemenea sprijinindu-se pe autoritatea aceluiași drept natural Vattel a construit propria sa teorie a drepturilor fundamentale ale statului pe care el o asimilează în mod abuziv drepturilor individuale, teorie, care a împiedicat atât de mult progresul dreptului internațional.

După teoreticienii pozitivismului sociologic dreptul este fondat pe necesitățile sociale derivă caracterul sau obligatoriu și în același timp conținutul său. Duguit s-a concentrat pe determinarea procesului de tranziție de la necesitățile sociale la norma juridică. Ca punct de plecare în analiza sa, el plasează acea lege sociologică descoperită de Aristotel și niciodată dezmintită de atunci, conform căreia omul este o ființă socială care nu poate trăi decât în societate. Astfel, el trebuie să se conformeze normelor sociale – cauzate de necesitățile vieții în societate, și al căror obiect și scop este păstrarea bazei oricărei societăți umane, adică solidaritatea socială. Orice valoare a acestor norme antrenează dezordinea socială și provoacă în mod inevitabil o reacție a colectivității. Atunci când această reacție îmbracă forma concretă a unei sancțiuni de tipul unei constrângeri organizate, ne aflăm sub incidența unei norme juridice.

Transformarea normei sociale în normă juridică se realizează când masa indivizilor ce formează corpul social își dă seama că ea este atât de importantă pentru viața socială, atât de esențială în apărarea solidarității sociale, încât intervenția constrângerii pentru a sancționa violarea sa, devine socialmente necesară, și atunci dreptul s-a născut. Pe acest drept, născut direct din necesitățile sociale, Duguit îl denumeste „drept obiectiv” pentru că el este obligatoriu pentru toți, și el se formează independent de voința statală.

Pentru a răspunde anumitor critici, Duguit introduce în explicația sa, noțiunea de „justiție”. Dreptul se va naște atunci când sancțiunea organizată de societate împotriva violării unei norme sociale, va părea masei conștiințelor sociale nu numai ca fiind necesară, ci și justă. Este vorba bineînțeles în gândirea și sub pana sa, nu de o justiție cu conținut imuabil, ci de o justiție obiectivă, ale cărei manifestări variază în timp și spațiu.

Trecând la dreptul internațional, Duguit aplică aceeași formulă și formării normei juridice intersociale bazată pe necesitățile intersociale. Pare dificil să se reproșeze teoriei sociologice de a fi confundat faptul cu norma făcând-o pe a doua să reiasă în mod direct din primul. Ea a intercalat între cele două o judecată de valoare. Pe de altă parte, procesul reconstituit de Duguit, pe care nimeni nu-l consideră obscur, nu este deloc diferit de procesul de formare spontană a normei cutumiare pozitivă pe care, numai pozitiviștii voluntariști o renegă. Totuși, în dorința sa de a elimina orice intervenție statală el a conferit indivizilor un rol excesiv și exclusiv ceea ce este ușor contradictoriu atât cu sociologismul său, cât și cu locul și rolul statelor în ordinea internațională pozitivă.

Adoptând raționamentul lui Duguit, George Scelle îl accentuează susținând că respectarea solidarității sociale, ca bază a dreptului, este o necesitate „biologică”, pentru că nimeni nu o poate compromite fără să afecteze viața societății sau propria viață. Astfel, el definește dreptul, drept intern sau drept internațional, „ca fiind un imperativ social ce traduce o necesitate născută din solidaritatea naturală”. Îi lipsește oare idealul determinismului său biologic? Ca și Duguit, el și-a apropiat justiția și morala în discursurile sale. Numai că el plasează respectul față de aceste valori în rândul celorlalte necesități sociale.

În 1948, Georges Scelle scria: „De unde vin regulile de drept? Din însuși faptul social și din întâlnirea eticului cu puterea, produse ale solidarității sociale”. Introducând elementul „putere”, teza sa pare mai realistă decât cea a lui Duguit. Pentru a marca că el nu devine totuși nici etatist nici voluntarist, Georges Scelle insistă în mod special pe o altă dualitate, drept obiectiv și drept pozitiv, pe care el o asociază puternic cu distincția între izvoarele materiale și izvoarele formale ale dreptului.

Singurele izvoare materiale sunt izvoare creatoare de drept. Izvoarele formale nu sunt decât procedee de „cooptare” a izvoarelor materiale. Chiar de atunci, dacă normele de drept pozitiv sunt făcute prin intermediul izvoarelor formale care pot masca intervenția puterii, caracterul obligatoriu al acestora nu se bazează pe faptul că el reiese din aceste izvoare formale, ci din conformitatea sa cu dreptul obiectiv (deci cu necesitățile sociale) care constituie izvoarele sale materiale. Deci nu

este fals să presupunem de la început această conformitate (ipoteza binelui legiferat). Dacă aceasta nu este verificată, dacă norma pozitivă este „anti-juridică”, fiind contrară dreptului obiectiv, ea va provoca revoluții legitime.

Deci numai acestei legitimități a rebeliunii împotriva normei „anti-juridice” (el evită expresia „regula injustă” atât de îndrăgită de autori de drept natural) îi poate fi conferit și confirmat aspectul idealist al teoriei lui Georges Scelle. Ea îl expune de asemenea criticelor severe a tuturor celor care chiar dintre idealisti puri, preferă siguranța și supunerea față de dezordine (revoluție). Dintr-o perspectivă realistă, pe care el o reclamă de altfel, dificil să aderi pe deplin la tezele lui G. Scelle: refuzul său de a accepta conceptul de suveranitate este contrazis de observarea vieții internaționale și de atunci, sistemul său pare o construcție intelectuală, seducătoare, vizionară în anumite puncte (pătrunderea individului în sfera dreptului internațional), dar distanțată de realitățile pe care ea pretinde că le descrie. Rămâne ca abordarea sociologică să aibă meritul de a evita să facă din drept un sistem închis, și situându-l în contextul său social, să facă mai bine înțelese resorturile și concluziile sale.

„Părinții fondatori” ai marxismului nu s-au interesat deloc de dreptul internațional. Doctrina ulterioară, chiar ortodoxă, a putut să dispună de o anumită libertate de interpretare în interiorul schemei trasate de Lenin. Postulatele de bază sunt destul de ambigue și încurajează mai multe abordări. Dreptul internațional, ca element al suprastructurii sociale, este în certă dependență de structura economică a societății internaționale, conform unei legi generale a dezvoltării societăților umane, conform materialismului istoric. Dar aceasta nu semnifică că în toate componentele sale dreptul internațional ar fi simplu reflex al relațiilor economice ale sistemului economic mondial. După cum insistă asupra uneia sau altei propuneri, autorii marxisti ajung la două concluzii contrare. Pentru unii, nu există drept internațional general, pentru că societatea este împărțită în două concepții socio-economice opuse; două grupe de principii și norme internaționale coexistă, cu titlu tranzitoriu. Conform tendinței dominante de astăzi, existența unui drept internațional general este incontestabilă și se bazează pe un fundament obiectiv, o „lege socială” definită de învățămintele materialismului

istoric, creșterea forțelor productive și progresul diviziunii internaționale a muncii au favorizat multiplicarea raporturilor și legăturilor între state atât de mult, încât se impune reglementarea lor prin norme juridice.

Odată admis acest punct, cum se produce influența structurii economice asupra suprastructurii și implicit asupra dezvoltării dreptului internațional? Și aici, răspunsurile sunt divergente. O parte din doctrina marxistă consideră societatea internațională ca un ansamblu specific, și stabilește o relație directă și principală între relațiile economice internaționale și dreptul internațional. Alți autori, pentru care societatea internațională nu este altceva decât coexistența a două sisteme economice dominante, sunt de părere că sistemele naționale și suprastructurile lor sunt cele care exercită încă influența determinantă.

În realitate, mult timp preocupată în mod exclusiv de interesele U.R.S.S., doctrina marxistă dominantă aderă la tezele foarte apropiate de voluntarismul cel mai clasic și este paradoxal că autori ce se declară marxisti ajung să adere la niște teorii atât de îndepărtate de realitățile concrete.

Alți autori mai credincioși metodologiei marxiste, aplică raționamentul dialectic asupra realităților internaționale și văd în regulile de drept internațional, soluția de moment pentru contradicțiile ce marchează societatea internațională. (conform în special dezbaterilor denumite „întâlnirile de la Reins asupra realităților dreptului internațional contemporan”).

Oricare ar fi rezultatul acestor divergențe doctrinele marele aport al modurilor de gândire marxistă, constă conform dreptei linii a obiectivismului sociologic, în a stabili (ca orice disciplină juridică) că dreptul internațional este inseparabil de structura economică și socială al cărei reflex el este și în care el își găsește fundamentul.

22. Concluzii și perspective

Sistemul internațional al secolului XXI va fi marcat de o aparentă contradicție: pe de o parte, fragmentare; pe de alta, globalizare crescândă. La nivelul relațiilor dintre state, noua ordine va fi mai asemănătoare sistemului de state european al secolelor XVIII și XIX decât tiparelor rigide ale războiului rece. Ea va conține cel puțin șase mari puteri, Statele Unite, Europa, China, Japonia, Rusia și, probabil, India – precum și o multitudine

de țări mijlocii și mai mici. În același timp, relațiile internaționale vor fi devenit pentru întâia oară cu adevărat globale. Comunicațiile sunt instantanee; economia mondială operează pe toate continentele simultan. Un întreg set de probleme va fi adus în prim plan faptul că nu se poate trata decât la scară mondială cu chestiuni precum proliferarea nucleară, mediul înconjurător, explozia demografică și interdependența economică.

Europa, singura parte a lumii moderne care a funcționat vreodată în cadrul unui sistem multistatal, a inventat conceptele de stat – națiune, suveranitate și echilibru al puterii. Aceste idei au dominat relațiile internaționale pentru cea mai mare parte a trei secole. Dar niciunul dintre practicantii europeni de odinioară ai acelei *raison d'état* nu mai sunt acum destul de puternici, pentru a acționa ca factori principali ai ordinii internaționale pe cale să se realizeze. Ei încearcă să compenseze această slăbiciune relativă prin crearea unei Europe unificate – un efort care le absoarbe multe energii. Însă, chiar dacă ar fi să reușească, nu ar avea la dispoziție nici un ghid pentru comportamentul pe scena mondială al unei Europe unificate, de vreme ce o asemenea entitate politică nu a mai existat vreodată⁶.

Când o nouă ordine internațională ia ființă, multe căi de urmat îi stau în față. Dar fiecare alegere restrânge universul opțiunilor rămase. Deoarece complexitatea inhibă flexibilitatea, primele alegeri sunt absolut cruciale. Dacă o ordine internațională este relativ stabilă, precum cea rezultată în urma Congresului de la Viena, sau extrem de volatilă precum cele rezultate în urma Păcii west-falice și a Tratatului de la Versailles, aceasta depinde de gradul în care poate ea împăca acel ceva care face ca statele constituate să se simtă în siguranță cu ceea ce consideră ele ar fi just.

Ordinea ce apare acum va trebui să fie construită de oameni de stat care reprezintă culturi cu totul diferite. Ei conduc birocrății uriașe de o asemenea complexitate încât, adeseori, energia acestor oameni de stat este consumată mai mult de servirea mașinăriei administrative decât de definirea unui scop. Ei se înalță pe cele mai de sus poziții – prin calități care nu sunt neapărat cele necesare pentru a guverna – și sunt chiar și mai puțin potrivite pentru construirea unei ordini internaționale. Iar

unicul model disponibil de sistem multistatal a fost unul construit de societățile occidentale pe care mulți dintre participanți îl pot respinge.

Studiul istoriei nu constituie un manual cu instrucțiuni care să poată fi aplicate automat; istoria ne învață prin analogii; aruncând lumină asupra consecințelor probabile ale situațiilor comparabile. Dar fiecare generație trebuie să hotărască singură care situații sunt comparabile.

Intellectualii analizează funcționarea sistemelor internaționale; oamenii de stat le construiesc. Și există o mare diferență între perspectiva unui analist și cea a unui om de stat. Analistul poate alege problema pe care dorește s-o studieze, în vreme ce omului de stat problemele îi sunt impuse. Analistul poate alocă oricât timp este nevoie pentru a ajunge la o concluzie clară; problema copleșitoare a omului de stat este presiune timpului. Analistul nu lucrează cu nici un risc; dacă se dovedește că a ajuns la concluzii greșite, el poate scrie un alt tratat. Omului de stat îi este îngăduit să încerce o singură dată; greșelile sale sunt iremediabile. Analistul dispune de toate faptele; el va fi judecat după forța lui intelectuală. Omul de stat trebuie să acționeze conform unor evaluări ce nu pot fi probate în momentul în care le elaborează; el va fi judecat de istorie, după cât de bine păstrează pacea. Iată motivul pentru care examinarea modului în care oamenii de stat au tratat problema ordinii mondiale – ce anume a funcționat sau nu și de ce – nu reprezintă sfârșitul înțelegerii dreptului internațional contemporan; el poate fi, însă, începutul.⁷

Este evident că schimbările în diversele aspecte ale societății internaționale determinate de aplicarea dreptului internațional vor arăta diferit în perioada inițială procesului față de desfășurarea lui din plin. Dar această ultimă perioadă nu este foarte departe: este vorba de vreo 20 -30 de ani, adică până când se va ridica noua generație. Problema trebuie analizată, în special când se ajunge la măsuri prin care se intenționează să se prevină efectele negative posibile și previzibile ale procesului în domeniul relațiilor internaționale și implicit al dreptului internațional.

O certitudine avem, în contextul actualei comunități internaționale și a relațiilor internaționale actuale, care sunt în plină schimbare și de o mare complexitate, dreptul internațional se află în

⁶ Henry Kissinger, *Diplomația*, Editura BIC ALL, București, 2007, p. 21.

⁷ Idem, p. 24.

plin proces de înnoire și accentuare a caracterului său umanitar. El apare ca o garanție juridică a păcii și a securității internaționale, a colaborării între state și popoare și a stimulării progresului lor⁸.

⁸ M. Niciu, Drept internațional public, Editura Chemarea, 1995, p. 1.

Departa de a-și fi epuizat seva și izvoarele, dreptul internațional va dăinui atâta vreme cât statele încă vor exista, cât armele nu vor tăcea și cât Dumnezeu va hotărî acest lucru.

Efectele apelului în procesul penal

Av. Drd. Cheran Simona-Elena

In gândirea juridică din cele mai îndepărtate timpuri s-a conturat ideea că în administrarea justiției, ca și în orice altă activitate umană, se pot săvârși erori generatoare de nedreptate, cu toate măsurile impuse de lege pentru a se asigura subiecților procesuali un maximum de garanții în vederea soluționării corecte și echitabile a cauzelor rezolvabile pe cale de contencioasă. În consecință, de când s-au stabilit regulile procedurale tehnice ale unei judecăți primare s-a simțit nevoia instituirii unor proceduri care să permită continuarea acesteia în alte mecanisme succesive cunoscute sub denumirea generală de „căi de atac”.

Activitatea de judecată în oricare dintre căile de atac, adică totalitatea actelor procesuale și procedurale efectuate în cadrul acestei activități, are ca finalitate proprie realizarea unei judecăți temeinice și legale în soluționarea cauzelor penale¹.

Apelul fiind o cale de atac ordinară se poate îndrepta doar împotriva hotărârilor pronunțate în prima instanță, iar instanța ierarhic superioară efectuează o examinare a cauzei atât cu privire la situațiile cele de fapt, cât și cele de drept.

Dreptul de apel aparține fiecărui subiect procesual ale cărui drepturi au făcut obiectul judecății în primă instanță, întrucât fiecare dintre asemenea subiecți are dreptul să-și găsească o justă soluționare, iar interesul reprezintă justificarea fiecărei acțiuni în justiție, însă el nu poate fi folosit decât în sfera rolului pe care îl are în raportul procesual

penal, și numai referitor la acel conținut al hotărârii atacate care privește interesele pe care le reprezintă procesul penal².

Declararea apelului presupune o continuare a judecării cauzei de către instanța ierarhic superioară. În vederea atingerii scopului pe care îl are apelul, legea precizează care sunt efectele pe care le poate produce această cale de atac³. Astfel, în dispozițiile art. 370-373 C. proc. pen., se arată că apelul are următoarele efecte: suspensiv, devolutiv, neagravant și extensiv.

Exercitarea căii de atac a apelului are ca efect imediat, *ope legis*, suspendarea executării dispozițiilor din hotărârea primei instanțe, vizate prin declarația de apel, pe toată durata judecării căii de atac⁴.

Efectul suspensiv al apelului este general, absolut și constant împiedicând ca hotărârea judecătorească să devină definitivă.

Efectul suspensiv este general pentru că toate hotărârile penale supuse căii ordinare de atac nu pot fi puse în executare, dacă nu s-a soluționat apelul sau nu a fost înlăturată posibilitatea exercitării lui prin expirarea termenului de declarare. Cum în sistemul nostru actual majoritatea hotărârilor în primă instanță sunt în principiu apelabile, caracterul suspensiv al apelului se manifestă în general, afară de cazurile când legea îl înlătură expres.

Efectul suspensiv este absolut pentru că se produce ori de câte ori se declară apel, chiar când acesta este neîntemeiat sau neregulat introdus.

² T. Pop, Drept procesual penal, vol. IV, Tipografia Națională, Cluj, 1948, p. 345.

³ D. Rădescu, C. Jipa, Apelul și recursul în procesul penal, Ed. Juridică, București, 200, p. 80.

⁴ G. Mateuț, Procedură Penală. Partea specială, vol. II, Ed. Lumina Lex, București, 1998, p. 234.

¹ V. Dongoroz, S. Kahane, G. Antoniu, C. Bulai, N. Iliescu, R. Stănoiu, Explicații teoretice al Codului de Procedură Penală Român. Partea Specială, Vol. II, Ed. Academiei Republicii Socialiste Români, p.207

Până când respingerea apelului nu se pronunță de către instanța superioară, hotărârea primei instanțe nu devine executorie datorită acestui efect.

Efectul suspensiv este constant manifestându-se în permanență, deci din primul moment al decăderii apelului și până la soluționarea căii de atac.

În realitate, efectul suspensiv caracterizează nu numai apelul declarat, ci chiar, termenul de apel, înrucât, potrivit dispozițiilor art. 416 pct. 2 lit.a C. proc. pen., hotărârea este definitivă la data expirării termenului de apel, iar în conformitate art. 415 C. proc. pen., hotărârile instanțelor penale devin executorii numai la data când au rămas definitive⁵.

Efectul suspensiv al apelului poate fi *total*, atunci când prin declarația de apel sentința primei instanțe este criticată în întregime, și *parțial*, atunci când apelul vizează numai latura penală ori numai latura civilă a procesului sau doar anumite dispoziții din hotărârea atacată.

Prin efectul devolutiv al unei căi de atac se înțelege trecerea sau transmiterea, în întregime (ex integro) sau în parte (in partibus) a unei cauze de la instanța care a pronunțat hotărârea atacată (iudex a quo) la instanța competentă să soluționeze acea cale de atac (iudex ad quem)⁶.

Declararea apelului nu provoacă o reiterare, o reluare a judecății ce s-a încheiat prin pronunțarea hotărârii împotriva căreia s-a exercitat calea de atac, ci o verificare complexă, în fapt și în drept a acelei sentințe, pe baza lucrărilor și materialelor din dosarul cauzei⁷.

În conformitate cu dispozițiile art. 371 alin. 2 C. proc. pen., instanța de apel este obligată să examineze cauza sub toate aspectele de fapt și de drept. Principiul exprimat în adagiul latin *tantum judicatur quantum devolutur* se completează cu prevederile menționate.

O corectă aplicare a acestei dispoziții legale obligă instanța ca în apelul procurorului să examineze toate aspectele laturii penale, chiar

dacă apelantul a vizat în apel soluția condamnării inculpatului și nu s-a referit la soluția achitării acestuia cu privire la unele dintre infracțiunile pentru care a fost judecat în primă instanță și achitat prin aceeași hotărâre.

Potrivit art. 362 C. proc. pen. pot declara apel: procurorul, inculpatul, partea vătămată, partea civilă, partea responsabilă civilmente, martorul, expertul, interpretul, apărătorul, precum și orice altă persoană ale cărei interese au fost vătămate printr-o măsură sau printr-un act al instanței.

Dintre acești titulari ai dreptului de apel, unii – procurorul și părțile – devolvează, prin apelul lor, fondul cauzei; ceilalți – martorii, experții s.a. –, care nu au calitatea de părți, pot devolua prin apel, numai chestiuni auxiliare sau adiacente, privitoare fie la cheltuieli judiciare ce pretind a li se cuveni, fie la diverse vătămări ce s-ar fi adus intereselor lor legitime prin activitatea procesuală a primei instanțe.

A ține seama de calitatea procesuală a apelantului este necesar pentru că, în raport cu această calitate și cu prevederile art. 362 C. proc. pen., apelul poate supune instanței de apel ambele laturi – penală și civilă – ale cauzei sau numai una dintre ele. A ține seama de măsura în care apelantul a atacat hotărârea este de asemenea necesar, pentru că unele vor fi limitele efectului devolutiv dacă declarația de apel are caracter global, fiind făcută fără rezerve și vizând deci toate interesele legitime ale apelantului și altele vor fi limitele devoluării atunci când declarația de apel privește, în mod expres, doar anumite dispoziții ale sentinței atacate⁸.

Legea procesual penală consacră efectul neagrării situației părții (*non reformatio in pejus*) prin art. 372 alin.1 C. proc. pen., în care se arată că: instanța de apel soluționând cauza, nu poate crea o situație mai grea pentru cel care a declarat apel.

Consacrarea acestui principiu are la bază alte două principii fundamentale ale procesului penal: principiul asigurării dreptului la apărare și principiul aflării adevărului⁹, principii care prin aplicarea lor unitară garantează buna desfășurare

⁵ N. Volonciu, Tratat de procedură penală. Partea specială. Vol. III, Ed. Paideia, București, 2001, p.257.

⁶ N. Volonciu, op. cit., p.258.

⁷ G. Nistoreanu, A. Ș. Tulbure, M. Apetrei, L. Nae, Manual de drept procesual penal, Ed. Europa Nova, București, 1999, p. 253.

⁸ V. Papadopol, C. Turianu, Apelul penal, Casa de Editură și Presă Șansa, București, 1994, 128.

⁹ M. Enescu, Aplicarea principiului non reformatio in pejus, în Studii și cercetări juridice nr.3/1965.p. 457-464.

a procesului judiciar¹⁰, ocrotirea drepturilor și intereselor părților litigante, temeinicia și legalitatea soluției pronunțate concurând în realizarea interesului ca prin declanșarea controlului judiciar să nu rămână în ființă hotărâri nelegale și netemeinice, contribuindu-se astfel la stabilirea adevărului și aplicarea corectă a legii procesuale și materiale¹¹.

Rațiunea acestui principiu constă în aceea că, dacă s-ar îngădui instanței sesizate cu calea de atac să agraveze situația celui care a exercitat-o, s-ar ajunge la o îngrădire a voinței părților de a ataca hotărârile socotite nedrepte, căci acestea se vor simți stânjenite în folosirea căilor de atac din cauza temerii de a nu-și înrăutăți situația¹².

Regula *non reformatio in pejus* este incidentă numai în situația în care partea este singurul titular care a declarat apel sau singurul titular căruia i s-a admis apelul, când în aceeași cauză au fost declarate mai multe apeluri. Deci, în situația în care una din părțile în proces declară apel dar, în același timp, procurorul a declarat apel în defavoarea părții și a fost admis apelul procurorului, apelul părții fiind respins, nu acționează regula *non reformatio in pejus*.

Regula neagravării situației în propriul apel se aplică tuturor titularilor dreptului de apel – inclusiv persoanelor arătate în art. 362 lit.e și f C. proc. pen., care sunt părți într-un raport procesual adiacent – cu excepția procurorului¹³.

Ministerul Public nu este parte în procesul penal, deși în multe sisteme este considerat ca fiind partea acuzatoare.

Regula *non reformatio in pejus* exprimă numai interdicția agravării situației părții care a exercitat calea de atac în raport cu soluția atacată¹⁴, dar nu și în raport cu criteriile de apreciere folosite de prima

instanță atunci când a statornicit această soluție¹⁵.

Prin efectul extensiv al unei căi de atac se înțelege posibilitatea de extrapolare a acelei căi de atac și față de părțile în privința cărora hotărârea ar fi ramas anterior definitivă prin neapelare. El constituie „un remediu procedural pentru înlăturarea erorilor săvârșite în administrarea justiției represive, și deci un mijloc menit să asigure o mai desăvârșită realizare a acesteia”¹⁶.

Efectul extensiv poate fi examinat în mai multe modalități în raport cu limitele ce i se atribuie.

Efectul extensiv, lărgind devoluarea cauzei peste limitele permise de lege, în favoarea celor ce nu au declarat apel sau la care nu se referă apelul declarat, impică așadar, existența unei cauze cu mai mulți inculpați sau cu mai multe părți civile, și părți responsabile civilmente, dintre care numai unele părți au declarat apel sau apelul declarat se referă numai la unele dintre ele¹⁷.

Justificarea efectului extensiv nu este fundamentală, în principal, pe „apartenența la același grup procesual” ori pe „indivizibilitatea de situație”, ci mai ales pe necesitatea efectuării de către instanța de apel a unui control integral al legalității și temeiniciei întregii activități de judecată și de a restabili legalitatea în sensul aplicării corecte a legii substanțiale.

Verificarea instanței de apel¹⁸ poartă, deci, asupra tuturor aspectelor desprinse din întreaga desfășurare procesuală – bineînțeles în limitele prevăzute în art. 362 și 371 C. proc. pen. – și niciun impediment procesual nu poate sta împotriva stabilirii adevărului și restabilirii legalității. Îndeplinirea acestor deziderate ale procesului penal este limitată doar la faptul că efectul extensiv al căii de atac să nu agraveze situația acelora în favoarea cărora este exercitat¹⁹.

¹⁰ Trib. București, secția I penală, decizia nr.29/A din 14 ianuarie 2005.

¹¹ C. Văleanu, Cazurile de casare în recursul penal, Ed. Hamangiu, București, 2007, p. 49.

¹² S. Feller, Principiul non reformatio in pejus, JN nr. 5/1958, p. 414.

¹³ V. Papadopol, C. Turianu, op. cit. p.138.

¹⁴ Trib. București, secția a II penală, decizia nr. 1050/A din 22 noiembrie 2006.

¹⁵ B. Creangă, notă la Tr. Ploiești, dec. pen. nr. 130/1957, JN nr. 7/1957, p. 1354.

¹⁶ V. Dongoroz, „Efectul extensiv al căilor de atac în procedura penală”, 1942, p. 51.

¹⁷ Gr. Gr. Theodoru Teoria și practica recursului penal, ed. Junimea, Iași, 2002, p. 207.

¹⁸ C.A. București, Secția a II-a penală, decizia nr.12/1996, în R.D.P nr.4/1996, p.157.

¹⁹ V. Papadopol, C. Turianu, op. cit. p. 165.

TelVerde: 0800 803 803 www.brd.ro

iPhone
+ 500 euro

Vino să îți ridici
Pachetul Student
și poți să te trezești
cu un Pachet de Premii!

PACHETUL STUDENT

Tot mai simplu

Promotia se desfășoară în perioada 04 octombrie - 31 decembrie 2010. Detalii suplimentare în regulament, disponibil online pe www.brd.ro/special-tineri/promotii/, www.flashmobstudentesc.ro, sau la cerere în orice unitate BRD.

Terorismul – repere istorice

Col. (r) prof. Vasile LĂPĂDUȘI

Secretar general al Asociației Criminaliștilor din România

Abstract

This article briefly presents aspects regarding the appearance and evolution of the terrorist acts.

In the configuration of international criminality, important mutations took place throughout time, especially materialized in the revival of terrorism in its most violent forms.

During the last years such a pronounced ascension of the terrorist acts has occurred that some specialists warned that we may be facing a commencement of a real terrorist age. A significant increase of the number of active terrorist groups was noticed, as well as the number of countries in which they operate. Internal and international co-operation between terrorist groups has increased substantially.

Key words: : terrorism; political assassination and political terror; Hassan Ben Sabbah (the spiritual leader of terrorist groups); the reign of terror during the French revolution – 1789; remaking of Jewish state and of the Temple of Solomon; the communist terrorist team; the double assassination from Marseille; the Gestapo and the S.S. troops; the terrorist acts during and after the Second World War; the terrorism at the beginning of the third millennium.

Rezumat

În articol, prezentăm, în mod succinct, aspecte privind apariția și evoluția actelor teroriste. În configurația criminalității internaționale, pe parcursul timpului, au avut loc mutații importante, materializate mai ales în recrudescența terorismului în formele sale cele mai violente.

În ultimii ani s-a înregistrat o ascensiune atât de pronunțată a actelor teroriste, încât unii specialiști au avertizat că ar fi posibil să ne aflăm la începutul unei adevărate ere a terorismului. S-a constatat o creștere însemnată a numărului de grupări teroriste active, ca și a numărului de țări în care operează. Cooperarea internă și internațională dintre grupurile teroriste a crescut substanțial.

Cuvinte cheie: terorism; asasinatul politic și teroarea politică; Hassan Ben Sabbah (părintele spiritual al grupărilor teroriste); domnia terorii în timpul Revoluției franceze – 1789; atentatele asupra unor demnitari; refacerea statului evreu și a Templului lui Solomon; echipa de teroriști comuniști; dublul asasinat de la Marseille; Gestapoul și trupele S.S.; actele teroriste pe timpul și după cel de-al doilea război mondial; terorismul la începutul mileniului trei

1. PERIOADA PÂNĂ LA SFÂRȘITUL SECOLULUI XX

Pe parcursul timpului, în configurația criminalității internaționale au avut loc mutații importante, materializate mai ales în recrudescența terorismului în forme dintre cele mai violente.

Începutul terorismului ca formă a violenței a apărut la începutul vieții omului pe pământ. Religia a constituit motivul unor dezlănțuiri cu violență a oamenilor. A apărut o serie de curente, unele grupuri l-au renegat pe Dumnezeu, au recurs la acte

de teroare, la asasinate. Erau fracțiuni care aveau convingerea că se apropie „ceasul mântuirii” și că lupta împotriva necredincioșilor este o dovadă în fața lui Dumnezeu a credinței adevărate.

Cea mai puternică și dură ripostă a fost cea a legiunilor romane, între care Templul - centrul ritual al iudaismului - și decimarea populației evreiești, care a determinat diaspora sa istorică.

Cel mai puternic masacru a avut loc la Masada în anul 70 î.Hr. când s-a petrecut ultima redută a rezistenței antiromane.

În antichitate, teroarea era un instrument al politicii războiului. Această teroare a fost folosită ca instrument al luptei politice dintre diverse grupuri, ce întrețineau puterea într-un stat.

Asasinatul politic și teroarea politică au fost fenomene folosite de romani.

În evul mediu, la fel ca și în antichitate, teroarea a fost generată de lupta între religii, ce a dominat în principal conflictele epocii, precum și lupta între grupurile rivale, ce doreau accesul la conducerea politică a statului. Multe asasinat au existat în Orientul Apropiat.

Părintele spiritual al asasinilor a fost Hassan Ben Sabbah, un înalt funcționar al vizirului din Cairo, care s-a autoexilat în regiunea muntoasă din sudul Mării Caspice.

Acesta a pus bazele regatului asasinilor, grupare ierarhizată în mai multe grade. (Cuvântul „asasin” provine din limba arabă, traducându-se prin consumator de hașiș sau toxicoman).

Marea majoritate a asasinilor devotați primea un pumnal aurit, ca semn al misiunilor pe care le aveau de îndeplinit, primind ordine stricte și exacte în legătură cu victimele viitoarelor atentate, ce urmau să se producă.

În cei 34 de ani de domnie a lui Hassan Ben Sabbah (a murit în anul 1124), părintele spiritual al grupărilor teroriste, au avut loc sute de atentate teroriste la ordin.

Domnia terorii „asasinilor” a luat sfârșit în Persia, prin invazia mongolă a lui Gingis Han. „Asasinii” au fost asasinați în masă de luptătorii lui Gingis Han.

În această perioadă, Europa cunoaște numeroase conflicte, războaie religioase și primele cruciade. Instaurată în anul 1845, în Florența, dictatura teocratică a lui Savonarola, în numele „Guvernului lui Dumnezeu”, a terorizat întreaga peninsulă italiană prin valuri de masacre, crime și jafuri.

În India a acționat fracțiunea teroristă „Thugi”, începând cu anul 1356, care ataca oligarhia brahmană și centrele de putere islamică, instalate în India după secolul al XII-lea.

În Japonia medievală, frica și teroarea dominau populația, luptătorii purtau numele de „ninja”.

În epoca modernă, terorismul se manifestă pentru prima dată în istorie ca fenomen social.

Domnia Terorii s-a instaurat în timpul Revoluției franceze din 1789 de către Robespierre, în numele dictaturii iacobine, perioadă în care violența fizică,

amenințarea cu violența, masacrele, execuțiile în masă ale opozanților și mai apoi chiar ale aliaților sunt săvârșite în numele unor legi eradicat de puterea ce reprezenta, atunci, statul. În numele acestei „domnii a terorii” au fost arestați peste 350.000 de oameni, din care numai 17.030 au fost judecați de „tribunalele poporului” și executați, iar alții au murit în închisori fără a fi judecați. Robespierre a căzut chiar el victima propriei sale dictaturi, fiind ulterior judecat și executat (1794).

După judecarea lui Robespierre, agenții și partizanii tribunalelor iacobine au fost etichetați drept „teroriști,” astfel că a apărut denumirea de „terorism de stat”.

Pe parcurs, în Franța a apărut o nouă atitudine extremistă: anarhismul. S-au radicalizat mișcările muncitorești protestatare, care au zguduit Franța.

Au apărut afișe cu îndemnuri teroriste de genul: „Scoateți cuțitele, jefuiți, puneți la cale incendii! Distrugeți, Ucideți! Trăiască revolta!, Trăiască incendiatorii!, Moarte asupritorilor!”.

În actele teroriste încep să fie folosite, ca mijloc de luptă, bombe și armamentul. Așa de exemplu, la reședința procurorului Republicii a fost plasată o bombă; o grupare teroristă a aruncat în aer, în anul 1892, Comisariatul de poliție din Rue des Bons-Enfants, provocând moartea a cinci comisari; atacurile teroriste cu bombe asupra palatului Bourbon, sediul Parlamentului, l-au avut ca țintă pe Charles Dupny, șeful guvernului, atac a cărui reușită a fost împiedicată de întârzierea exploziei.

Curentul anarho-terorist capătă și conotații psihopatologice, în slujba lui acționând indivizi psihopați, declassați sau marginalizați social. De exemplu, un anarhist suedez, care, în anul 1893, l-a ucis pe ambasadorul sârb Ivan Georgevic, pentru că acesta afișa o opulență ofensatoare, precum și cazul unui italian, care a încercat asasinarea președintelui Franței – Sadi Carnot.

În Rusia, încă din secolul al XVI-lea, țarul Ivan cel Groaznic a folosit teroarea împotriva tuturor supușilor. Ulterior, țarul Nicolae I a utilizat și el teroarea împotriva poporului.

Cele mai multe atentate au avut loc asupra țarului Alexandru al II-lea al Rusiei. Cea de-a șaptea tentativă asupra acestuia a fost bine pregătită de 40 de complotiști. Aceștia au săpat în Petersburg un tunel, pornind dintr-o magazie până la mijlocul străzii, pe unde urma să treacă țarul, în care au plasat o mină pregătită pentru a exploda.

În ultimul moment, coloana imperială a evitat traseul minat. Unul dintre complotiști, studentul Nicolai Ivanovici Râsakov, a aruncat o grenadă asupra saniei imperiale, după care a deschis focul cu un revolver. Garda, formată din cazaci, a fost distrusă. Țarul a coborât din sania distrusă, printre cadavrele cazacilor. Un alt complotist a aruncat o bombă la picioarele țarului, care a fost sfârtecat de explozia bombei.

Un alt atentat a fost în 1898, asupra Elenei, împărăteasa Austriei și regina Ungariei. Un fanatic iresponsabil, pe nume Luigi Luccheni, a înjunghiat-o pe împărăteasă.

Nici extinderea la scară internațională a activității teroriste nu este de dată recentă: stau mărturie tulburările provocate de diverse grupuri anarhiste, ce operau în Europa și America de Nord, la sfârșitul secolului XIX și la începutul secolului XX.

Primul caz de terorism internațional, la începutul secolului XX, citat de istorici, este al rebelului marocan Raisuli care, răpind un cetățean american și unul englez, a forțat guvernele Statelor Unite și Angliei să intervină pe lângă guvernul Franței, care, la rândul său, era constrâns să-l determine pe sultanul Marocului să-i satisfacă cererile: o răscumpărare substanțială, eliberarea unui mare număr de prizonieri, cedarea a două zone teritoriale și arestarea câtorva inamici importanți.

În prima jumătate a secolului XX, actele de terorism au luat amploare, unele dintre ele după planuri riguros pregătite. Aceste acte de terorism au avut consecințe istorice foarte grave, încât au condus la declanșarea primei conflagrații din istoria omenirii.

În perioada 1910-1914, s-au înregistrat șase atentate la viața demnitarilor din familia de Habsburg. În ziua de 28 iunie 1914 a fost asasinat Frantz Ferdinand, moștenitorul tronului austro-ungar, la Sarajevo, capitala provinciei Bosnia-Herțegovina.

Acest atentat a fost pus la cale de organizația sârbească "Libertate sau moarte", care apăruse în urma anexării Bosniei de către Austria, în 1908, organizație condusă de colonelul Dragutin Dimitrijević. Ofițerul, care avea numele de cod "Colonelul Apis", a organizat și atentatul terorist din anul 1903, soldat cu asasinarea regelui sârb Alexandru Obrenovici și a reginei Draga.

Atentatele politice teroriste comandate devin

modalități frecvente de tranșare sau rezolvare a conflictelor externe.

Țările cu regimuri extremiste au recurs la acțiuni teroriste concepute prin lichidare fizică și terorizare.

Pentru a înțelege anumite probleme legate de activitățile teroriste ale începutului secolului XX, vom prezenta câteva probleme legate de apariția Uniunii Sovietice și activitățile desfășurate pentru introducerea ideologiei comuniste pe plan internațional.

Statul evreu a fost distrus în anul 70 d.Hr. Evreii semiți, ca și fenicienii, și-au stabilit colonii migratoare în sânul altor națiuni, colonii constituite în "Diaspora".

După ce romanii le-au distrus statul și Templul, iudaismul, deja răspândit în interiorul altor națiuni, s-a întărit și a sporit cu numărul evreilor refugiați.

"Diaspora" a fost perfect organizată instituțional, conservându-și identitatea religioasă și perseverând într-o solidaritate organică și politică coordonată la scară mondială, de-a lungul secolelor, de către sinodurile rabinice desfășurate, de regulă, în secret.

Refacerea statului evreu și a Templului lui Solomon a fost însă, pentru mulți dintre evrei, o preocupare permanentă de-a lungul acestor secole. Încă din secolul al doilea d.Hr., evreii au început să organizeze recucerirea Palestinei prin mijloace politico-militare.

Evreul Jules Marigny în cartea sa "Istoria economiei popoarelor vechi" (1878)- scria "Stăpânul aurului va fi stăpânul lumii. Cine vor fi stăpânii lumii dacă nu evreii?..

Noi vom vedea curând că Israelul, după ce va ajunge în posesia tuturor averilor lumii, va domina, se va extinde și va crește, stăpânind popoarele ca pe o cireadă"

Comunismul părea unul dintre mijloacele scopului evreiesc. Doctrinarul comunismului, evreul Karl Marx urmărea alcătuirea republicii mondiale, unind masele muncitoare sub conducerea evreilor.

Prima Internațională Comunistă a fost înființată de Alianța Dreptilor la Londra, în anul 1864, sub conducerea lui Karl Marx.

Marx și Engels arătau în prefața Manifestului Comunist că au redactat programul teoretic al comunismului, de către societatea secretă Liga Comuniștilor.

Trusturile industriale și financiare americane au contribuit masiv la finanțarea Revoluției bolșevice din 1917.

În cadrul Congresului din noiembrie 1916, Frații Alianței (organizație masonică evreiască) l-au numit pe evreul bancher Iacob Schiff președinte al „mișcării bolșevice”. Evreul Lev Davidovici Bronstein, zis Troțki, în primăvara anului 1917, s-a căsătorit cu fiica evreului bancher. Obținând de la socrul său 20 de milioane de dolari, Troțki a plecat în Elveția, unde s-a întâlnit cu Vladimir Ulianov, zis “Lenin”, și alți trei evrei Khazari pe linie maternă.

La Stockholm, înainte de a urca în trenul special, Lenin a mai primit încă 5 milioane de dolari din partea altui evreu, Karl Sobelsohn, zis Radek.

Și la români, tot evreii au fost promotorii comunismului, plecând de la doctrinarul Dobrogeanu-Gherea, un evreu clandestin, pe numele său real Katz. (În 1893 a înființat P. S. Democratic Român).

La 8 decembrie 1920, echipa de teroriști comuniști (evrei) condusă de Max Goldstein a declanșat o bombă în clădirea Senatului României. Au murit în primul atentat terorist din România ministrul Justiției, Dimitrie Greceanu, episcopul Oradei, Radu Dimitrie și senatorul Spirescu, iar președintele Senatului, generalul Constantin Coandă, a fost grav rănit. (Echipa de teroriști evrei: Gelber Moscovici, Leon Lichtblau, Saul Ozias, Willy Trux, Iosif Kahane, Rașela Holzman și alții, care au fost pregătiți în Rusia sovietică, la Odessa). Printre organizatorii actului terorist s-a aflat și Ana Pauker.

În perioada 2-6 martie 1919, la Petrograd a avut loc Congresul de constituire a Internaționalei Comuniste, Komintern-ul. Lenin vedea acest Komintern ca începutul “internaționalizării revoluției”. Kominternul trebuia să fie un stat major al “revoluției mondiale proletare”.

Au loc încercări de puci în Bavaria, Germania, Ungaria, Finlanda și în alte țări. Au loc proteste, provocări, grave atentate, grupuri clandestine acționau cu amestecul agenților sovietici și ai fideliilor locali instruiți în Rusia.

La 8 mai 1921, comuniștii organizează, la București, Congresul de constituire a Partidului Comunist din România. S-a votat afilierea partidului la Internaționala a III-a (Komintern).

În România, în anul 1921, erau 728.115 evrei (după recensământul efectuat).

În prima jumătate a secolului XX, U.R.S.S., cu sprijinul NKVD, a desfășurat activități teroriste și asasinat împotriva celor care se opuneau bolșevismului.

NKVD-ul a acționat nu numai în interior, dar și în exteriorul țării. Așa, de exemplu, Lev Davidovici Bronstein, cunoscut sub numele de Leon Troțki, unul din co-fondatorii U.R.S.S., a căzut victimă terorismului sovietic. Leon Troțki se refugiasse în Mexic, unde locuia într-o vilă fortificată. Un comando, format din 24 de agenți, a atacat casa, folosind arme de foc și trei grenade de mână. La reușita acțiunii a contribuit un agent sovietic, infiltrat în staff-ul lui Troțki.

Lenin și succesorul său, Stalin, și-au lichidat inclusiv tovarășii cu care au luptat pentru introducerea bolșevismului, așa cum a fost cazul lui Serghei Kirov, secretarul Partidului Comunist din Leningrad, împușcat chiar pe culoarele Comitetului Central.

Regimurile Hitler, Mussolini și Horthy au fost regimuri de tristă și dramatică faimă, în timpul cărora teroarea a fost ridicată la rang de lege. Pentru a consolida regimurile totalitare, atentatul terorist a fost o practică și o metodă a regimurilor lui Hitler, Mussolini și Horthy.

Un atentat care a zguduit Europa a fost comis în 1934 împotriva cancelarului Austriei, Engelbert Dolfus, care se împotriva ascensiunii fascismului. Atacul s-a produs chiar la sediul cancelariei. Complotiștii au ocupat primul etaj și au arestat circa 150 de funcționari ai cancelariei, după care au intrat în biroul cancelarului, iar un anume Otto Planeta l-a împușcat pe cancelar. Atentatul a fost pus la cale de naștii austrieци, care erau de acord cu alipirea Austriei la Germania nazistă.

Tot în anul 1934 a avut loc dublul asasinat de la Marsilia, căruia i-au căzut victimă două personalități de frunte ale Europei, respectiv regele Alexandru I. Karagheorghevici al Iugoslaviei și ministrul de externe francez Louis Barthou.

Cum s-a întâmplat? Suveranul iugoslav a efectuat o vizită în Franța, la Marsilia. După încheierea ceremoniei de sosire, regele Alexandru s-a suit, alături de ministrul de externe francez, într-un autoturism descoperit. În momentul în care coloana a ajuns într-o piață, un bărbat necunoscut s-a urcat pe scara mașinii oficiale și a deschis focul

asupra pasagerilor, cu un pistol automat de calibru 9 mm. Cei doi au fost uciși, precum și două femei aflate pe trotuar. atentatorul a fost ucis, la rândul lui, de o persoană din mulțime, totul făcând parte dintr-un plan bine stabilit, menit să șteargă orice urmă a actului terorist.

Ulterior s-a stabilit că teroristul se numea Vladimir Gheorghiev și făcea parte din organizația fascistă croată "USTASA", care era sprijinită de Hitler și Mussolini.

Terorismul ca armă politică a fost folosit cu succes de către Hitler, care, prin metode crude și barbare, își atingea scopurile propuse, lichidându-i pe oponenții regimului său.

Hitler și-a constituit Gestapoul și trupele S.S.(cap de mort), care erau investite cu puteri nelimitate. Aceste organizații au fost incriminate în cadrul procesului de la Nürnberg.

În Europa interbelică, îndeosebi în perioada premergătoare celui de-al doilea război mondial, terorismul a fost ridicat la rang de politică de stat, fiind considerat cea mai eficientă metodă de a ține în frâu masele, poporul sau populația dominantă.

Și în S.U.A. au avut loc unele acte teroriste, din care amintim atentatul din anul 1933 împotriva președintelui țării, Franklin Roosevelt.

Acesta câștigase alegerile și urma să preia funcția în următoarea perioadă. Pentru a mulțumi populației a efectuat o vizită în țară. Când a ajuns la Miami, după ce a ținut un discurs, la Chicago, a plecat într-un autoturism decapotabil. În acel moment, un necunoscut din mulțime a scos un pistol și a tras asupra mașinii cinci cartușe.

Prima victimă a fost primarul orașului Chicago, aflat pe scara autoturismului, o femeie a fost lovită, iar alți doi bărbați împușcați în cap. Asasinul a strigat: "O să-i împușc pe toți președinții". Teroristul a fost imobilizat și identificat în persoana lui Joe Giuseppe Jangarra, care era un psihopat.

De reținut faptul că Președintele Roosevelt nu a fost rănit, el și-a continuat activitatea și a reușit să contribuie la înfrângerea regimului de teroare al lui Hitler.

După înfrângerea regimului de teroare al dictaturii totalitare instaurate de Hitler în Europa, lumea era împărțită în sfere de influență ale puterilor: U.R.S.S., S.U.A., Franța și Anglia. Lumea este împărțită în două blocuri cu ideologii opuse: capitalism și socialism, inaugurându-se epoca "războiului rece".

Fiecare bloc a încercat prin orice mijloace să-și atingă scopurile, apelând inclusiv la mijloace și metode teroriste.

Terorismul de extremă stângă s-a extins în Europa, Africa, Asia, America Latină, America de Nord și Vietnam.

În unele țări, așa cum s-a întâmplat în Turcia, Italia, Guatemala, Argentina și Brazilia, au acționat grupări teroriste aparținând extremei drepte.

În Grecia, în perioada 1945-1949, a izbucnit un război civil între grupările comuniste și forțele active în războiul antihitlerist (instruite și dotate de britanici și naționaliști eleni). Până la urmă, grupările comuniste au fost învinse de forțele armate engleze. Conflictul a continuat, fiind promovat în cadrul unei mișcări de emancipare națională al cărui scop era unirea Ciprului cu Grecia. Actele teroriste susținute de ciprioții au condus, în perioada 1955-1959, la înregistrarea a 142 de morți și 684 de răniți, obligând Marea Britanie să renunțe la prezența în Cipru.

Tot din cauza acțiunilor teroriste declanșate, Marea Britanie a fost nevoită să-și retragă, în anul 1949, protectoratul asupra Palestinei, în contextul în care teroriștii evrei fuseseră înarmați și instruiți de britanici.

Atacurile teroriste evreiești au fost opera organizațiilor teroriste evreiești Irgun și Stern, care urmăreau alungarea britanicilor și înființarea statului israelian.

În perioada 1948-1957, grupările teroriste din Malaiezia au provocat, prin acte teroriste, mii de morți și răniți în rândul trupelor britanice, reușind să obțină independența țării, controlată de britanici.

După cel de-al doilea război mondial și până în anul 1960 Franța s-a confruntat cu multiple acte teroriste, îndeosebi în Tunisia (1952-1955), Maroc (1953-1956) și Algeria.

De exemplu, în Algeria, din totalul populației, aproximativ 96% erau musulmani și 2% europeni (aceștia din urmă dominau în Algeria). Astfel că, în anul 1954, s-au înregistrat ciocniri între populația arabă și populația colonială, care au degenerat în acte de violență comise împotriva populației franceze din Algeria. Franța a reacționat și aviația franceză a mitraliat comunitatea arabă (aproximativ 45.000 de musulmani au fost uciși). Algeria a reacționat prin Frontul de Eliberare Națională a Algeriei, care a declanșat o serie de

acțiuni violente, împotriva administrației franceze, soldate cu masacrarea unor europeni (1035 persoane).

Pe timpul aflării la conducerea U.R.S.S. a lui Stalin, au avut loc o serie de acte teroriste atât pe teritoriul țării, cât și în exterior, pe teritoriul altor state (Republica Democrată Germană, Ungaria, Cehoslovacia, Polonia). U.R.S.S. a încercat, prin toate metodele și mijloacele, inclusiv cele teroriste, să-și lărgască sfera de influență comunistă.

În urma unor reușite istorice, în unele țări (China, Cuba, Vietnam etc.) comuniștii și-au perfecționat metodele teroriste.

La 23 noiembrie 1963 a avut loc unul dintre cele mai deosebite acte teroriste, asasinarea lui John Fitzgerald Kennedy. În versiunea oficială, asasinarea președintelui Kennedy a avut loc în timpul când acesta se afla într-o mașină deschisă, ce trecea prin Dallas. Acesta a fost împușcat de la fereastra unui depozit de manuale școlare, de către Lee Harvey Oswald, emigrant din U.R.S.S., cunoscut ca simpatizant al comunismului. Din nefericire, nici până astăzi nu au fost descifrate secretele asasinării președintelui Kennedy, Co-misia Warren (după numele președintelui Curții Supreme) a strâns probe și depoziiți în 26 de volume.

Apariția terorismului internațional a fost determinată și de faptul că U.R.S.S. și S.U.A. nu doreau un conflict deschis cu consecințe grave (război), motiv pentru care au recurs la folosirea mișcărilor subversive din țările țintă și a actelor teroriste. La organizarea și desfășurarea acestor activități o contribuție importantă și-au adus-o serviciile de informații și spionaj ale acestor țări.

În scopul promovării terorismului internațional în Asia (în Coreea de Nord) s-au înființat primele tabere ale terorismului internațional.

Terorismul a fost promovat cu multă intensitate în Orientul Apropiat, în Palestina. Israelul devine dușmanul "de moarte" al arabilor încă de la înțemeierea sa, în 1948, pe pământul Palestinei.

Terorismul internațional al anilor '80 - '90 a constituit un fenomen care s-a manifestat printr-o tendință de unificare a terorismului de extremă dreaptă cu cel de extremă stângă. Așa de exemplu, Brigăzile Roșii din Italia, la 9 mai 1978, l-au asasinat pe liderul democrației creștine Aldo Moro, care a fost de cinci ori prim ministru al Italiei.

Motivul l-a constituit faptul că Aldo Moro devenise partizanul „compromisului istoric” cu

partidul comunist, neacceptat însă de extremiștii de stânga, care erau partizanii unui conflict deschis cu puterea. Asasinarea a avut loc după 55 de zile, în care Aldo Moro a fost ținut ostatic, cadavrul fostului premier fiind găsit la Roma, în portbagajul unei mașini.

Cu privire la deturnările de avioane de către organizațiile teroriste, se poate menționa deturnarea din luna iulie 1968 a zborului El Al Roma - Tel Aviv spre Alger de către trei teroriști ai Frontului Popular pentru Eliberarea Palestinei. Guvernul algerian a obținut de la teroriști abandonarea avionului contra unui acord israelian privind eliberarea a 16 arabi, care se infiltraseră în Israel în timpul războiului de șase zile.

2. TERORISMUL LA ÎNCEPUTUL MILENIULUI TREI

Sfârșitul secolului XX a debutat cu prăbușirea comunismului ca sistem totalitar. Echilibrul reprezentat de supraputerile S.U.A. și U.R.S.S. s-a rupt în favoarea S.U.A., aceasta devenind unica superputere a lumii.

A căpătat accente deosebite mai ales încercarea teroriștilor de a impune fundamentalismul islamic, în lupta dintre islam și creștinism, dintre arabi și americani.

Printre cele mai sângeroase acte teroriste le enumerăm pe următoarele:

- atacul terorist cu un automobil capcană, produs la 26 februarie 1993, într-o parcare din New York, rezultatul final fiind 6 morți și 1.042 răniți;
- explozia unui automobil capcană din 13 noiembrie 1995 de la Riad, în care au murit 5 americani, 25 indieni, fiind rănite 60 de persoane, din care 34 americani;
- explozia unui automobil-capcană din 25 iunie 1996, de la Cartierul General al Aviației americane de la Khobar, în Arabia Saudită, soldat cu uciderea a 19 militari și rănirea a peste 300;
- masacrarea de către un comando, alcătuit din 5 teroriști islamiști, la data de 17 noiembrie 1997, la Luxor, în Egipt, a 50 de turiști și 4 egipteni. Teroriștii au mutilat oribil 20 de turiști, după care i-au omorât;
- atacul, prin exploziile succesive a două bombe, în anul 1998, asupra ambasadelor americane de la Nairobi (Kenya) și Dar es Salam (Tanzania). Actele teroriste s-au soldat cu uciderea: la Nairobi a 247 de persoane (12 americani) și peste 4.500 de

răniți; la Dar es Salam cu uciderea a 11 persoane și rănirea a peste 100 .

La originea acestor acte teroriste a fost organizația Al - Qaida.

În fosta Iugoslavie, în Cecenia și Afganistan au avut loc acte teroriste soldate cu mii de victime.

După anul 1989, în spațiul ex-iugoslav au apărut acte de terorism, care sunt încă judecate de Tribunalul internațional pentru fosta Iugoslavie.

Terorismul se manifestă și în spațiul ex-sovietic, ca urmare a dezmembrării fostei Uniuni Sovietice, mișcarea separatiștilor ceceni fiind reprezentativă în acest sens.

Cel mai agresiv terorism, permanentizat, se manifestă în Orientul Mijlociu, în spațiul israeliano-palestinian, fiind generat de lupta de aproape o jumătate de secol a poporului palestinian pentru crearea propriului stat.

Dar în ciuda tuturor precedentelor istorice, terorismul, așa cum se exercită și la începutul mileniului trei, este în mare măsură o activitate specifică zilelor noastre.

Se poate afirma că progresele tehnologice și interdependența mondială crescândă au conferit teroriștilor o mobilitate nouă, obiective și arsenale noi, precum și perspectiva sigură și apropiată, că acțiunile lor spectaculoase se vor bucura neîntârziat de o publicitate mondială. Mai mult, schimbările din ultimii ani în climatul politic și economic au creat un mediu ceva mai prielnic operațiunilor de natură teroristă.

Într-adevăr, în ultimii ani s-a înregistrat o ascensiune atât de pronunțată a actelor teroriste, încât unii specialiști au avertizat că ar fi posibil să ne aflăm la începutul unei adevărate ere a terorismului. Printre altele, s-a constatat o creștere însemnată a numărului de grupări teroriste active, ca și a numărului de țări în care operează. De asemenea, cooperarea internă și internațională dintre grupările teroriste a crescut substanțial.

Evenimentele deosebit de grave produse în Statele Unite ale Americii în 11 septembrie 2001 și cele care au avut loc ulterior în Anglia și în alte țări au marcat profund evoluția societății umane contemporane, demonstrând că terorismul internațional a devenit astăzi un fenomen amenințător la adresa securității mondiale și de sfidare a păcii și a democrației, a vieții și libertății persoanei.

La 11 septembrie 2001, 18 teroriști sinucigași, printr-o acțiune conjugată, pun stăpânire pe patru

avioane civile americane ce efectuau zboruri pe rute interne, cu mulți pasageri la bord. Două dintre aceste avioane sunt „catapultate” de teroriști, la 20 de minute unul după altul, în cele două turnuri de la World Trade Center din New York, care se prăbușesc pe rând în „gol”. Apoi, într-un interval de aproximativ 30 de minute de la prăbușirea celui de-al doilea Turn, un alt avion a lovit Pentagonul. Al patrulea avion deturnat, care se îndrepta probabil spre Casa Albă, s-a prăbușit în Pennsylvania.

Masacrul s-a soldat cu 3.000 de victime omenești din peste 60 de țări ale lumii. Ca suspect nr.1 a fost Ossama bin Laden, prin Organizația Al Qaeda.

Cu toate măsurile luate ulterior, bombardamentele americane în Afganistan, îndepărtarea talibanilor de la putere, Ossama bin Laden nu a fost prins. În luna martie 2003, S.U.A. a atacat Irakul (fără nici o legitimitate), ignorând rolul ONU și opoziția Franței și Germaniei.

Acest război purtat de S.U.A. și aliatul său fidel, Marea Britanie, a fost în primul rând un război împotriva dictatorului Saddam Hussein și a crimelor pe care acesta le-a comis împotriva poporului irakian, precum și războiul cu Iranul, în perioada '80 – '90, sau anexarea Kuweitului, în anul 1990.

Un alt atentat terorist după 11 septembrie a fost cel din 11 martie 2004, la Madrid (Spania). În gara Atocha, în patru trenuri pline cu călători au explodat patru bombe. Evenimentul terorist s-a soldat cu 190 de morți (printre care și 16 români) și 1.900 răniți. Atentatul a fost atribuit tot organizației Al Qaeda.

În concluzie, trebuie să precizăm că pericolozitatea terorismului este pusă cât se poate de clar în evidență, chiar de principalele sale caracteristici, astfel:

- terorismul internațional se prezintă sub forma unei multitudini de acte criminale: asasinat sau omucideri, răpiri, extorcări, incendieri, distrugerii sau asociere de alte acte, care sunt considerate de toate națiunile drept criminale;

- terorismul internațional este de obicei motivat politic. Un grup politic extremist, convins de justetea cauzei sale, recurge la mijloace violente pentru a o susține, mijloace care încorporează unul din actele menționate. Deseori, violența se exercită asupra unor oameni nevinovați, persoane care nu au nicio legătură cu motivarea actului terorist;

- terorismul contemporan depășește granițele

naționale prin alegerea unei ținte sau a unor victime străine, prin comiterea actului terorist într-o țară străină sau prin efortul depus pentru influențarea politicii unui guvern străin.

BIBLIOGRAFIE

1. Dumitru Virgil Diaconu, *Terorismul. Repere juridice si istorice,* Editura All Beck, București, 2004.
2. Nicolae Toma, *Consideratii privind reprimarea terorismului international,* Serviciul Editorial al Ministerului de Interne, 1979.
3. Prof. univ. dr. Anghel Andreescu, dr. Ilie Popescu, col. (r) Nicolae Radulescu, subcomisar Nicolae Popescu, *Terorismul international, flagel al lumii contemporane,* Editura Ministerului Administrației și Internelor, 2003.
4. Gh. Arădăvoaice, D. Iliescu, Dan Niță, *Terorism,*

Antiterorism, Contraterorism, Editura Antet, Oradea, 1997.

5. Dr. I. Bodunescu, *Flagelul terorismului international,* București, Editura Militară, 1978.

6. Vasile Lăpăduși, dr. Gh. Popa, *Investigarea Criminalistică a locului faptei – note de curs,* Editura Luceafărul, 2005.

7. Dr. Tudor Amza, *Criminologie teoretică,* Editura Lumina Lex, București, 2000.

8. V. Duculescu, *Protectia juridica a drepturilor omului,* Editura Lumina Lex, București, 1998.

9. Frederich Naeker, *Terroeur et terrorism,* Flammarion, Paris, 1976.

10. M. Ferchedau – Muntean and others, *Terorismul - istoric, forme, combatere. Culegere de studii,* Editura Omega, 2001.

11. Jean Luc Marret, *Tehnicile terorismului,* Editura Corint, București, 2002

12. *Cotidianul Adevărul* din 8 octombrie și 8 noiembrie, 2003; 10 februarie și 6 mai, 2004.

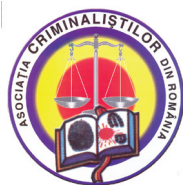

Centrul Clinic Privat
de Asistență Medicală Dentară
TITU MAIORESCU

Raiffeisen
BANK

Colaborator al
Asociației Alumni
a Universității Titu Maiorescu

ASOCIAȚIA CRIMINALIȘTILOR DIN ROMÂNIA

*Recunoscută de Guvernul României ca fiind de utilitate publică,
prin Hotărârea nr.1240/2005*

Prezentare

Asociația Criminaliștilor are ca scop promovarea în rândul criminaliștilor, magistraților, polițiștilor, procurorilor, avocaților și a altor persoane unor opinii, metode, procedee specifice, precum și a mijloacelor tehnico-stiințifice, care să contribuie la perfecționarea actului de justiție, de natură să prevină și să combată eficient infracționalitatea.

FACULTATEA DE PSIHOLOGIE

Facultatea pregătește specialiști în psihologie, care au perspective de a dezvolta cariere de succes în profesii precum: psihologi, consultanți, specialiști pentru diferite instituții și organizații.

Cursurile de licență, cu durata de 3 ani, oferă studenților oportunitatea să învețe despre aspectele sociale, cognitive și terapeutice ale psihologiei.

Studenții participă la activități practice organizate împreună cu Guvernul României și instituții non-guvernamentale (spitale, licee, cluburi sportive).

Profesorii din cadrul Facultății de Psihologie sunt autorități recunoscute pe plan național și internațional, nume de prestigiu ale educației academice și cercetării științifice, membri ai unor organizații științifice internaționale.

Laboratoarele beneficiază de echipamente moderne, care asigură cele mai bune condiții pentru pregătirea teoretică și practică a studenților. Laboratoarele de psihologie experimentală și psihodiagnoză cât și cel de informatică pentru psihologi sunt echipate cu rețele de computere și programe specializate în traininguri interactive. Facultatea de Psihologie organizează workshopuri și școli de vară pentru cei care doresc să aprofundeze studiul psihologiei.

Prin programele sale de studii, Facultatea de Psihologie a Universității Titu Maiorescu asigură pregătirea de specialiști în domenii căutate pe piața muncii.

Aplică Sistemul European de Evaluare prin Credite Transferabile, ECTS.

Organizează examen de licență pentru finalizarea studiilor universitare și sesiune de susținere a dizertației pentru finalizarea studiilor de masterat

Facultatea de Psihologie are parteneriate de colaborare cu universități europene, în Programul Longlife Learning Programme/Erasmus: Universitatea Paris 7, Paris 13 (Franța), High School of Psychology (Letonia), Norwegian University of Science and Technology – Trondheim, Universidad de la Laguna, Tenerife, Spania, care permit studenților și cadrelor didactice să beneficieze de stagii reciproce de studii, predare și formare profesională.

De asemenea, Facultatea cooperează, în plan didactic și științific, cu University of Florida, SUA.

OFERTA EDUCAȚIONALĂ

CICLUL I DE STUDII UNIVERSITARE – STUDII UNIVERSITARE DE LICENȚĂ

DOMENIUL de licență Psihologie, specializarea Psihologie

Învățământ de zi – 3 ani (180 credite transferabile), în București

Învățământ la distanță (ID) – 3 ani (180 credite transferabile), în București și în Centrele teritoriale ale Universității

CICLUL II DE STUDII UNIVERSITARE – STUDII UNIVERSITARE/ POSTUNIVERSITARE DE MASTERAT

Durata studiilor: 4 semestre (120 credite transferabile)

- Psihoterapii cognitiv-comportamentale
- Tehnici de comunicare și influență psihosocială
- Psihologia resurselor umane
- Psihologia școlară și consiliere educațională (recunoscut NBCC)
- Psihanaliză
- Psihologia securității organizaționale

FORMARE PROFESIONALĂ CONTINUĂ ȘI/SAU COMPLEMENTARĂ

Facultatea de Psihologie asigură și specializarea profesională continuă a absolvenților, prin organizarea de cursuri cu durată de 200 ore/ 2 module, în următoarele domenii:

- Psihologie Clinică
- Psihologia Muncii și Organizațională
- Psihologia Transporturilor
- Psihologia Educațională, Consiliere Școlară și Vocațională

Fiecare curs se certifică prin diplomă acordată de către Universitatea Titu Maiorescu și de către Colegiul Psihologilor din România precum și un număr de 35 de credite CPR.

FACULTATEA DE INFORMATICĂ

Facultatea pregătește specialiști în informatică care pot ocupa o gamă largă de locuri de muncă: programatori de aplicații software, proiectanți de site-uri WEB, proiectanți de sisteme de calcul și servicii de rețea, informaticieni în institute de cercetare, întreprinderi, administrație, birouri de creație multimedia, consultanța, profesori de informatică, cercetători în informatică, administratori de rețele de calculatoare, administratori de baze de date etc.

Viitorul se prezintă excelent pentru specialiștii IT, începând cu funcțiile executive și terminând cu cele de conducere. Tehnologia este în plin avânt, companiile de Internet se dezvoltă expansiv și automatizarea pătrunde la nivelul tuturor sistemelor. Companiile existente își creează website-uri și dezvoltă strategii web în timp ce caută modalități de a-și reduce costurile prin automatizare. Un număr mare de specialiști IT va fi necesar pentru întreținerea sistemelor, îmbunătățirea rețelelor existente, implementarea de noi strategii, maximizarea conexiunilor la nivel global.

Începând cu anul universitar 2005–2006, se desfășoară studiile universitare de licență în cadrul Facultății de Știință și Tehnologia Informației. Din anul universitar 2009–2010 Facultatea și-a schimbat denumirea în Facultatea de Informatică cu o nouă curriculă modernă pentru piața muncii. Studenții și cadrele didactice ale facultății beneficiază gratuit de programul MICROSOFT Live @ Edu.

În cadrul programului European Lifelong Learning Programme/ERASMUS, studenții beneficiază de stagii de pregătire la universități de prestigiu din Europa, ca de exemplu: University of Southern Denmark, Odense, Istanbul Aydin University, Turcia, Institute National Polytechnique de Toulouse. TELECOM& Management Sudparis (ex-Institut National des Télécommunications)

CONDUCEREA FACULTĂȚII

Decan: Prof. univ. dr. Emil CREȚU

Prodecan: Conf. univ. dr. Valentin GÂRBAN

Secretar științific: Conf. univ. dr. Daniela JOIȚA

Date de Contact:

Str. Calea Văcărești nr. 187, cod poștal 040051

Sector 4, București

Tel/Fax: 021 330 10 83

E- mail: informatica@utm.ro

OFERTA EDUCAȚIONALĂ

CICLUL I DE STUDII UNIVERSITARE – STUDII UNIVERSITARE DE LICENȚĂ

DOMENIUL de licență INFORMATICĂ

Învățământ de zi - 3 ani (180 credite transferabile), în București

Învățământ la distanță (ID) – 3 ani (180 credite transferabile), în București și în Centrele teritoriale ale Universității

ALTE CURSURI

Cursuri CISCO - Networking de instruire teoretică și practică în domeniul rețelelor de calculatoare modulele I, II, III și IV. Cursurile se finalizează cu obținerea certificatului de absolvire.

ProExcelsior

FACULTATEA DE ȘTIINȚE SOCIALE ȘI POLITICE

Nou înființată, Facultatea de Științe Sociale și Politice (autorizată de către ARACIS, în luna iulie 2010) răspunde cerințelor și exigențelor dinamice ale societății, urmărind, pentru îndeplinirea acestui obiectiv, pregătirea unor absolvenți competenți, calificați în cunoașterea și analiza fenomenelor și relațiilor politice la nivel național și internațional.

Corpul profesoral este constituit din mari personalități ale vieții economice, politice, naționale și internaționale, din specialiști remarcabili în comunicare și relații publice (mulți dintre aceștia desfășurându-și în prezent activitatea în aceste domenii). Procesul de învățământ are și o componentă de practică, această activitate desfășurându-se în instituții de profil, recunoscute.

Activitatea facultății beneficiază de noile spații de învățământ ale Universității, spații care răspund celor mai înalte exigențe pentru desfășurarea unui învățământ superior de calitate.

CONDUCEREA FACULTĂȚII

Decan: Prof. univ. dr. Ion PÂRGARU

Prodecan: Lect.univ.dr. Sorin IVAN

Secretar științific: Conf.univ.dr. Silvia POPESCU

Date de Contact:

Str. Calea Văcărești nr. 189

Sector 4, București

Tel/Fax: 021 316 16 46, 021 311 22 97

E- mail: fssp@utm.ro

OFERTA EDUCAȚIONALĂ

CICLUL I DE STUDII UNIVERSITARE – STUDII UNIVERSITARE DE LICENȚĂ

DOMENIUL de licență Științe ale Comunicării, specializarea Comunicare și Relații Publice
Învățământ de zi- 3 ani (180 credite transferabile), în București

DOMENIUL de licență Relații Internaționale și Studii Europene, specializarea Relații
Internaționale și Studii Europene
Învățământ de zi- 3 ani (180 credite transferabile), în București

DOMENIUL de licență Științe Politice, specializarea Științe Politice
Învățământ de zi- 3 ani (180 credite transferabile), în București